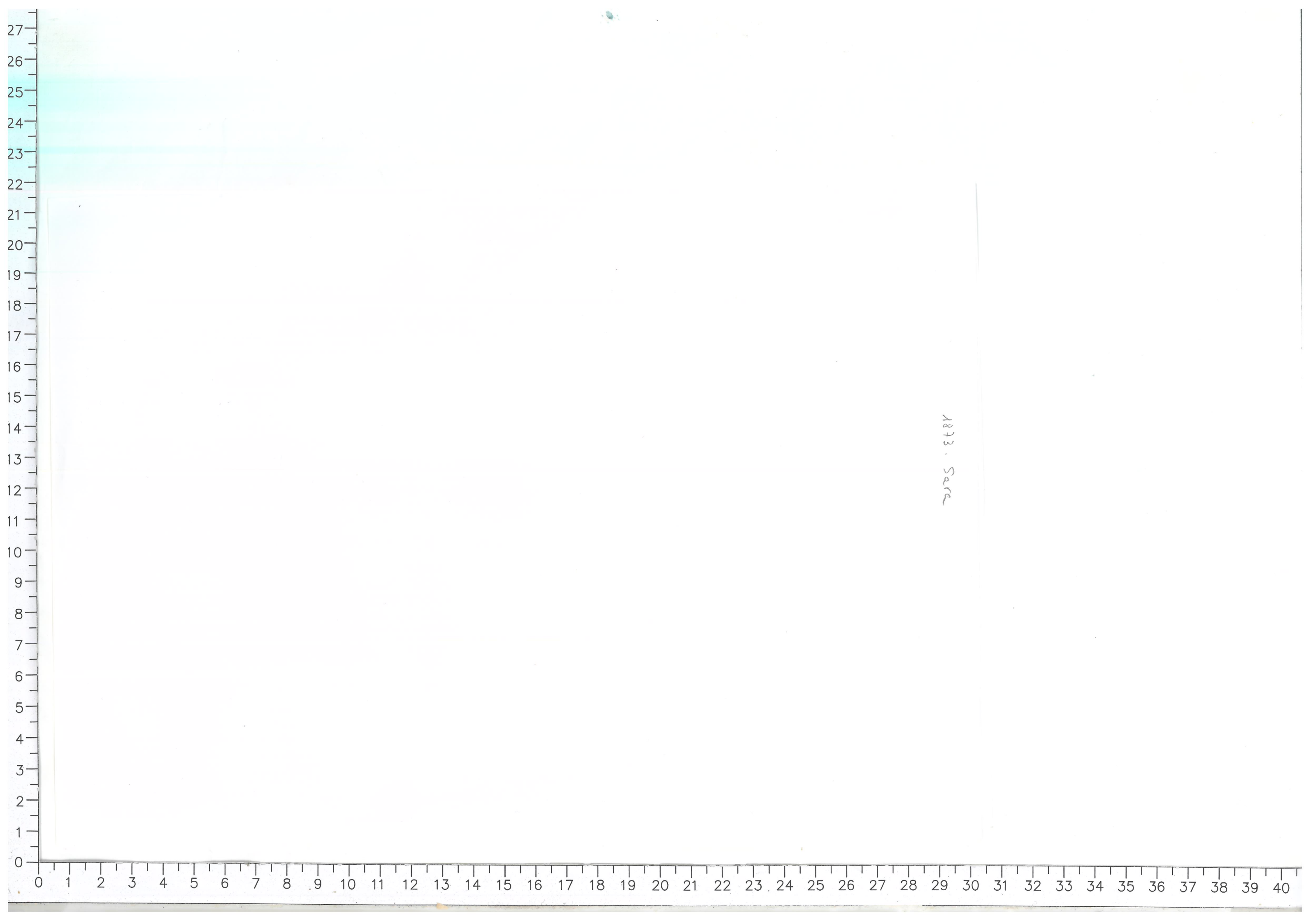

Erref. kodea: LAF-402-025

Izenburua: Bertsopaperak, [1849-1950]

1873. Sara

1873

NEURTIZTARIEN GUDUA.

SARAKO BESTAN

GARHAI-SARIA

ERAMAN DUTEN BI KANTUAK

HERGARAYEN izenean ekharriak.

BILDOTCHA ETA OXOA.

Primadera goiz batez
chirripa batera,
Bildotch bat ama gabe bildotcha
gan zen edatera.
Hantchetari gelari
churga-churga hera,
Oihanetik oxo
zitzaion athera.

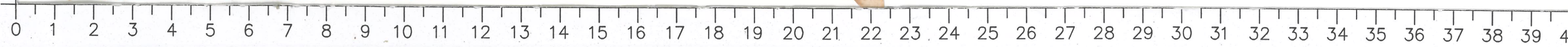
Oxoak gorachago
chirripa sarthurik,
Oihuz hasten da : « Ur hau, oriaten dit
« ikhingen dautak hit! »
— « Barkha diezadazu, Bildotchak errepresta
« jauna, nik segurik,
« Hemen die ez dezaket Beharrik ez die
« ikhin zure urik. »

« Kichkila, bazakiat,
« jaz hi ari hintzen
« Ene fama onaren
« non nahi funditeen. »
— « Jauna, jaz ni oraino
« sortzea nintzen ;
« Amaren titirat naiz
« orai ere bilteen. »

— « Hice anaia zuan, duk hobendun
« hi ez balin bahaiz. »
— « Ez dut nik anaiarik,
« ume bakharra naiz. »
— « Segur nuz, hiretari
« entzun die nik maiz,
« Arneguz desiratzen
« niri ger nahi gaitz. »

Hortan zen
Hansari bildotchi
Oxoa...
Sta Bi klasaz laster zuen
irexi gaichoa.
— Azkarra duenean
partida flakoa,
Hauzia zoinena den
erran gabe doha.

Oxoak bildotchi
egun goiena,
Jainko leguetik kampo,
nor orai kondena?
Italian, Prusian,
hori da zuzena;
Bertetan ere aseoc
eguiten dutena.

BELEA ETA ACHERIA.

Jasan-ahalicaco Belea haragiki
puska eitei bat motooan,
Belea zagon behin *haren jateko rayon*
Haitz baten *hasoan.*
Acheria, ihigin,
han gaindi bazohan.
Belea *ieusirie Usainka eta beha*
trikatzen zaio han.

Egun on
« Agur, Musde Belea;
Zer fun ederra zu « zoin eder zaren zu!
« Zure luma pullitaz *diridiaz*
« liluratzen nauzu.
« Cantua luma becein *Kantari edo baten*
« eder ahal duzu; *fama ere duzu*
Mahi sintuzet « Ai! entzun nahi nuke:
« othoi Ganta zazu. »

Belea loietan
Coac-coac! *arrai hasten da kantatzen*
Belea cantateen,
Zehe bat Mocoq duelari
Mokoa Maltres « *bat largateen.*
Haragai pusca zaio *Bere zibia zaio*
lurrerat erortcen.
Acheriae ez zuen *hain chuchen*
bertceric *asmateen. altchatzeko hantzen*

Bazca hatzeman eta *Acheriak: Milester*
dio beleari:
« Ez gaitela, to, fida
« lausendariari,
« Ez cerbeit garlaco eta ere *gure*
eder « *gure* usteari.
« Chitchi hau zor *derantac Jaki han dait hantzen*
« hitz on horren sari. »

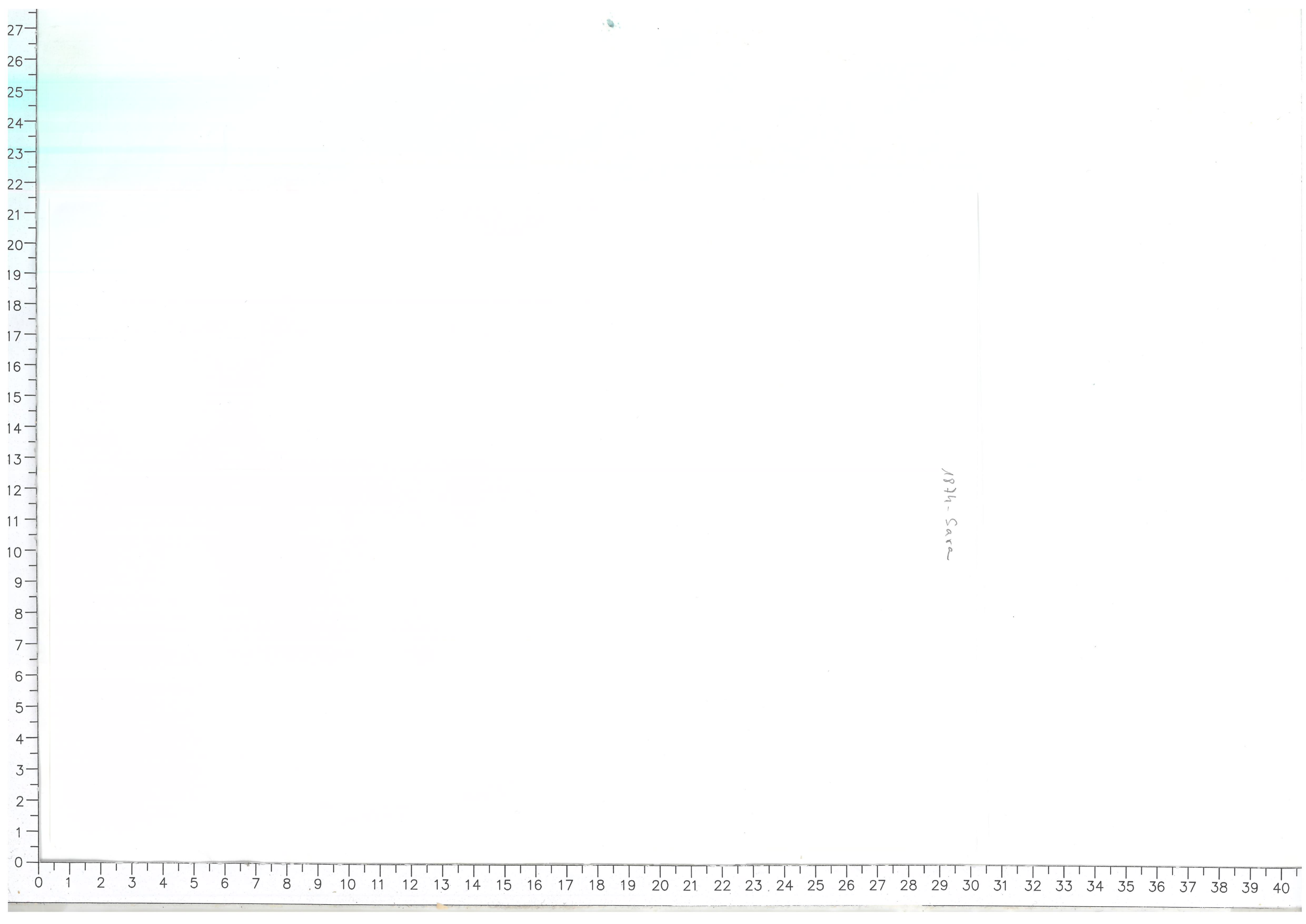
OHOREZCO AIPAMENA

Joseph ANSOARENARI

DEMBORAREN LABURTASUNA ETA HERIOTZEA

DERITZAN NEURTIZTALDEARENTZAT.

Bayonne. — Imprimerie Lamaignère.

1874-Sara

1874.

NEURTIZTARIEN GUDUA.

SARAGO BESTAN

LEHEN GARHAIT-SARIA, MAKILLA

Eraman duen cantua BISCAITARRAC eguina.

JAUNGOICUA TA ERRIJA.

Ea bada, mutillac, jaqui gogorturic,
Fusillac baionetac artu berbertaric;
Jaungoicua ta Marija doguz gure aldetic,
Europa contra izanic ez dogu beldurric.
Barrizetacoa.

Ogueta amabost urthe diras iraguac
Aguintzen deusubela liberal gaistuac.
Astrucija andijacas, madaricatuac,
Engañau citubezan Español sintzuac.
Ea bada, etc.

Judasec saldu eban ceruco maisua
Maroto generalac Carlos guisausua.
Villauqueria onegas jaso san tronua
España gustijentzat zori gaistocua.
Ea bada, etc.

Isabelen guerisan baltz infernucua
Bete ditubez ondo euren poltzicua.
Quendu deusubes guri gueldica foruac;
Ascoc artu ditube gradu ta empliua.
Ea bada, etc.

Iños aspertu ecinic dauquen egarrija
Mutildu dabe ederto España errija;
Gueratu erreñuau; o ce lotzarrija!
Alcarren jelosijas galduta gustija.
Ea bada, etc.

Esquerric baltzanagaz; o ce gente fina!
Asquenez bota dabe euren erreguiña.
Aguintari izatia, diruba, atseguña,
Izan da liberalac beti zuben griña.
Ea bada, etc.

Aguintari jarri da gente ichusija,
Serrano ta Topete Prim da familia,
Onelan bete dabe dauquen banerrija
Orbainduric galanto euren contzentzija.
Ea bada, etc.

Ardijen narrubagaz jantcirico otzuac
Izan dira ta dira liberal paltzuac.
Otzo onen artian ez dira mancuac
Ardi triscantaraco gaurco ministrua.
Ea bada, etc.

Eleiza santiari deutsen gorrotuac
Artu eraguin deutes diabusco asmuac.

Erbestetu ditube Jesusen soldauac,
Eta bota lutarras mojen conventuac.
Ea bada, etc.

Liberalen artian daucas diabruac
Arimac galduteco lagun asartuac;
Entzun ditus Madrilgo diputau lecuac
Dardar eraguiteco izcuntza moduac.
Ea bada, etc.

Ucatu da Jesusen Jaungoicotasuna,
Ta bardin Marijaren Dontzellatasuna.
Andija da benetan Jaunen ontasuna
Igaroteco isilic iraiñ aiñ astuna.
Ea bada, etc.

Baltzen gaistotasunac ez dauco neurriric;
Ezin daves icusten fededun guizonic.
Pecatu andijenez aspertu bagaric,
Aldendu gura dabe Fedia gugandic.
Ea bada, etc.

Mesprecijau ditudes onen erreguac
Españan ez zartzeco jaungoico paltzuac.
Eregui daijesala, diñue, Templuac
Eretico, judegu, gentil da Turcuac.
Ea bada, etc.

Oraindino badago Españan lotzaric
Ecin igaro leiques gauça onec gueldiric.
¿Euscaldunen artian ote da mutilic?
¿Ala dagos guizonac ollo viurturic?
Ea bada, etc.

Amar milla ainguerugas! ez orrelangoric,
Euscaldunen vijotza ez dago olloturic.
Jaqui gaitazan heras danoc bat eguiñic
Liberal arruari jarquiten gogotic!
Ea bada, etc.

Bai bai irasartu da lo cegon legoya,
Españan entzuten da oraiñ bere orroya.
Alperric jaqui contra Tirio ta Troya;
Carlosec jantcico dau Erregue coroya.
Bai bai irasartu da, etc.

Carlos zaspigarrena gueure jaun maitia,
Zure premiñan dago Euscaldun gentia.
Zapalduric betico liberal castia,
Zugas euquico dogu biardun baquia.
Bai bai irasartu da, etc.

Españaco coroya buruan jantzita,
Don Carlos izango da Españolen aita.
Esan bada gogotic bildurrari ichita :
VICI BEDI DON CARLOS TA ANDRE MARGARITA.
Bai bai irasartu da, etc.

Ea bada, mutillac, jaqui gogorturic,
Fusillac baionetac artu berbertaric ;
Jaungoicua ta Marija doguz gure aldetic,
Europa contra izanic ez dogu beldurric.
Biscaitarra.

Hiizcuntza batzuen arguitaria.

Iraguac, iraganac. — Aguintzen, manatzen, nausitzen. — Sintzuac, leyalac. — Maisua, nausia. — Jaso, alchatu, jaiki. — Poltzicua, sakelac, zarpac. — Aspertu, ase. — Mutildu, dipildu. — Gueratu, aurritu. — Lotzarija, ahalkea. — Aguintari, nausi, guehien. — Narrubagaz, larruarekin. — Triscantzaraco, mochleraco. — Goroto, herra. — Erbestetu, desterratu. — Irain, gaizki, crimo. — Astuna, pisua. — Eregui, aicha, eraiki. — Igaro, pasa, iragan, igaran. — Tirio, hiri aberaxa Parise bezalacoa. — Troya, astruciasco hiria Berline iduria.

BIGARREN GARHAIT-SARIA

UNTZA-URHEA

Eraman duen cantua **SEMPERTARRAC** eguina

BETIRI-SANX.

1.

Betiri Sanxeren berriric
Aspaldi ez cen deus handiric ;
Cioten ehortci zutela biciric.
Lurpetic ilkhiric,
(Ez duc ez irriric.)
Munduz mundu herratua ibiliric ;
Oraicoti ditu Betiric
Indarrac hartu guc utciric,
Orai dago cargu handitan jarriric
Orai dago cargu handitan jarriric.

2.

Betiri Sanx bai lehen ere
Cer cen ezagaturic gare ;
Cer nahi miseria eta dolore.
Demboraz hain pobre
Orai cen podore !
Jaincoric ez dutenen emperadore,
Bethi gaichtaginen fagore,
Bandera nahi den colore ;
Oraico mende guisan hare du ohore
Oraico mende guisan hare du ohore.

3.

Betiri Sanx dago oiluca
« Biba biba errepublica !
Nahi ez duenari lephoa pica. »
Jendea dabilca
Nahasiz trumilca
Umatua libertate ukhaldica
Jaincoa ukh-eta ostica
Bainan Bettiri ez kitica
Aztaparra bezote denec milica
Aztaparra bezote denec milica.

4.

Legue munduco errechena
Omen da Betiri Sanxena ;
Bethi haizu dela eguin daitekena.
Ahal gabe dena,
Hare du hare hobena ;
Indarrac du orai garhaitcen zucena.
Contcientiaric duena
Ez da bethi irabaz dunena.
Fricun adret bat orai nola condena ?
Fricun adret bat orai nola condena ?

5.

Betiri-Sanxtarren Jaincoa
Da mundu huntaco gozoa
Erlichione libro eta largoa,
Apez gabecoa,
Erran gabe doha ;
Gure chakurrac dic hola holacoa.
Bici huntaric ondocoa
Cer daiten edo nolacoa
Hortaz ez dute hambat khechu gogoa
Hortaz ez dute hambat khechu gogoa.

6.

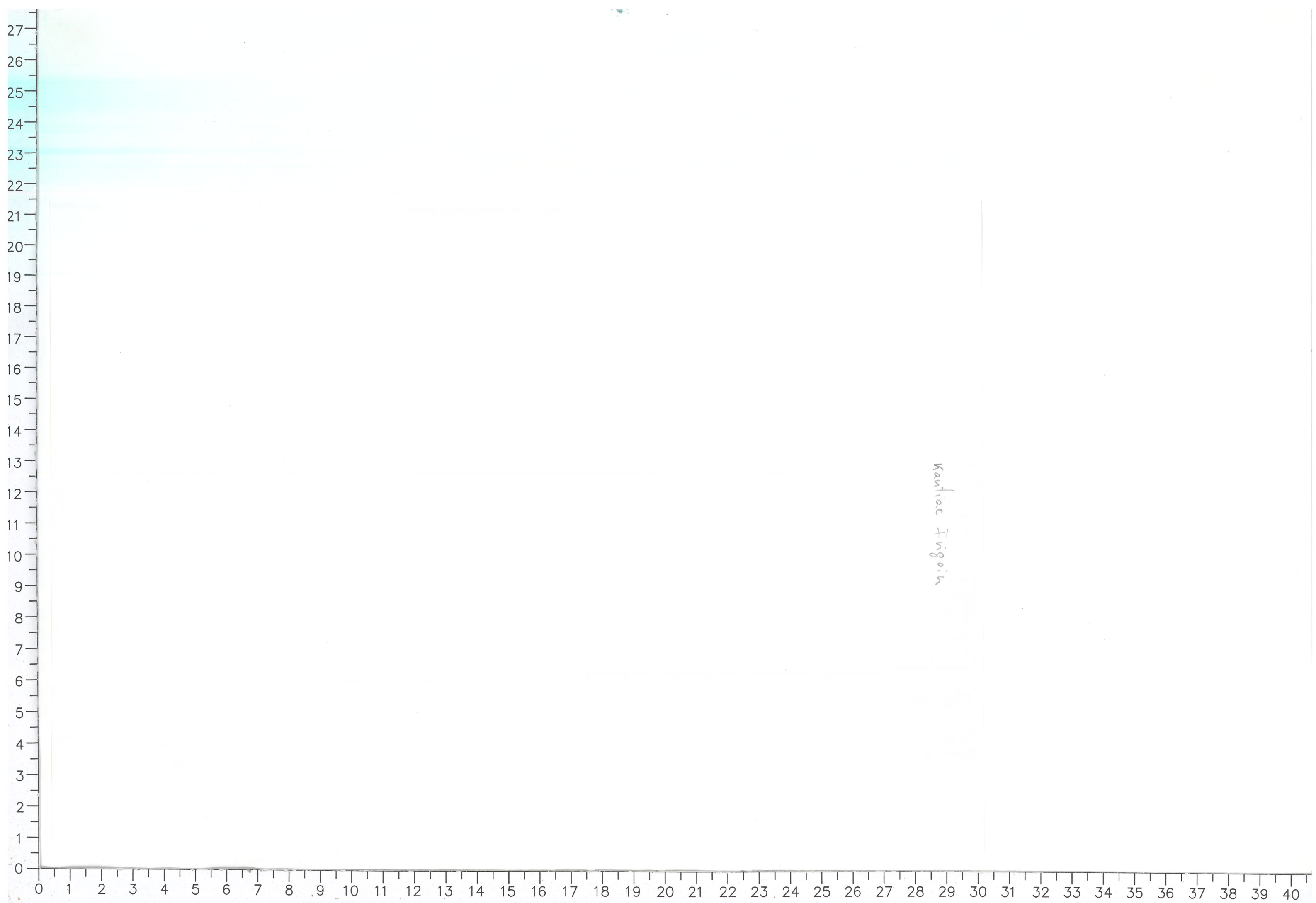
Betiri Sanxen soldaduac
Nun nahi dire nausituac.
Framazon, escuaraz *Harquinbelz* deituac.
Heien secretua,
Cin eta patuac,
Lurp-eta ilhumbetan daude sarthuac.
Jaincoric ez nahiz munduac
Hec ditu guidari hartuac.
Ez dic gaizki irri eguiten debruac
Ez dic gaizki irri eguiten debruac.

7.

Betiri Sanxen haur gucia,
Ttikitic libroric haciac,
Adinic gabe cer nahi ikhasiac.
Bicioz gaindiac,
Cein nardagarriac !
Onhestate-ta ahalkea utciac.
Deus onic ez eguin nahiac,
Gormant bano eta naguiac,
Irexiac dagozca debochkeriac
Irexiac dagozca debochkeriac.

8.

Betiri Sanxen zangoetan
Oi combat dabilzan herresta !
Eta combat den haren atzapparretan !
Pobre-ta jaunetan
Gradu gucietan
Hainitz dire hola sarthuac saretan.
Asco bicitce moduetan,
Jaincoric nahi ez denetan,
Beteri Sanx da nausitcen gucietan
Beteri Sanx da nausitcen gucietan.

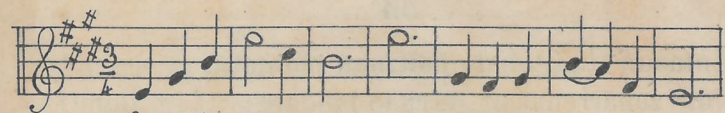

Kantiac Fingoin

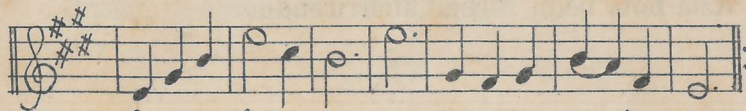

KANTIAK IRIGOIN, HAGUIN

Atheratzaliaren gainean.

Ene lehen sujeta Amikuzen sortu.

Bayonna hirian du egoitza finkatu.

Eskualdun herriac behar du aditu. Nola du

en ttipia Jainkoac altchatu.

1

Ene lehen sujeta, Amikuzen sortu,
Bayonna hirian du, egoitza finkatu,
Eskualdun herriac, behar du aditu;
Nola duen ttipia, Jainkoac altchatu.

2

Aitasoc eguin zuen, lastozco etchola,
Larre comun batian, oher datchikola,
Saski eguinez bizi, berac zakin nola
Hor herriko mordebat, heldu laguntzera.

3

Etchola ingurian, morde Yaunac eman,
Comunetic pheza bat, entseya zadin han,
Etcholaren jabiac, bayez bai hitzeman,
Hitzeman zuen eta, ez segur hitza jan.

4

Untasun ttipittobat, baitzuen plantatu,
Ume zaharrenatzat, erruac landatu,
Ondokoec erranen, dutela handitu,
Azia bota bedi, zerbait'kharrirendu.

5

Ene sujeta laster, lanari ohartu,
Zazpi zortzi urthetan, deraut declaratu,
Aita amec zutela, kampuan plazatu,
Artho jaliac nahiz, etchian ttipitu.

6

Burrasoac etchian, pobretto baitziren,
Haurrac ezin altchatuz, penatuac ziren,
Ezen ttipi ttipiac, hamarbat baziren,
Guefoac erranen du, zertaratu diren.

7

Zaharrec erran dute : « Haur anitz etchian,
Errekarat ez dire, yuain familian, »
Oroc froga dezagun, egung'egunian,
Amikuze aldian herritto batian.

8

Hamar haurretariac bat, abila guerthatu,
Bere baitharic hanitz, entsegu kurritu,
Milla cherkat'ondoan, bat ona khausitu,
Horrec beharko ditu, guciac altchatu.

9

Laborari et'artzain, egonic herrian,
Muthil sarthu Bayonan, Semenarioan,
Abila maithatia, nausien artian,
Bai lagunduren dute, ber'abilezian.

10

Pareric ez baitzuen, haguin atheratzen,
Ongui eri zireqec, zuten bisitatzen,
Kampotic ere frango, jendia ethortzen,
Ordian oi oraino, kitoric arizen.

11

Nausi jakintsun bati, eskerrac bihurtzen,
Dayolakotz ikhasi, haguinen plomatzen,
Lastertto bai trebatu, berrien ezartzen,
Gueroztikan munduan, norat nahi prest zen.

12

Bayonna du tokitzat, beraz hautatuko,
Nontic nahi pratika, baitzaio bilduko,
Merke ariko bainan, moltsa largatuko,
Haurridiac, sor etche, oro goratuko.

13

Bi etchalde aüzuan, erosiric ditu,
Hogoi'ta hamar milla, libera pagatu,
Sarrikotac, bertzeric, holakorice ez du,
Aitasoren etcholac fruitu ekharri du.

14

Bache-nabarren badu, aspaldin emplegu,
Laphurdi ere oro, bere eskian du,
Eskualdun maitiac, ahuan min badugu,
Sendotzera guziac gomitatzen gaitu.

27
26
25
24
23
22
21
20 15

19 Bi anaya berekin, ongui ikhasiric,
18 Halarikan ere ez, oren saltzekoric,
17 Bere gaichoac nahi, utzi lagunduric,
16 Ah! hori maithagarri, oi haurridetaric.

17 16

16 Emaste balios bat zeraiko guerthatu,
15 Jainko leguearekin, dotia kondatu,
14 Deya seme alaba, ederrac baditu,
13 Pobre sorthuzen, bainan, puchant hil behar du.

14 17

13 Bethi egon da kharsu, zeruko Jaunari,
12 Badaki harc dayola, arguia igorri,
11 Eskerren bihurtzeko, Jainko maitiari
10 Jarraikitzen da egun, guziez mezari.

11 18

10 Oroc othoiz dezagun, zeru lurren jauna,
9 Harec behardu eman, hemengo fortuna,
8 Bertze mundukotzat bai, aldiz zoriona,
7 Jaun Irigoin gainian, har exemplu ona.

8 19

7 Adios Irhatchetko, semia adios;
6 Zure adichkidia, nago ni bethicoz;
5 Ez dugu ikhusiren elgar egun oroz,
4 Bainan jakinen tugu berriac ichkriboz.

5 ADICHKIDE BATEC.:

4 *Le 28 Mai 1888.*

Eriau burv: Ewaste Eolaba

EMAZTE EDALEA.

AIRE HUNTAN : *Hau da ikhasketaco mandoaren traça.*

Munduan ikhusten da hainitz bicio,
Hoberenetic ere deus ez balio;
    Bainan halere
Ohituz gueroz hartan, bertceac bertce,
    Çor edo hartce,
Ecin arnega daite, arras hil arte. *(Biz.)*

Emazte edalea da higuingarri;
Dabilan urrhaxetan, hain hirrigarri
    Haren manera?
Çokhoz çokho batetic eta bertcera,
    Sar et'athera :
Eabclotic en kotça doha etchera. *(Biz.)*

Flasco muthur luce bat, bethi gordea,
Ostaturat badaki ongui bidea;
    Balitz erraile
Edari churi gorri cembat suerte
    Ahal lakike,
Ibilirie senharrac deus yakin gabe *(Biz.)*

Çaku bat mandatari, bihiz bethea,
Irauten duen arte badu bakea;
    Guero behar du
Ohe eta athorrez eguin merkhatu,
    Dohainic saldu :
Senharra eguin liro, ahalic balu! *(Biz.)*

Emazte edalea alferketari,
Hauçorat yoan eta, berri condari.
    Egun erdiac,
Senharra eta haurrac, landan guciac,
    Erdi goseac :
Artha guti heyetaz cintçur luceac. *(Biz.)*

Ama biciotsua, hire haurrentçat
Mundurac sorthu hintcen, heyen caltetçat,
    Dudarie gabe.
Nore nahi dun har detçan etcheco andre,
    Ez eguin yabe :
Beldurrez hi beçala, diren edale. *(Biz.)*

Emazteki çoroa, hic çahartcean,
Egoitçarie ez duken sarri ethean,
    Luça etciron.
Umekin ere ecin haiteke egon,
    Deusetan ez hon;
Lehengo adichkidec ez nahi nehon. *(Biz.)*

Bici iraganari, ukho eguinic,
Sar beraz hire baithan orai beretic;
    Othoitz Yaincoa,
Içan ez hadiela, ez lehengoa,
    Ez hain flacoa :
Etchean emanen dun, bake osoa. *(Biz.)*

ELISSAMBURU,
brigadier des douanes à Urrugne.

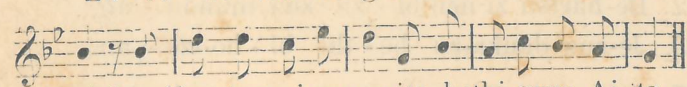
Zure sewak

ZURE SEMEAK

Errepika

Zu - re se - me - ak gi - ra No - la zu ez mai -

tha! San Frantses, i - zan zaite bethi gure Ai - ta.

Kopla

1. Gu - re ai - tar - en or - den Hiru - garrene - an He -

2. Mundu - a i - ra - ga - nik Bizi tze sainduan Ze -

3. Gaisto - ak ondu e - ta on - en hobetze - al Gu -

1 men gaude bil - du - rik A - nai - ta su - ne - an.

2. ru - rat i - gai - te - ko Hil - tzen gi - re - ne - an.

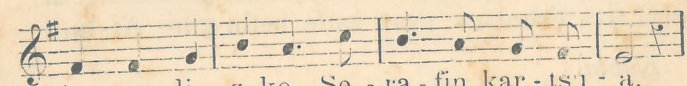
3. re ban - de - ra i - zan be - di ku - ru - tze - a.

~~~~~

CANTIQUE A ST FRANÇOIS

1. O gu-re Ai-ta, San Frantses mai-te - a,
2. Be-hartsu zi-nen bi - zit - zen mundu - an,
3. Je-sus dauka-zu be - thi bi - ho-tze - an.

A - mo - di - oz - ko Se - ra - fin kar - ts i - a,
On - ta - sun ga be, a - rin bi - ho - tze - an;
Na - hi zin tez - ke Ha - ren ku - ru - tze - an:

Ze - ru bi - de - an ai - tzi - na - tu - a.
A - ber - rats zi - ra Jau - na - ren on - doan,
Bost zau - ri e - der Be - re i - du - ri - an

I - zan zai - te be - thi gu - re gi - da - ri - a.
Se - ku - la gu - zi - ko, han, o - rai, ze - ru - an.
E - zar - ri dauz - kit - zu zu - re gor - phu - tze - an.

Pilotarak

PILOTERAK

1

Pilotako jokoak
Eskualherrietan
Bethidanik ohore
izan dik jendetan:
Gure mutiko gaztek
agertzen ditok han
Badutenez Eskualdun
odolik zainetan.

2

Lehengo pilotari
handien izenak
Gogoan atchik betza
orai bizi denak.
Eskualdun gizon gazte
zalhu'ta lerdanak,
On da ernaraz detzan
heien aiphanak

3

Perkain eta Azantza,
zer pilotariak!
Aspaldikoak dire
heien balentriak.
Elgarren bethe ziren
esku hutska biac:
Ez zuen negurririk
heien ukhaldiak.

4

Bai besain, bai besazpi,
bai pumpa lasterrak,
Denak eder zituen
Kurutchet ezkerak.
Domingo Ezpeletar
zafrari supherrak.
Choraturik zagozkan
hark ere bazterrak.

5

Yandarna Betiri'ta
Herorizko Martin,
Bi soldaduaneko
osab'ilibekin :
Echkand'eta Ibarla
Duronearekin,
Goretik, aphaletik
ari ziren berdin.

6

Bettiri Zuraidarra
zen erreferari ;
Sustunen aldi bazen
nork ihardok hari.
Onddore'ta Putiko
eta Franchistegi
Rumebarekin ziren
butatik pikhari.

7

Kaskoinak eskularruz,
berraturz, chirrichtan,
Pilota nora nahi
lorian zabilkan.
Yokoz bezala kaskoz
ez da nihor izan
Kaskoinaren pareko
pilotaririkan,

8

Lopetegi, Gamio,
Hauziartz, Tripero,
Domingo-Harriaga
Senjan, Kandelero,
Ottarre'ta Norbertto,
Larronddo'ta gero,
Yanbaticht chantrea zen
pasolari bero.

9

Irunen partida bat
guk irabazirik,
Española zen laster
chutitu bizirik
Melchor, Antsa, Manuel.
bai eta bertzerik
Athera zitzaizkigun
gu bezein treberik.

10

Español hoikiari
buru egiteko
Behartu zaizkigunak
huna bertze asko :
Mattiu, Betti, Halty
Gregori, Tikito,
Bi Dihartze, Larralde,
Hon zembat holako?

11

Larronddoren bi seme
Yatsa eta Chilhar,
Ez daiteke pilotan
nihor hobeki har.
Nork du hoiek bezembat
antze eta indar?
Ai egun bezein gazte
balagozi bihar!

12

Berterretche, Patzola
eta D'Abadia ;
Sakhatik da bihurri
hoien ukhaldia.
Orai da bertze sail bat
agertzen hasia
Ottarre gazte horri
jarraiki nahia.

13

Chaharrak ezindu'ta
balin bazohazte,
Zuekin ikhasiak
huna zembeit gazte ;
Hauk ere odol eta
zain berak dituzte :
Nork zuen hoinbertce'ta
holakorik uste.

14

Guzien gaintetik bai,
ohore Sarari
Bethi atherako da
hortik pilotari.
Hazparne hortan ere
badire noiz nahi
Ohore baitaukote
beren herriari.

15

Espelet' eta Khambo,
Azkain et' Ahetze;...
Hoietan ere bada
noiztenka hainbertze.
Sempererckin dago
gibel Uztaritze ;
Ez da denetan berdin
gostu edo antze.

16

Ez dire Bachenabar
ez eta Clubero
Eskualdun joko huntan
aspaldi hain bero.
Eskualdunak pilota
utz baleza, gero
Kaskoindu dela fama
laster jarraik lero.

17

Pilota partida bat
Eskual herrietan
Baitezpada behar da
Eliza bestetan.
Ederrago laiteke
herrico semetan
Zembeit bedere balitz
Pilotari hetan.

18

Pleka beizik ez ariz,
Denen arabera,
Pilotari guti da
nortarik athera :
Ezohot zaharlean
artzea hobe da
Han du chachak abilki
hausten errefera.

19

Botariaren joko
latz eta borthitza!...
Maiz haren eskuan da
partidaren giltza...
Errechachako edo
arte jo murrirtza...
Kintze gudukatuan
hark du azken hitza.

20

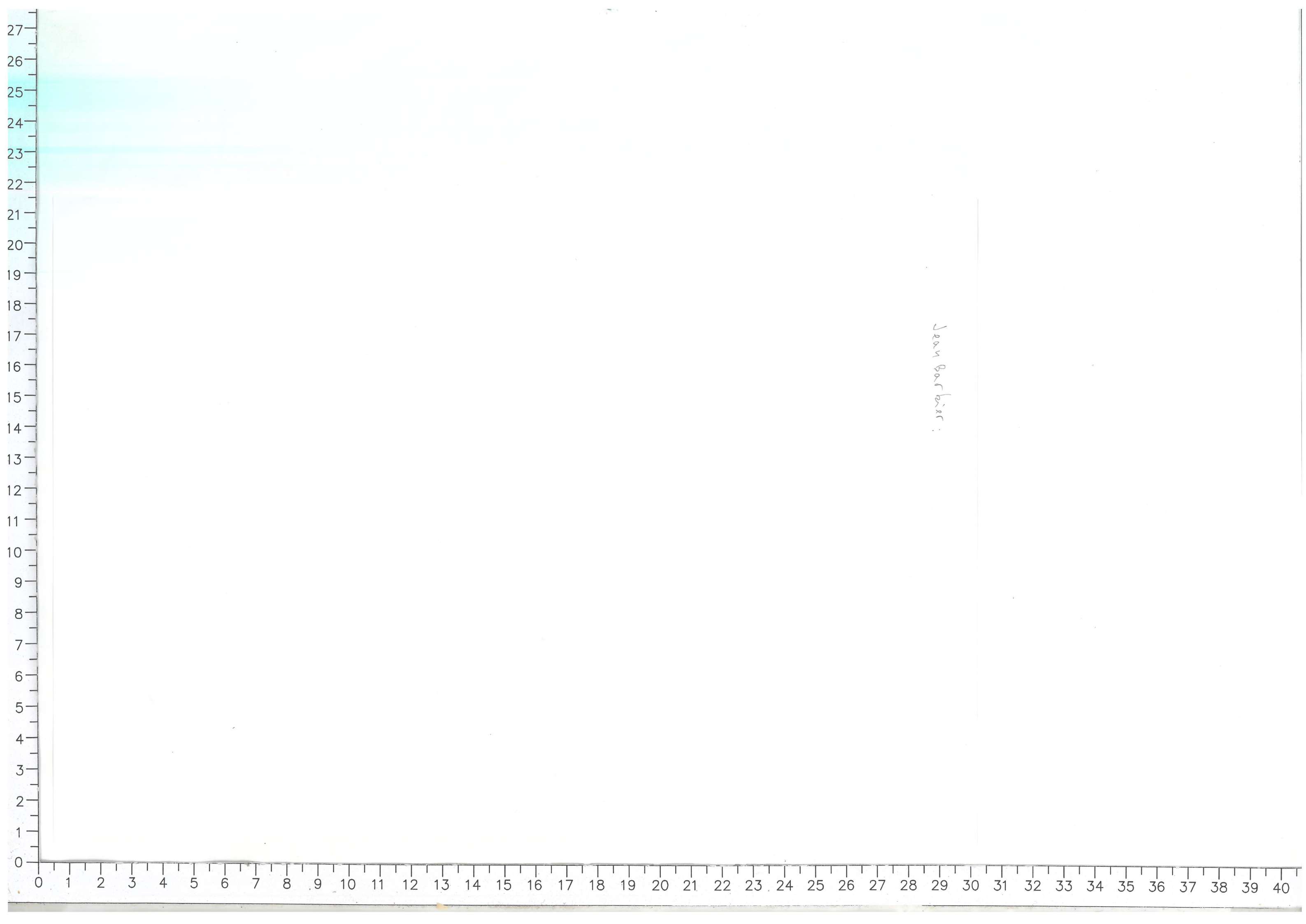
Pik arrasak ez badu
errefera hiltzen
Erroboteko joa
urrun da airatzen,
Pilota harat hunat
gero da ibiltzen,
Azkenekotz huts edo
chacha da gelditzen.

21

Oro plazara bilduz
hantehe beha gaude :
Bortz bortzi ari dire
nor zoin jokoz hobe
Zoinek jo chuchenenik
biñi eto tore
Irabazleek dute
gero han ohore.

22

Primadun partidetan
begira nargatik,
Yoko faltsorik nihork
guri egitetik.
Pilotan ari denak
sariaren gatik,
Zinez ari ez bada
ohorerik ez dik.

Jean Barbier

GURE HAURRAK GURE.

Es-kual - dun Ai - t'a - ma lo - khar-

tu - ak, I - ra - tzar, ez e - gon uz - kur - tu - ak, E - tsai-

a da ja hur - bil - du - a, Zu - en haur - rez je - los - tu

Errepika. *f* *dolce.*

a. Gu - re haur - rak, gu - re haur maite - ak Gu - hau - re -

nak di - ra e - ta ez bertzenak, Gu - re haur - ren a - ri - ma

gaicho - a Ez duk i - za - nen e - tsai gaichto - a !

— I —

Eskualdun Ait'ama lokhartuak,
Iratzar, ez egon uzkurtuak,
Etsaia da ja hurbildua,
Zuen haurrez jelostua

ERREPIKA

*Gure haurrak, gure haur maiteak,
Guhaurrenak dira eta ez bertzenak,
Gure haurren arima gaichoa
Ez duk izanen, etsai gaichtoa !*

— 2 —

Guhauri ezin nehola lotuz,
Doazi haurreri atrebituz,
Heier buruz, Jaunak emanak,
Baitugu aztapar onak.

— 3 —

Zatozte beraz bai lausengaka,
Zatozte bardin heia goraka,
Otsoarean orro-marrumak
Ez tu lotsatzen ait'amak.

— 4 —

Elizak, hil-herritako hilak
Ditzue oro arroatuak,
Jainko-Jauna gure lekhuko,
Haurrak zausku geldituko.

— 5 —

Eskualdun aita-ama maiteak,
Barna har zuen eginbideak :
Haur ttipia fedea z hazi,
Jainkoaz dadien bizi.

— 6 —

Oi Jesus ! haur ttipiño izana,
Behazu Eskualdun haurren gana ;
Zuk zerutik zainduz geroztik,
Nork khenduren tu gu ganik ?

J. B.

GAZTE ESQUALDUNERI.

Aire beraren gainean.

— 1 —

Jainkoak egin nau Eskualduna,
Ait'amek moldatu fededuna,
Gaztea naiz eta lerdena,
Dena Jesus onarena.

ERREPIKA

*Bertze batzuk eman dezatela
Plazerretan higatu duten ahala,
Hogoi urthe dituk, ner'odola,
Jainkoak beretzat har hezala !*

— 2 —

Dembora ilhun eta dorpeak
Doazi aspaldiko urtheak,
Ilhunbeen kasatzaileak,
Horra Eskualdun gazteak.

— 3 —

Oi Jesus, nere Nausi maitea,
Zer duzu nahi guk emaita ?
Naizena, ni, guzi-guzia,
Oro naiz oro... zurea.

— 4 —

Errege guziek badituzte
Ondoan, ainitz soldado gazte,
Gure gaztek, Jesus, zu zauzte,
Errege harturik maite.

— 5 —

Behazu non diren zure haurrak !
Zuretzat huna heien bulharrak ;
Zuretako bai gure kharrak,
Ooren bihotz suharrak.

— 6 —

Etsaia orai ager dadila !
Oldarrez, indar egin dezala !
Kusiren du azkar dagola,
Gure zainetan, odola...

J. B.

NIHIL OBSTAT :
J.-B. DARANATZ.

IMPRIMATUR :
J.-P. DIHARCF.

— 1 —
GERLA-TOKITIK

NERE AMARI

AIREA : Uso churia, errazu

Eskualdun Soldado Maiteen
ohoretan

1

Ama maitea, gerlatik.
Bi lerro hauk, bihotzetik ;
Heldu zauztan bezala, gogotik
Igorzen dauzkitzut, zilotik,
Nigar ezti bat begitik
Eskapatzen zautalarik ! *(bis)*

2

Gau erdi da, ama ona,
Ichil dago Alemana ;
Gau bat ederra, gau eztiena,
Gauetan choragarriena,
Nere bihotza zu gana
Hartu eta daramana ! *(bis)*

3

Ilhargiak, aintzinean.
Behatzen daut, hor, airean.
Ilhargi bera, ama, herrian
Zuri beha dago, zeruan !
Zombat uros ni, gau huntan,
Han banintz, ilhargi hortan ! *(bis)*

4

Ama gaichoa ohera
Orai otz joana zira ;
Ohera... bainan ez lokartzera...
Nigar eta nigar hurtzera !
Nigar hoiien chukatzer
Ahal banu jin ondora ! *(bis)*

5

Zombat aldiz, han, etchean.
Ohera ez naiz ni joan,
Musu bat eman gabe sekulan
Ama gaichoari, matelan !
Baten orde, lorietan,
Mila banuzke, gau huntan ! *(bis)*

6

Bi urthe ! Ama maitea,
Zuretzat ephe luzea !
Hain maite nuen zure ilea
Ainitz churitu othe dea ?
Ene amaren begia,
Nigarrez urtu zirea ? *(bis)*

7

Bainan, ez, amatto ona,
Ez zirea Eskualduna ?
Ez zira sopra nigar egina.
Gelditu zira bihotzduna !...
Altcha Jainkoaren gana
Othoizetan samurrena ! *(bis)*

8

Jinen gira gu gerlatik,
Jainko horrek lagundurik !
Jinen gira, kopeta gorarik,
Eskuak lorez ihaurririk !
Etsaia guk suntsiturik,
Ez da izanen gerlarik ! *(bis)*

9

Nere harma eskuetan,
Othoizño bat ezpainetan,
Zer gau gochoa nik deramatan
Zurekin, ama, solasetan !
Bihar gero, erreketan,
Zer bihotz gora duketan ! *(bis)*

10

Ama ona, goiz-aldera,
Orai zoaz lokartzera !
Lo egizu, gu, harmetan gira,
Erne gaude zuen zaintzera !...
Gure Eskualdun Herrira
Sekulan jinen ez dira !!! *(bis)*

J. B.

HERRITIK nere HAURRARI

GERLA-TOKIRA

AIREA : Uso churia, errazu...

Eskualdun Ama maiteen
ohoretan

1

Seme maitea, goizean,
Mezatic atheratzean,
Zure letrañoa izaitean
Salto banuen bihotzean !
Zu, nigarrez.. egitean,
Ni aldiz... irakurtzean ! (bis)

2

Ez naizela ni lokartzen,
Derautazu izkribatzen :
Ez dautzu Amak hori ukatzen :
Loak ez nau ni ezagutzen ;
Etchetik haurra urruntzen...
Amaren loa joan zen ! (bis)

3

Nigar gochorik egiten
Ikasia dut nik aurthen !
Jainkoak bakarrik nau entzuten,
Bertze nehork ez nau ikusten :
Amak baizik ez jakiten
Amak zer duen jasaiten ! (bis)

4

Zuk ilhargia bezala,
Izarño bat hala hala
Zeru ederrean badutala.
Nehori zuk ez othoi sala ;
Musuak, mil eta mila,
Han emaiten ditudala. (bis)

5

Urrundu zinen phondutik,
Sainga-ta saingaz. athetik,
Gure chakurra erasiatik
Ez zauku gelditu geroztik...
Jin zarenean gerlatik,
Janeu zaitu gutienetik. (bis)

6

Zombat aldiz keetara
Ez naiz egotu begira :
Noiz agertuko zen ene haurra,
Noiz jinen ni besarkatzera !
Gauaz ere bethi beira
Harrabots ttikienera ! (bis)

7

Soldado bat ikus eta,
Bihotza saltatzen zaita ;
Ni bezembat kechu zure aita,
Haren grina handia baita ;
Bertzerikan ezin goaita.
Bertze nehor ezin maíta ! (bis)

8

Mahainean jar-alkia,
Gamberan zure ohea,
Dilindan dagon sega handia...
Zutaz mintzo etche guzia ;
Heian, marrumaz, behia :
« Norat joan den nausia ? » (bis)

9

Nere buruko ilea
Da pochi bat churituia ;
Bainan, bihotzez bardin gaztea
Uste dut bethi egoitea !
Zu ikus eta, maitea,
Argituko zait begia ! (bis)

**

10

Lurdeko Ama Birjina,
Jesus hoin maite duzuna,
Onhets, othoi, nere bihotz-mina,
Ezti nere barneko grina !
Semeetan maiteena
Itzul, othoi, nere gana !!! (bis)

J. B.

Sempere, 1916^{ko} Martchoan.

YBARNÉGARAY gure
deputatu soldadoari.

Eskualdun soldadoeri.

Gerla Handiko Kantuak

Airea : 7oeko Gerlako Kantuen airean. (Garazin : *Lasan badira kantu berriak*)

Marziale

Hi-ru hogoi e ta hamar-re-ko soldado zahar maitiak, Ba i nan zuhaurek erranik dakit,
Ez zaitzitet nik mendatu nahi, sobera zaizte handiak ;

badirela jaunen jau-nak, Gerla huntan ditugu ikusi soldadotan handi - e - n ak.

— 2 —

Gerla handiko soldado gaitzak, zuen ongi gorosteko,
Otxalde eta Elizamuru Koplari ziren beharke.
Heien eta Zaldubiren orde othe nautze nahiko ?
Bozez mila banitu gaur nere, oro nuzke zuendako.

— 3 —

Aboztaren bian, ezkila, gure Eskual-mendietan,
Bambaka hasi zitzaunkularik, herri ehoko guzietan,
Oro nigarrez, ichil ichila, gure etche churietan !
Bazen, orduan, jauzi ederrik, Eskualdunen bihotzetan.

— 4 —

« Adios aita, adios ama, adios ene laguna,
« Adios ene herri maitea, herrietan maiteena ! »
Bihotzean ezarri ondoan gure Nausi Jesus gna,
Lerro lerro, joan ginen oro, etsai biguinaren gana.

— 5 —

Eta gero, handik berehala, oi egun izigarriak !
Belgikatik herrestaka heldu, gose eta egarriak ;
Launazka elgarreri lotuak, lotuak ta lokartuak.....
Behar bada, jaten duelakotz, lokartzen den gosetuak.

— 6 —
 Bainen huna Buruilako goiz bat, goiz orotan ederrena,
 Huna gure zeruko Amaren munduratzeko eguna ;
 Huna *Joffre*, huna *Marne* ibaia, huna bitoria, huna :
 Gure baionetan aintzinean, ihes zoan Alemana ! !

— 7 —
 Bainen zorigaitzez, gero laster, gure soldado maitiak
 Erreka zilotan sartu ziren, sator eginak guziak.
 Eta nolako sator eginak ! Zer izigarrikeriak !
Verdunes aipatzean, chut chuta, emaiten zaizkit ileak.

— 8 —
 Errabietan, hilen gainetik, igaranez, Alemana
 Burrustan heldu zaukun orroaz, Parise handia gana.
 Ziloa tapatu behar baitzen, ahalik'ta, lasterrena,
 Hats-hanturik harat hupatu zen soldadotan hoberena.

— 9 —
 Gain hartara hurbiltzearekin, oi gerlarien antsia !
 Zer burrunba, zer ihurzuria, burdinezko erauntsia !
 Harat igan soldado gaichoa ez othe zen ehortzia ?.....
 Chuti hadi, eta harriturik, behazak, beha, Frantzia !

— 10 —
 Jeneral nausiak erran zuen : "*On ne passe pas ! Halte-là !*"
 Eta manu izigarri hori atchiki zen hala hala.
 Etsai higuinak han higatzen du, orroaz, bere ahala.....
 Trebes emanak hantchet zinezten Frantsesez mila'ta mila.

— 11 —
 Verdungo berri ez dakienak deus handirikan ez daki ;
 Ematzu nahigabe guziak, ez duzu erraiten aski :
 Gose eta egarriarekin, indarrak orori gaki.....
 Eta halere, chichpa eskuan, soldadoak han egoki !

— 12 —
 Zeru bat ! erranen baitzinenen Kalbarioko ihuna ;
 Erauntsiak gainetik burrustan, zangotan basa zikina ;
 Bellaunetarainokoa, basa, oro iretsiz zoana,
 Gure alde aldean, askotan, jaten baitzaukun laguna !

— 13 —
Bazterrak oro ikaragarri, oro chirehrikatuak,
Haragi bizian bezen barna, mendieka hek irauliak ;
Ez ikusten non finka zangoak, ez eta ere begiak,
Oro zilo, oro zauri puska, non nahi soldado hilak.

— 14 —
Azken Judizioko erreka hola bide da izanen.....
Ez arbolarik, ez aldaskarik, loreño bat ez ikusten.
Herioaren erresuma da ihunik hemen hedatzen,
Atzo horiek eta egun hauk ...lerroan oro erortzen.

— 15 —
Eta herioa bethi heldu, orotarik, hegaldaka,
Gau et'egun chichtuka, orroz, garrasian, burrumbaka,
Erhotuak bezala, kanoiak, ehunka eta milaka,
Zilo, harri eta bulhareri, urrundik ari zafiraka.

— 16 —
Lanbo eta khe pozoindatuek bulhar, begiak erreak,
Zaurituak'ta zilokatuak, urtzen errechinenduak ;
Tresna izigarri hoién kontra, ezin du deus soldadoak.....
Ama gaiehoak ikus balitza Verduneko bere haurrak !

— 17 —
Gibeletik harat ezin ethor den gutien laguntzarik....
Mundua ? Baiman, hor, gibelan, othe da ere mundurik ?
Eta, lurrarekin bat eginak, zilo betan ehortzirik,
Frantses soldadoak han egoki, hitz bat gabe, mutaturik !

— 18 —
Aintzin, ezker edo eskuinean, norat ari da gudua ?
Deus bertzerikan hek ez dakite, baizen *toktan hiltzea*.
Bere aldean erori zaión lagunak odolstatuta,
Noiz eroriko den othe bera ?... Horra, han, bakar gogoa....

— 19 —
Eta, geroan, goiz-alde batez, noizpeit jautsi direlarik,
Ezin sinhetsia dute orok, hek ditezkeela bizirik...
Ikaran eman hadi, Frantzia, ez dukek, hor, urguilurik,
Munduak sekulan ez dik izan hoin handiko soldadorik !

— 20 —
 Nola ez eraman bitoria, holako soldadoekin ?
 Hegalez zallaka, bitoria, Frantzia, eman hirekin !
 Bethidanik, gudu handietan, delakotz *suzenarekin*,
 Jainkoak begiratu zerutik, eta eman duk gurekin.

— 21 —
 Suizatik eta Nort-Itasora, ikaran, hor, aintzinean,
 Etsaia, chichpak biskar gainean, gineraman azkenean ;
 Gure *Foch* gaitzak zafratzen zuen, lehengo *Marne* ibaian,
Castelnau, oldar izigarrian, saltatzera zen abian ....

— 22 —
 Eta gero, San Martin goiz batez, oi gu ororen loria !
 Lau urtez entzun orro handia bethetan zen eroria !
Clémenceau zaharra erhotu zen, erhotu Frantses-Herria,
 Elizan, ezkilen zalapartaz, dardarikatu dorrea.

— 23 —
 Gora beraz Frantses soldadua, gora, bai mila'ta mila !
 Lurren die : « *Hire aintzinean, beharbankatu behar zela !* »
 Hiru hogoi eta hamarrean belek ebatsi hegala
 Arranoari diok ekarri, ichuriz hire odola.

— 24 —
 Zoin handiko zorra diotegun hil diren soldadoeri,
 Soldado gaicho hoién artean, gure *hil Eskualduneri* !
 Ja lehertu uhaineri esker nola lama leihorrari,
 Hil direnen uhaineri esker, heldu gaizkok, gu, ... *ganinari*.

— 25 —
 Azken hitza zuri, Jaungoikoa, zuri ere, Ama Ona,
 Zueri esker bizi baigira, bizi Frantzia guena.
 Eta hik, gerlan odol husturik, erori haizen laguna,
 Lurrean badukek amodio, zeruan aldiz korona !!

Jean BARBIER

1920de Urartilan egina.

M. Larramendi, P. Larralde:
Bizarduna eta bizargabea

*Le dialogue
est une reproduction
intégrale d'une
joute entre Goharretche
(Larramendi) et Pampale
à Ustaritz - 1922*

— 56 —

BIZARDUNA ETA BIZARGABEA

Airea : Ollande gazte, mokho fier bat.

G. Mende-mendetan Eskual herriko
eskualdun garbi guziak
Nahizan dira kaskoinetarik
izan bethi bereziak.
Hortako bethi sudur azpitik
kendu tuzte bizarkiak.
Nik ere berdin, eskualdun gisa,
edeki ditut eniak.

L. Adichkidea, eskualduna niz ;
alta ez niz bizargabe.
Gure eskuara egoiten bada
bihotz-mihitan errege,
Eskualtasuna ez du itzaltzen
bizar harro batek ere ;
Mustatcha pollit batzuen gatik
ez daite beraz herabe.

G. Ez dut ikusten zer den pollitik,
sudur azpitik bi buztan...
Legun-legunik begitartea
nahiago dut miletan.

Arnoa, hemen gaindi, maite hugu, maite !
Suz bai eta odolez hadiela bethe.
Eginen duk dupetan asko irakite.
Dupek — hago deskantsu — atchikiko hute :
Ustaiak, guk emanik, tinkian dituzte.

Pan, pan, pin, pan !

Hersturan, gure gatjk, dupetan egonik,
Arnoa ehadila, ez, samur hargatik.
Beira hadi mendekuz gure horditzetik,
Ezpaikinuke nahi, sobrachko edanik,
Astelehenarekin gelditu lanetik.

Pan, pan, pin, pan !

Hemezortzi ehun ta hogoi ta zortzian,
Martin zenak hautatu patroin egunean,
Santiagoz, pesta zen gure lantegian.
Pertsu hauk ontu ditut aserik orduan ;
Geroztik eman ditut goserik askotan.

Pan, pan, pin, pan !

Ageriago baitut holache
irriñoa ezpainetan
Eta larrua gorri-freskorik
nere hezur mateletan.

L. Ez dut asmatzen zer ahal duen
hoin itsusirik mustatchak :
Ez ditu gero hala gordetzen
ezpainen irri-erkatchak :
Irri guziak haren plegutan
dira ezagut errechak :
Bi mokoñoek zeru-alderat
eiten baitute bakotchak.

G. Eman dezagun egia dela,
hau ere ez dut gezurra :
Bethi garbirik nahi denari
sobera zaio bizarra.
Jan edanetan gormant tchar hunek
ebasten baitu ondarra :
Eta ondarrak mintzearekin
emaiten usain bat tzarra.

L. Gogorki zira, adichkidea,
chehetasun hortaz mintzo.
Bizar-jabea ezpalinbada
arrunt zarpail eta lazo,
Bere jan edan gisa onari
kontu aski eman bezo...
Bizar zikinik ez du ukanen
eta hatsa duke gozo.

G. Kasu handia eginik ere
esne hotzetik edanez,
Bizardun den bat thonatuko da
mustatchetan nahiketez.
Zeren ilechki chut horietan
esne tela, ene ustez,
Egonen baita erdi loturik
arrunt itsusi emanez...

L. Esne gophorra ongi atchikiz
hori ez da ez gertatzen :
Har gatilua bi eskuekin
duzularik ahoratzen.
Hor ezpaduzu sudur alderat
sobera goiti altchatzen,
Esne chortarik zure bizarrak
ez du behin ere hartzen.

G. Ontsa egarri, erotik gose,
hamikaturik bazira,
Hoinbertze jestu ibili gabe
juanen zira chuchenera :
Zankako on bat hartuko duzu,
gophorra goitik-behera ;
Eta artetik bustituko da
zure mustatcha ederra.

L. Nehor holache ez duzu ari,
irakasia delarik.
Bethi emeki artzen da eta
deusik bustitu gaberik.

Bai ezagun da zu etzaudela
bizardun garbi hetarik :
Ez gaizki mintza deus jakin gabe
zeren ez duzun bizarrik.

G. Orai, hala da, ez dut bizarrik :
bainan izan niz soldado :
Serjant gazterik izana ere,
zerbait baitzen lehenago...
Orduan bichar ekarri dizut,
pomadaturik oraino.
Etcherakoan okazaturik
ebaki bainuen oro...

L. Zuk diozunaz, serjant zineno,
mustatchak tutzu ekarri.
Beraz bizarra aitzindarien
daitezu ezagut-garri.
Aitormen horrek bihotz guzia
bozkarioz daut ezarri...
Beraz mustatcha haueri esker
naiz nolazpeit aitzindari...

G. Usu mustatchak itzaltzen deie
aitzindarien muthurra.
Bainan ez dute aitzindariak
hori seinale bakarra.
Gure arteko buruzagiak
ez du ekartzen bizarra.
Buruzagi hoi ondoan daukat :
Herriko jaun erretora.

- L. Jaun erretorak ez ukaitea,
ez da harritzeko hori.
Zertako gabe egon daiteken
orori zaiku ageri :
Urbilagotik jarraikitzeke
jaun Jesusen urratseri,
Aphezek ukho egiten deie
edergailu guzieren.
- G. Aipatzen duzun edergailua
nahi baduzu atchiki,
Oi atchikazu sudur azpian
bihurkaturik eztiki.
Bainan uste dut ilechki horrek
emaiten duen itsuski
Bizar gaberik nahiago dut
begitartea iduki.
- L. Zuk arpegia nahi baduzu
atchiki mustatchik gabe,
Niri berdin zait, zuhau baitzira
zure buruaren jabe.
Bainan iduri zait egiazki
bizar pollit batek ere
Osoki ezar zindezazkela
lore eder baten pare.

Barfso herriak: Ardi kontu

Bertso Berriak

1

Ardi kontu nagola
goatu zait atzo
para biaituala
dozena bat bertso
frantzes euskaldunentzat
komenida oso
ez inor aserratu
ori dala kaso.

2

Bertso oyek komeni
dirala deritzat
Urrugne'n jayotako
Dongaitz'tar oyentzat
lau anayak dauzkagu
pelotari fintzat
inon pare gabia
Leon ori bintzat.

3

Lau anaya dirade
pelotari onak
umillak eta indar
aundiko gizonak;
oyek egin zituzten
aitak eta amak
irabazi dituzte
onrak eta famak.

4

Emezortzi urtean
jarri zan nagusi
Frantziyan eziñ ziyon
inork irabazi
anak listuak eta
boleua bizi
orduana besagaña
ziyen galerazi.

5

Juandaneke ogeita
zortzi bat urtian
amazazpitan jarri
ta orañ artian
jokatu diyotenak
berentzat kaltian
oi izandu da buru
Frantziko partian.

6

Trinketietan eta
frontoi aundiyetan
beldur eman izandu
paraje oyetan
arrazoyak emanaz
beti egiyetan;
etzegoen bista txarra
orren begiyetan.

7

Gorputz talla ederra
ez da itzusiya
errespetokua ta
asko ikusiya
pelota manejatzen
ongi ikasiya
buruz abilla eta
joera biziya.

8

Leon gizon pizkorra
egin zuan amak
orañ merezi ditu
ibilli dan tokiyan
onrak eta famak
eman ditu lanak
geyenian galdu du
orren kontra denak.

9

Orren pasarizuak
ari naiz esaten
lenago ezdakitenak
ikasi dezaten
abillenaren kontra
korajes zan juaten
besagaña benduta
jokatzen ziyoten.

10

Lenge moduan dauzka
besua ta bista;
anketatikan ere
diferentzi piska,
orren berri badakit
enteratu naiz ta,
jaun orri trinketian
irabazten gaizta.

11

Bi illoba badauzka
mutiko bapuk
bildurtzen dituztenak
Frantziko zokuak
iya osaba zarra
zan bezelakuak
berarekin pelotan
ikasitakuak.

12

Seme bat baditu
amasei bat urte
aitaren arrimuan
jokatzen du fuerte
pelota ezagutzen
aide eta bote,
aita beziñ abilla
juzgatutzen dute.

13

Dongaitz'tarrantzako
esan ditu itz bi
pena izango nuke
artutzia gizki
fameliya katetik
olakuak zarpi
berriz ez dira inon
azalduko noski.

Burtso barniak: Espainiako garlar

Bertsu berriak

I

Espainiako gerlaz nadien esplika
Huna bertsu berriak kantuz politika
Zer gaiti hari diru gizonak maika
Jada bi urthe huntan bat bertziaren hilka
Jinkoaren legean zuzenaren kontra.

II

Bere zuzenean zen gobernamendua
Lehen nausi zirenek bozetan galdua
Desgostuan zelakotz hango populua
Frente Popular zuten bozetan sartua
Kintze egiten duenak hartzen du zakua.

III

Sakatziaren ondotik jin da errefera
Frente Popular etzen alferren gostura
Zerendako ez utzi bertze bozetara
Legez ez zezaketen hautsia athera
Deziberatu dute gerla ematera.

IV

Gauza izigarria mundu huntan gerla
Pobriaren bakantzeko asmatua dela
Aberatsa zokotan gordeka dabila
Erredoblatzen dute beren kapitala
Kintalka fabrikatuz obus eta bala.

V

Nun dire emazteak haur eta zaharrak
Pusketan chehatuak badire bakarrak
Espakatu direnen oinaze nigarrak
Egoitzak suntsituak galduak senarrak
Hora Francotiarren egintza ederrak.

VI

Aleman Italiano Marokano beltza
Burego izan dira Espainiarentza
Hoiien gobernatzaile Franco odol hotza
Heriotze suntsitze zombat ume churtcha
Horra nolakoa den fasisten bihotza.

VII

Mundu guziko fasista dena bratcha bera
Laster hel iten dute elgar laguntzera
Gure enganatzeko gezur erratera
Pobria herrestan dagon horientzat hobe da
Merke jin dakioten gauza mahainera.

VIII

Gizona frango bada travaux forcés denik
Hoik baino guziago merezi duenik
Franco behar litake han sartu lehenik
Segi dezan Hitlerrek eta Mussolinik
Fandanguen emateko La Roque laugarrenik.

IX

Jinko Jaunak emanak hamar manamendu
Bortzgarrena nola den emazue kondu
Gaichtagina ifernuaz desafiatzen du
Ez luke izan behar nihun barkamendu
Gauza bera behar du hak kondenamendu.

X

Konfidentzia badut munduarendako
Zuzentasuna egin duela nahiko
Erresponsable dela Generala Franco
Espainiako gerlan hil direnendako
Sinesten ez duena ez da latetiko.

XI

Baketiar denari Alemanek gerla
Froga Hitlerren banda lanjerosa dela
Haren lagun hardia Franco generala
Lagundua bai gizon bai materiala
Legien gainetik doha ichuriz odola.

XII

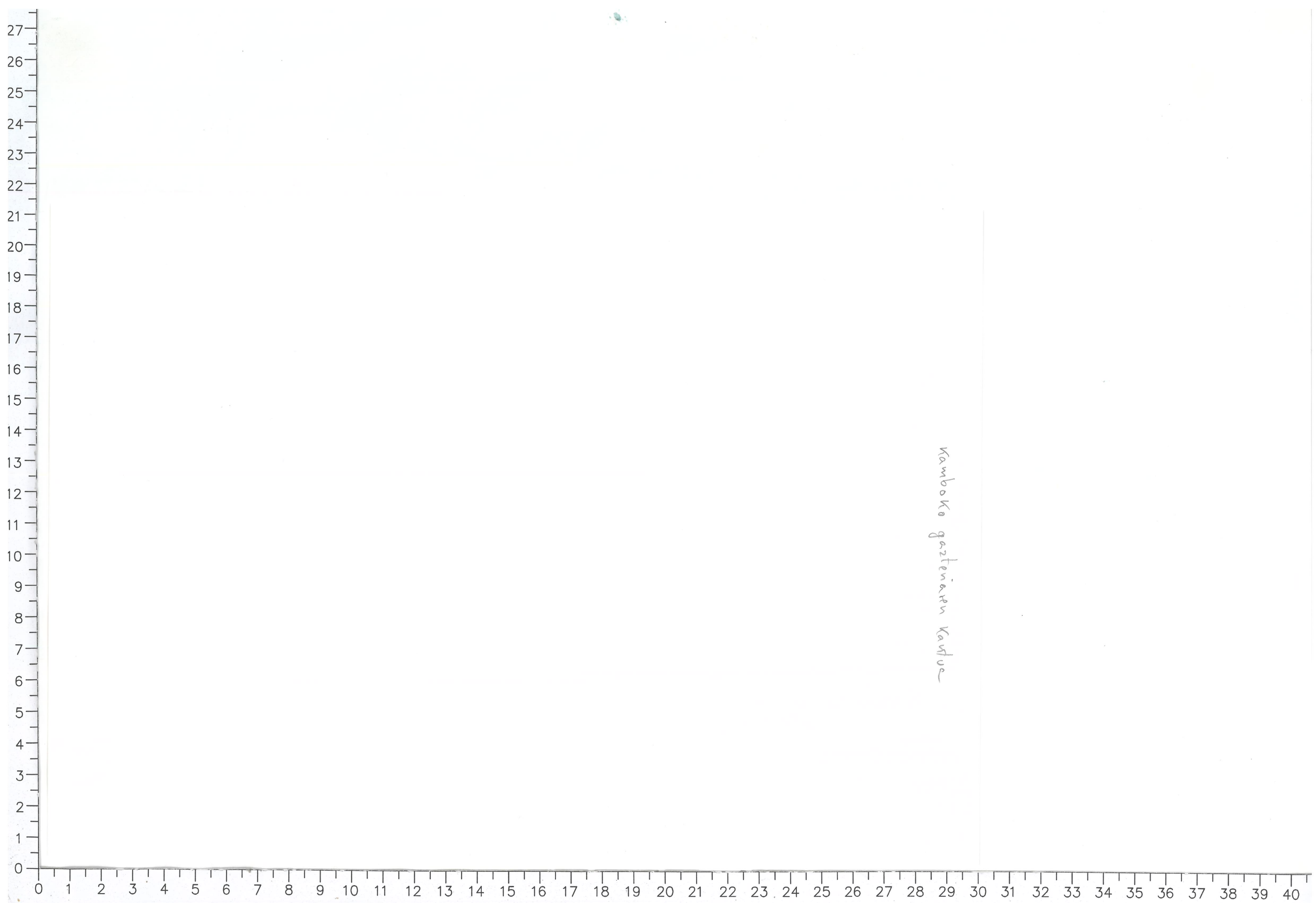
Kantu hauen emaitia da Arrangoitzeko
Eskola gutirekin kuritzen du frango
Eskolatua banintz kargutan sartzeko
Legiak galda netzazke pobrien argitzeko
Ez gira kreaturak elgarren hiltzeko.

XIII

Noiz argituko zaio pobreari bichta
Ikusiko duena sestzu den fasista
Mundu enganatzaile faltso hipocrita
Tipientza promesa handiek profita
Dugun kanta goraki biba errepublika.

XIV

Huna azken bertsua hamalaugarrena
Kondu errenda dadin inoranta dena
Noizbeit geldi dadien pobrien اساسina
Othoi gure buruak ez guhauk kondena
Bozetan hauta gizon pobrientzat on dena.

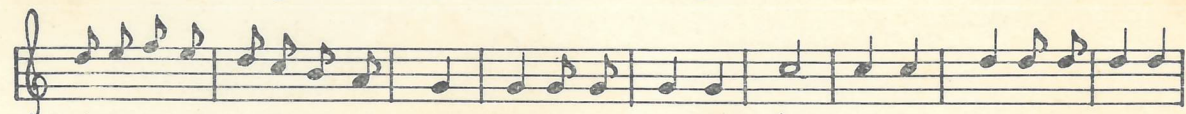

Kamboko gaztearen Kantua

Kamboko gazteriaren kantua

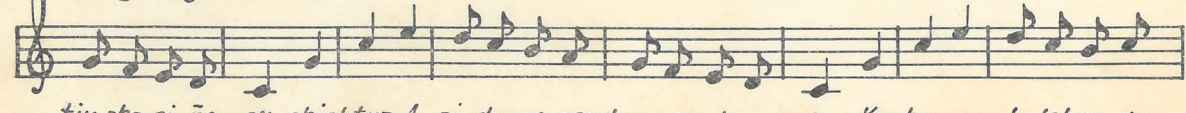
Bai Kambo-ar gaz-te-ak, Chu-ti gaitze-zen gu-zi-ak! ez i-zan beldurrik,

Bai, goazen bu-rua go-ra-rik, Bethi el-gar-ren la-gun, El-gar o-ho-ra de-

za-gun, gauden denak Eskual-dun e-ta fe-de-dun! Be-re ohantze-

tik cho-ri-ño-ak chichtuz A-ri du go-res-ten sor-le-ku-a... Kantuz, guk halaber gu-

re her-ri-a! Ze-ruko Nausi-ak e-man dauzku bazter e-derrak, Hari gure esker-rak!

Errepika

3

Bai, Kamboar gazteak,
Chuti gaitzen guziak!
Ez izan beldurrik...
Bai, goazen burua gorarik!
Bethi elgarren lagun,
Elgar ohora dezagun,
Gauden denak Eskualdun
Eta Fededun!

Nehor ez da bera aski azkar, bertzen
Ukaldi tzarrerri oldartzeko...
Ezen
Etsai sobra heldu baizaizko.
Denak bat egonez Kamboarrak, ez da gizonik
Gu garhait gitzazkenik.

4

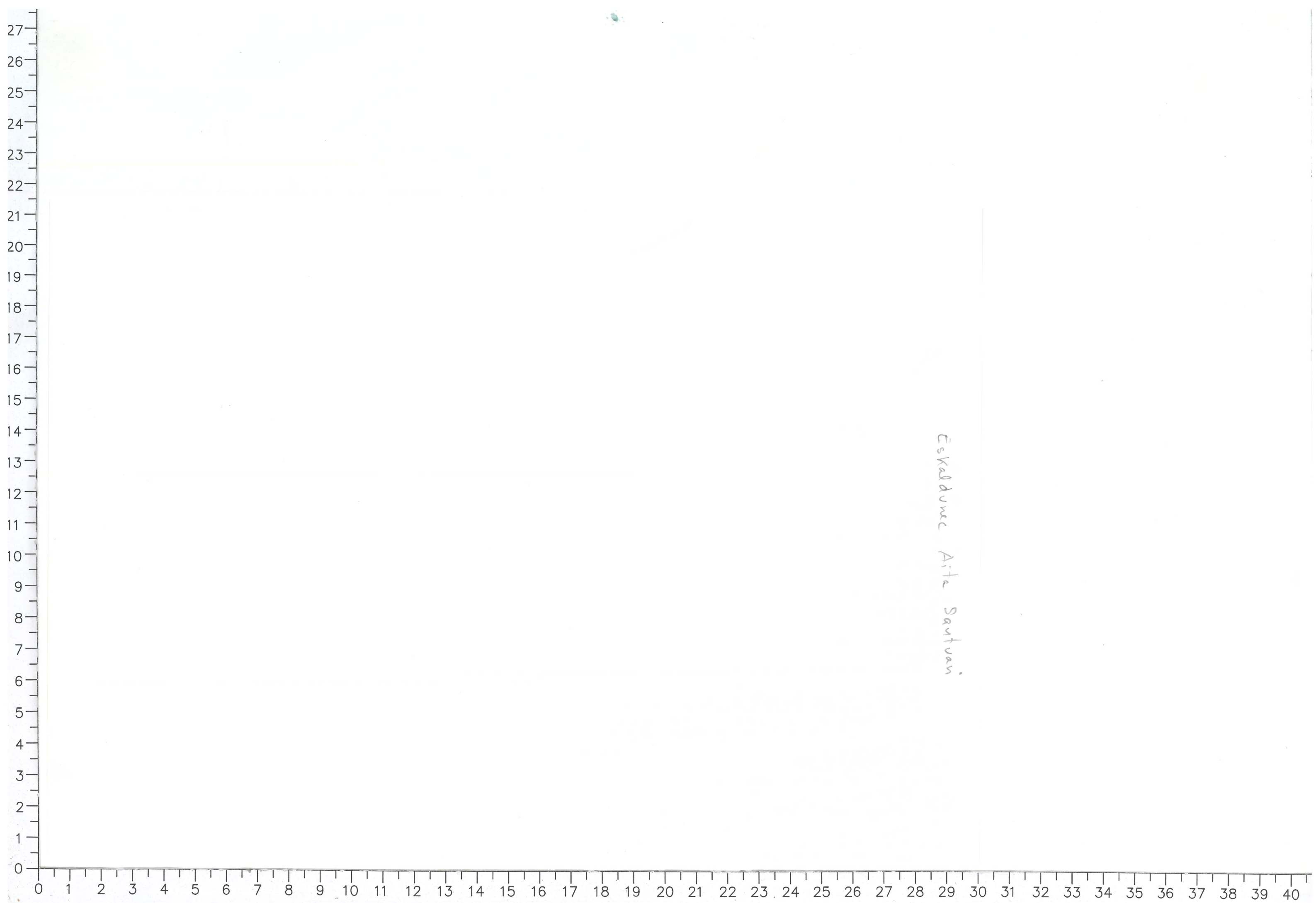
1
Bere ohantzetik choriñoak chichtuz
Ari du goresten sor-lekua...
Kantuz
Guk halaber gure herria!
Zeruko Nausiak eman dauzku... bazter ederrak:
Hari gure eskerrak.

Egun gaichto hainitz igaiten da, segur,
Lur huntako bazter guzietan...
Beldur,
Eritasun, dolu, minetan!
Bainan biltzar huntan elgarrekin, utziz nigarra,
Gauden gu alegera!

5

2
Ithurburuari hurbil dagon urak
Ez dauka lohirik ez zikinik...
Jaunak
Urrun beza gaitza gu ganik!
Hortako bil gaiten oro hunat, lagun gitzaten
Bethi garbi egoiten.

Kamboko gazteak ez dagozke, hemen,
Milesker orori erran gabe,
Zeren
Baita hainitz ongi-egile.
Jaun andere onak, Jainko Jaunak, behar bezala
Sarista zaitzatela.

Eskaldune Aita Santuan

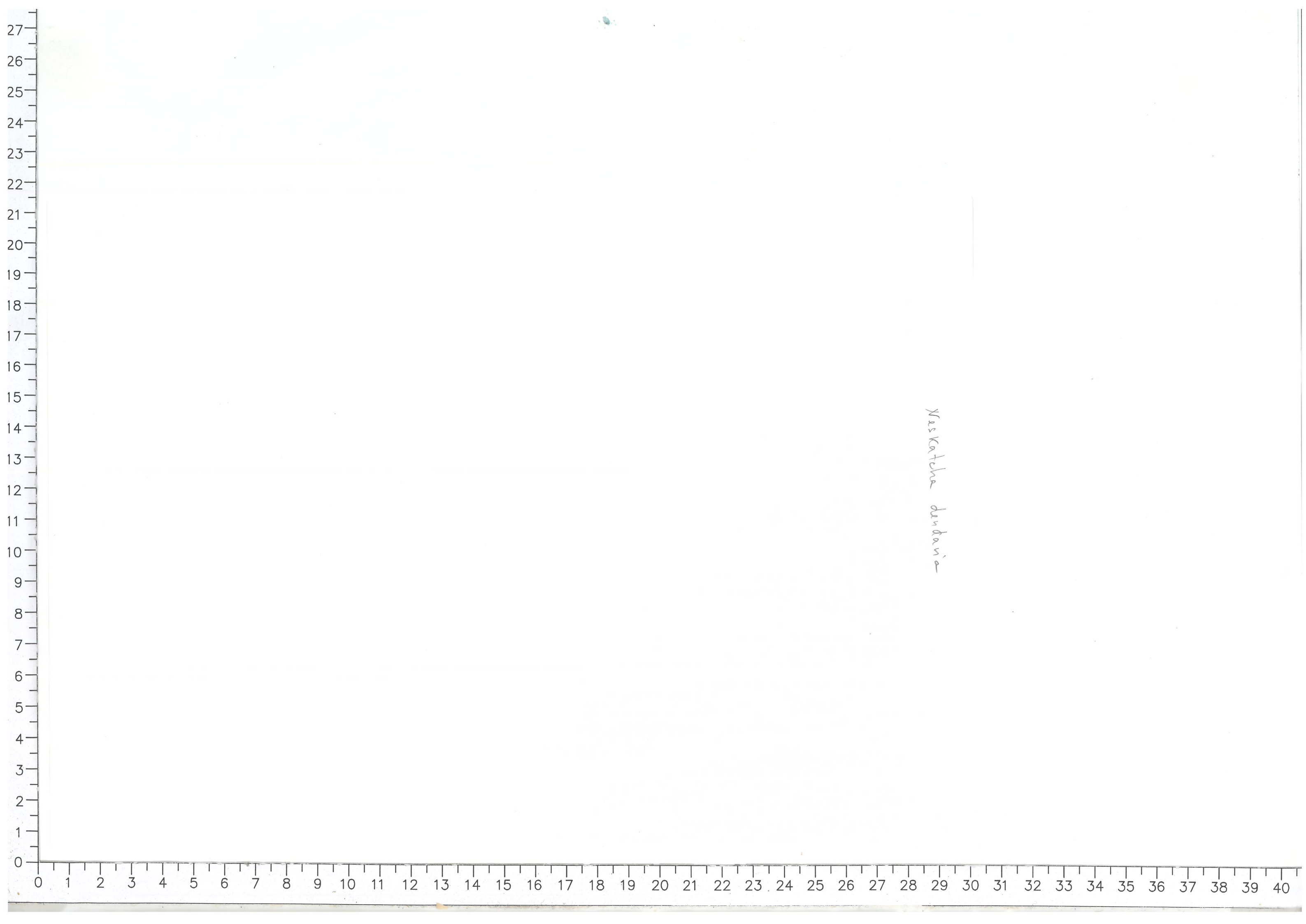
ESKALDUNEC AITA SAINDUARI

Er - ro - ma - co al - de - tic cer da ar - gui ho - ri ? E - gui - ac dau - cu han - dic ar - gui - tzen o - ro - ri !

Be - ha de - za - gun be - ha o - rai Er - ro - ma - ri Er - ro - ma - co E - li - za A - ma Sain - du - a - ri

Be - ha de - zo - gun be - ha u - me - ec A - ma - ri Be - ha de - zo - gun be - ha u - me - ec A - ma - ri !

5,	5	$\bar{3}$	46,	6 ³ }
7,	2	$\bar{1}$	76,	5 3
3,	3	$\bar{A}$	56,	71 7
6,	7	$\bar{6}$	84,	3 0 :
5,	5	$\bar{6}$	71,	27 5
1,	7	$\bar{7}$	28,	2 0
5,	5	$\bar{6}$	71,	27 }
1,	7	$\bar{1}$	28,	2 2
3,	3	$\bar{2}$	16,	}
7,	6	$\bar{7}$	12,	3 0
4,	3	$\bar{2}$	16,	}
7,	6	$\bar{7}$	32,	1 0

Xas Katcha dandaria

Neskatcha dendaria eta Neskatcha laboraria

Airea : Michelengo zubia, zubi famatua. (Eman ditake orobat lau ponduetako edozoin airetan)

DENDARIA

Zertako egin zare Anna laborari ?
Hobe zinuke aise bazine dendari.
Ni barnean gochoki naiz lanean ari,
Eskuetan ibiliz orratz eta hari.

LABORARIA

Laborantzan emanik ez dut nik urriki,
Kampoko aire onak bainauka sanoki.
Nork du osagarria beiratzten hobeki,
Irabaziz lan hortan bizia ederki.

DENDARIA

Bethi garbiki duzu bizi dendaria,
Ongi bezti delarik lana du garbia.
Hoin garbi ez ditake ar laboraria,
Zango eskuetan du ardura lohia.

LABORARIA

Laborantzak ez du ez, Andere Maria,
Behinere aphaudu neskatcha gaztia.
Zure lana ez duzu batere hobia,
Nereak emaiten daut ~~dirutan~~ *irazi* doblia.

DENDARIA

Uria denean naiz barnean egoiten,
Bethi aterbean ni ari bainaiz josten.
Zu kampoan zaitugu lanean ikusten,
Uria balin bada ederki bustitzen.

LABORARIA

Bustiak ez nau ez ni batere izitzen,
Laboraria baita denetarat jartzen.
Dendarietan asko ditut ezagutzen,
~~Direnak~~ ilki gabe aise mafrunditzen.

Kamporat

DENDARIA

Dendari hobe dela daukat nik neguan,
Lanean artzen bainaiz suaren ondoan.
Laboraria dago bethi han kampoan,
Elhur eta ichtila bere zangopean.

LABORARIA

Elhur eta ichtila landetan denean,
Sartzen naiz ilhuneke lanetik etchean.
Ez duzu lana uzten hoin laster neguan,
Hor zaude berant josten, argia ondoan.

DENDARIA

Udako beroetan oi zer izerdiak
Hartu behar dituen maiz laborariak.
Ez ditu hola joko iguzki beroak
Itzalean dagozin dendari gazteak.

LABORARIA

Ez nau ni erituko iguzki garbiak :
Barneko gaitzak ditu kentzen izerdiak.
Hortako nau laguntzen ni osagarriak ;
Lan guti du nerekin gure mirikuak.

DENDARIA

Ez ginuke behar guk gaur hemen samurtu,
Hortako hobe dugu huntan akabatu.
Behar dautazu hatik lañoki aithortu,
Beztitzeko zarela zu nitaz behartu.

LABORARIA

Behar dela dendari dugu aithortuko,
Bainan laboraria lehen ezarriko.
Horrek baitu jendea bizi atchikiko ;
Hortako laborari naiz ni geldituko.

BEGNAT.

Sarako uso ihiztariak

Airea : Aitak eman zerautan zerurat joaitean.

1
San Migel egunetik *San Martin* artean
Ihiztariak hemen Sarako mendian,
Egoiten dira,
Sasoin guzia,
Deskantsu onean :
Urhundik heldu diren usoen guaitean.

2
Egun guzia hola denak han egonik
Ihundu eta dire jautsiko menditik,
Eguna ona
Izana bada
Usoz kargaturik,
Egun tcharretan aldiz eskuak arinik.

3
Igendetan aitzina sareak hedatzen,
Albako meza dute lehenik entzuten.
Goizean goizik
Ilhuna gatik
Elizarat biltzen;
Argi-hasteko gero, mendirat itzultzen.

4
Tirorik gabe dute usoa bilduko,
Sareak baitituzte ongi hedatuko.
Gaicho usoa
Enganatua
Hurbilaraziko,
Sarearen barnean han sar-araziko.

5
Sarakotzat hau sasoin hoberenetarik,
Biltzen baitu dirua hor usoetarik.
Zer ohorea
Ez du bildua
Ihizi hortarik!
Ez baita, bertze nihon, aiphatuagorik.

6
Biba, biba usoak, eta biba Sara!
Biba ere oraino hemengo eskuara!
Gauden eskualdun,
Bethi fededun,
Bizian, hiltzean,
Dohatsu izateko eternitatean.

BEGNAT.

Bartso barniak : Euskara eta gainekoa utsoak

BERTSO BARRIAK

EUSKEREAREN GAIÑEKO USTEAK *(ustekizunak)*

(Soñua: "Ari naizela ari naizela or ikusten det Txirrita" edo beste edozein)

1

Bertso batzuek egingo ditut
Euskerearen gaiñean
Gura neunke nik izan daitezcan
Ez jakiñen probetxuan
Sarri gazte asko etorten jataz
Euskera ikasi naiean
Ondo be ondo dakielarik
Uste okerra buruan

2

"Euskal herbak guk txarto diñoguz
Gramatikarik ez jakin
Guztiz txarto nik berba eiten dot
Gura neunke ondo jakin
Asten natxako euskeraz berbaz
Kontu, gertari eta ipuin
Gramatiketan ikasten eztan
Jatortasuna beargin.

3

Euskal lurrean jaio giñean
Eskerrak Goiko Aitari
Euskaldun eraz bizi nai dogu
Zor deusagula amari
Euskeraz esan gurako geunskio
Agurra guk munduari
Eta euskaldun zeruan sartu
Bertso barriak kantari.

4

Eztozu bear gramatikarik,
Al dala sarri berba ein
Liburu errazak, autore zarrak
Bear dozuz zuga erein
Bertsolaria maisu nagusi
Antxiñatik eta orain
Euskalerrian berbea landu
Bertsolariak zeregin.

5

Bertsoak buruz ikasten dira
Batez be ondo gaztetan
Ezta sekula aiztuten guztiz
Ikasikoa umetan
Buruan gorde jatortasuna
Dotorezia berbetan
Gordeleku eder gure burua
Usariozko eretan.

6

Nire itauna beti izaten da
Antigualekoen gaiñean
Egon ez maisu euskerazkorik
Ezik kalean ta etxean
Eta ez jakin gramatikarik
Baiña bai ondo berbetan
Lotsa eztanak berba egin bei
Munduko toki danetan.

7

Askok uste dau gure berba asko
Gaztelanikoa dala
Aspalditikan sustrai sakona
Euskeran egin dabela
Asko ta asko benetan zarrak
Gaztela kume bat zala
Sartu zirean gure berbetan
Aberastu eben onela.

8

Kaltegarria euskera gatxa
Liburu batzuk dabena
Irakurlea gogaitu laster
Ez jakin itzen zentzuna
Askotan barriz berba arrunt asko
Esateko gura dana
Eskribatzaile kontuz ibili
Irakurleak premiña.

9

Idazle batzuk nastu eiten dabe
Berba askoren zentzuna
"Apostolua" esan eiteko
Erabili itzulpena
Baiña orrela "Mandataria"
Bear leuke izan onena
"Bidalia" esan trankil gelditu
Ortik dator gure obena.

10

Liburu zarrak baztarretan lo
Dagoz autsez beterikan
Garbizaleak eztabez gura
Kutsatzeko bildurretan
Gurago dabez era barriak
Gatzik bako lapikoan
Garbitasuna euskaldunentzat
Sustrai andiko formetan.

11

Batasun naia mende onetako
Jakintsuen erratua
Autore zarrak erabagia
Euskerearen patua
Gutziz ondatu barrero asi
Anarkiazko lelua
Autore batzuk arnasarik ez
Euskalduna utsik tontua.

12

Batasuna nai ta ez finkatu ondo
Euskaldunok bat gatozan
Gauza askotan bat etorririk
Baztertu guztiz alboan
Era barriak atera edonon
Batasunaren kaltean
Ikusi ezik siñestu ezin lei
Gertatua gure artean.

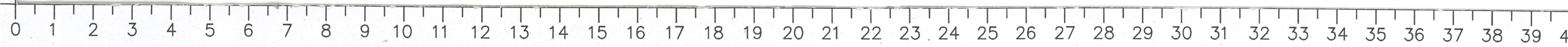
13

Alegiñak ein ondo ikasten
Buruz bertso barri oneik
Bi mesede eder izango dozuz
Batez be erdaldun izanik
Lenengoa da ondo ikastea
Euskal erak neke barik
Bigarren ona euskal gogoa
Kutsatzea ondo ederrik.

14

Euskeraz ekin Euskalerrian
Dakianari egiñik
Eta euskaldun jarraitu beti
Bertso barriak kantaurik
Agur bero bat akaburako
Biotz biotzez emonik
Amaituko dot bertso sorta au
Guztiok besarkaturik.

M. Lapierre

Eskorasko Kantoiak

Eskûarasko Kantoriak

ara éginik

Ahalaz égiasko Eskûaraz

B. I.

Maulétara.

IMPR. CLEDES. - SAINT-PALAIS

— 1 —

Haùrak ikhaz ésasùé esküaraz minsatsen

Ongi pilotan ta ejerki dantsazen « beritan »

Bèha salèbatek arapoztia :

— 2 —

Nùlaz ikhasi bèhar dutè haùrek eskuara

Amañiek èrè érayten « tti vè du tottola »

— 3 —

Saharak èrakùch ézasùé aùrèri eskuara

Edér ta saharèna guré mintsúa

à avec accent circonflexe fait ou en Basque

SU-SIRA, SU

— 1 —

Su-sira, su, ekhiaren paria

Liliaren *loréa*

Ta mirail ézinago garbia

Ikhusirik sure bègithartia

Elisatéké *daytena* maytia

Dudan *payrabidea*

Hanbat siradé *lorigaria*

— 2 —

Oy! *odolhosa*, érierazi naizu

Utsuerazi naysu

Ulhunpian éradukiten nayzu

Argituren déla érayten deytadazu

Denbora da aytzina jurayten

Nihoyz ez argitzen

Uduritzen sayt nayzula ochoky *usten*

Loréa	remplace floria	usité qui n'est pas Basque
Dayténa	— possible	—
Payrabidia	— pasentia	—
Lorigaria	— glorifihagaría	—
Odolhosa	remplace krudela	usité qui n'est pas Basque
Nihoyz	— sekul	—
Usten	— abandonatzen	—

SU-SIRA, SU (suite)

— 3 —

Sarthuz geroz béhin bihotzian barna
Zerk dereysu *oynakéa*
Maytagari ézinago siréna
Zuk diozu nik dudala ogéna
Detzagun beraz gaüsak *ikhustéra*
Nik badut ogéna
Eginen duzu nitzaz *nahi* dizona

— 4 —

Oy ! maitia trufatzen sira naski
Uduritzen zayt *okenki*
Nahikundearik estusula éneki
Nahikundéa ukheytia esta aski
Behar tusu bestiak oro utzi
Bay éni jarayki
Nahikundéa handi bat diket suréki

Oynakéa	—	phéna	—
Maytagari	—	charmagari	—
Ikhustera	—	konsidera	—
Nahi	—	plazer	—
Okenki	—	klarki	—
Nahikundéa	—	amodio	—

ainsi que amodiorik

Hernanen aldeko Kantuak

HIRU NECHKAK

HERRIAREN ALDEKO

KANTUAK

DARGAINS. ST-J. - DE-LUZ

HIRU NECHKAK

Airea : *Ai, ei, ai, mutilla...*

Bai gora Euzkadi

Orai eta bethi.

Bai gora eskuara,

Azkar bizi bedi.

Ithurritik jitean hiru nechka eder
Ari ziren kantu bat irakasten bester :
Pollita kausiturik ikasi dut laster.....

Batek zaia *churia* zakharren polliki,
Aingeru baten pare arin-arin joaki...
Eskualdunak fedea beiratzten badaki.

Bigarrena *gorria* zaukan dabantala,
Bergia urdin bezain argi ta leiala...
Eskualdunek garbirik daukate odola.

Hirugarrena berriz, airos bidez-bide,
Esperantza-kolore, soinekoak *pherde*.
Nehoz etsitu gabe gure hartan gaude.

Hiru nechka ederren hiru soinekoak
Eskualdun banderaren dira parekoak :
Gora gure herria eta herrikoak !

JEIKI, JEIKI

Jeiki, Jeiki, Eskualdunak, ethorri da eguna :
Frantziako ipharretik zer deiadar ozena :
« Eskualdeka salba bedi salbatzen ahal dena ! »

Gazte frango chutitu da bere zuzenen alde ;
Etchearen etsaieri oilarkatuak daude :
Hegaztinek ohantzeko gogo ezin gorde !

Basa-jaunak nahi ditu denak berdin ezarri :
Buru bera, mihi bera, nola eman orori ?
Sagartzeak ez du nihoiz udarerik ekharri...

Pariseko jende onak beude bethi Paristar ;
Beren zuzen handi hori nihork ez bezote har ;
Bainan othoi guri ere nihor ez bedi jazar...

Jainkoaren iguzkiak denentzat badu argi ;
Lurrak ere guzientzat ontasun eta ogi
Munduaren lege hori orok bezate segi.

Mendietan atzarri da gizon gazte azkarra.
Adi zagun oiharzunka haren oihera :
Gora bethi Jaungoikoa eta lege zaharra !

BELDURRIK EZ!

Airea : Argia dela diozu...

Zezena eder mendian,
Asnautzen ari denean...
Hala-hala Eskualduna,
Libro delarik herrian :
Kaskoinaren uztarria
Ez du jasanen sekulan.

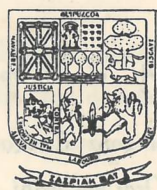
Uhaina jauzikan ari,
Jazarka harkhaitz beltzari....
Bainan harroka hor dago
Bethi chut iguzkiari...
Eskualduna hura baino
Gogorrago ekhaitzari...

Zaharrek egin legeak
Nun dira orai gordeak ?
Paper guziak balire
Nehoz osoki erreak,
Bihotzetarik ez dire
Ezeztatuko, maiteak !

Etsaia tzar eta maltzur !
Gazteak, ez egon uzkur !
Arbasoen bide ona
Ez dugun nehola makhur ;
Burua chut eta gora,
Nehortaz ez gaiten beldur !

Guretzat zuzen daudenak
Agurtzen ditugu denak.
Egun batez lanjerretan
Behar baluzte lagunak,
Jakin lezakete bertan
Nor giraden Eskualdunak.

HIRUENEGHAK

HERRIAREN ALDEKO

KANTUAK

DARGAINS. ST-J. - DE-LUZ

HIRU NECHKAK

Airea : *Ai, ei, ai, mutilla...*

Bai gora Euzkadi

Orai eta bethi.

Bai gora eskuara,

Azkar bizi bedi.

Ithurritik jitean hiru nechka eder
Ari ziren kantu bat irakasten bester :
Pollita kausiturik ikasi dut laster.....

Batek zaia *churia* zakharren polliki,
Aingeru baten pare arin-arin joaki...
Eskualdunak fedea beiratzten badaki.

Bigarrena *gorria* zaukan dabantala,
Bergia urdin bezain argi ta leiala...
Eskualdunek garbirik daukate odola.

Hirugarrena berriz, airos bidez-bide,
Esperantza-kolore, soinekoak *pherde*.
Nehoz etsitu gabe gure hartan gaude.

Hiru nechka ederren hiru soinekoak
Eskualdun banderaren dira parekoak :
Gora gure herria eta herrikoak !

JEIKI, JEIKI

Jeiki, Jeiki, Eskualdunak, ethorri da eguna :
Frantziako ipharretik zer deiadar ozena :
« Eskualdeka salba bedi salbatzen ahal dena ! »

Gazte frango chutitu da bere zuzenen alde ;
Etchearen etsaieri oilarkatuak daude :
Hegaztinek ohantzeko gogoia ezin gorde !

Basa-jaunak nahi ditu denak berdin ezarri :
Buru bera, mihi bera, nola eman orori ?
Sagartzeak ez du nihoiz udarerik ekharri...

Pariseko jende onak beude bethi Paristar :
Beren zuzen handi hori nihork ez bezote har ;
Bainan othoi guri ere nihor ez bedi jazar...

Jainkoaren iguzkiak denentzat badu argi ;
Lurrak ere guzientzat ontasun eta ogi
Munduaren lege hori orok bezate segi.

Mendietan atzarri da gizon gazte azkarra.
Adi zagun oiharzunka haren oihera :
Gora bethi Jaungoikoa eta lege zaharra !

BELDURRIK EZ!

Airea : *Argia dela diozu...*

Zezena eder mendian,
Asnautzen ari denean...
Hala-hala Eskualduna,
Libro delarik herrian :
Kaskoinaren uztarria
Ez du jasanen sekulan.

Uhaina jauzikan ari,
Jazarka harkhaitz beltzari...
Bainan harroka hor dago
Bethi chut iguzkiari...
Eskualduna hura baino
Gogorrago ekhaitzari...

Zaharrek egin legeak
Nun dira orai gordeak ?
Paper guziak balire .
Nehoz osoki erreak,
Bihotzetarik ez dire
Ezeztatuko, maiteak !

Etsaia tzar eta maltzur !
Gazteak, ez egon uzkur !
Arbasoen bide ona
Ez dugun nehola makhur ;
Burua chut eta gora,
Nehortaz ez gaiten beldur !

Guretzat zuzen daudenak
Agurtzen ditugu denak.
Egun batez lanjerretan
Behar baluzte lagunak,
Jakin lezakete bertan
Nor giraden Eskualdunak.

HIRUENECHAK

HERRIAREN ALDEKO

KANTUAK

DARGAINS. ST-J. -DE-LUZ

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

HIRU NECHKAK

Airea : *Ai, ei, ai, mutilla...*

Bai gora Euzkadi

Orai eta bethi.

Bai gora eskuara,

Azkar bizi bedi.

Ithurritik jitean hiru nechka eder

Ari ziren kantu bat irakasten bester :

Pollita kausiturik ikasi dut laster.....

Batek zaia *churia* zakharren polliki,

Aingeru baten pare arin-arin joaki...

Eskualdunak fedea beiratzen badaki.

Bigarrena *gorria* zaukan dabantala,

Begia urdin bezain argi ta leiala...

Eskualdunek garbirik daukate odola.

Hirugarrena berriz, airos bidez-bide,

Esperantza-kolore, soinekoak *pherde*.

Nehoz etsitu gabe gure hartan gaude.

Hiru nechka ederren hiru soinekoak

Eskualdun banderaren dira parekoak :

Gora gure herria eta herrikoak !

JEIKI, JEIKI

Jeiki, Jeiki, Eskualdunak, ethorri da eguna :

Frantziako ipharretik zer deiadar ozena :

« Eskualdeka salba bedi salbatzen ahal dena ! »

Gazte frango chutitu da bere zuzenen alde ;

Etchearen etsaieri oilarkatuak daude :

Hegaztinek ohantzeko gogoia ezin gorde !

Basa-jaunak nahi ditu denak berdin ezarri :

Buru bera, mihi bera, nola eman orori ?

Sagartzeak ez du nihoiz udarerik ekharri...

Pariseko jende onak beude bethi Paristar ;

Beren zuzen handi hori nihork ez bezote har ;

Bainan othoi guri ere nihor ez bedi jazar...

Jainkoaren iguzkiak denentzat badu argi ;

Lurrak ere guzientzat ontasun eta ogi

Munduaren lege hori orok bezate segi.

Mendietan atzarri da gizon gazte azkarra.

Adi zagun oiharzunka haren oihera :

Gora bethi Jaungoikoa eta lege zaharra !

BELDURRIK EZ!

Airea : *Argia dela diozu...*

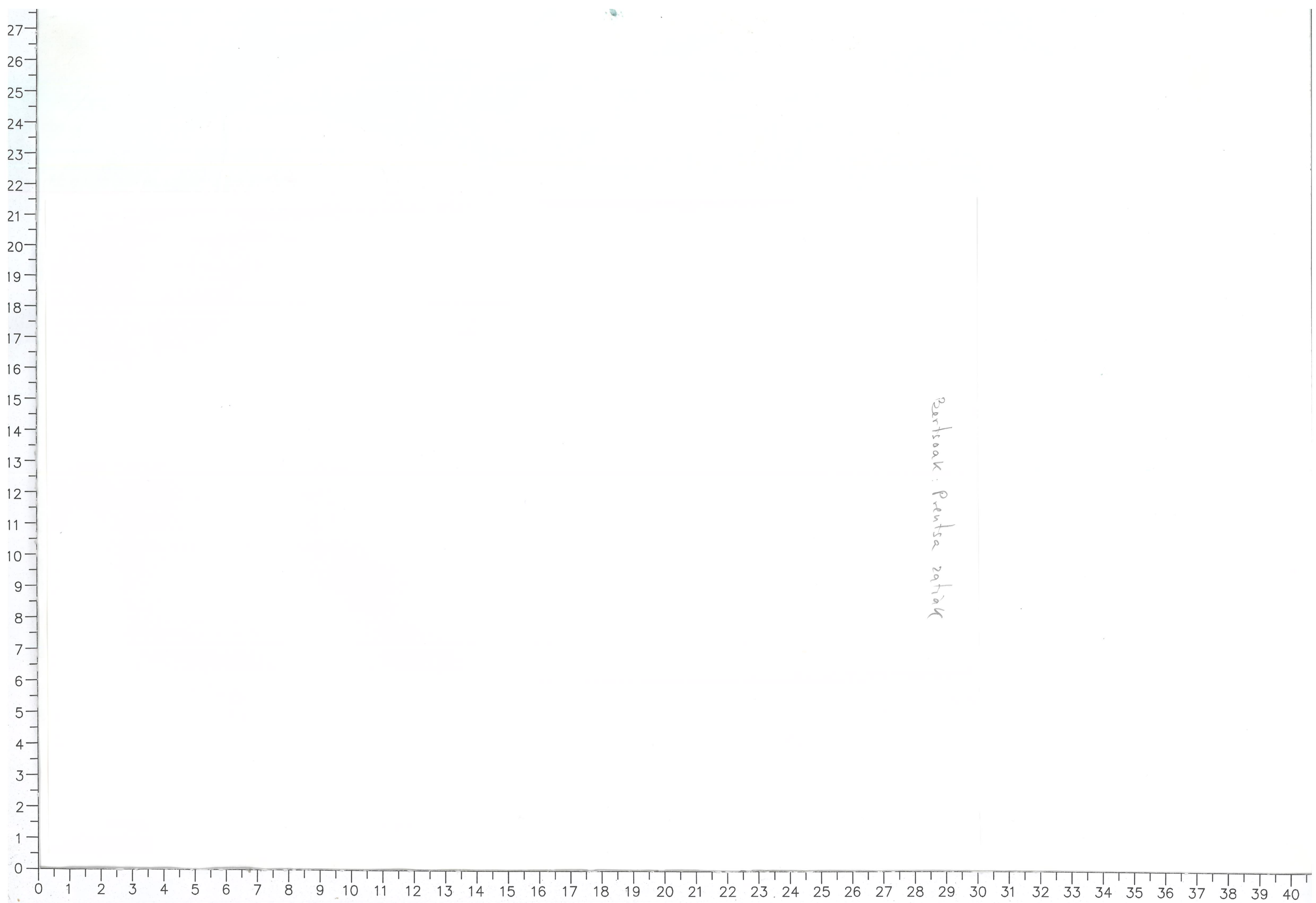
Zezena eder mendian,
Asnautzen ari denean...
Hala-hala Eskualduna,
Libro delarik herrian :
Kaskoinaren uztarria
Ez du jasanen sekulan.

Uhaina jauzikan ari,
Jazarka harkhaitz beltzari....
Bainan harroka hor dago
Bethi chut iguzkiari...
Eskualduna hura baino
Gogorrago ekhaitzari...

Zaharrek egin legeak
Nun dira orai gordeak ?
Paper guziak balire
Nehoz osoki erreak,
Bihotzetarik ez dire
Ezeztatuko, maiteak !

Etsaia tzar eta maltzur !
Gazteak, ez egon uzkur !
Arbasoen bide ona
Ez dugun nehola makhur ;
Burua chut eta gora,
Nehortaz ez gaiten beldur !

Guretzat zuzen daudenak
Agurtzen ditugu denak.
Egun batez lanjerretan
Behar baluzte lagunak,
Jakin lezakete bertan
Nor giraden Eskualdunak.

Bertsoak: Pentsa zatiaq

CHORI ERRECHIGNOLETAK

1

Chori errechignoletak, ederki kantatzen,
Baxter guziak ditu choratzen !

Bard'aratsian,
Sasi batian,
Bige baziren ;
Eder ziren,
Charmant ziren
Manera oroz

Eta elgarrea hainitz agrados !

2

Batto arra zuzun eta bertzia emia,
Ea mirakulu parekatzia !

Han, lehen ere,
Dudarik gabe,
Ikusi ez balu,
Arra hura,
Ez zen, joanen
Sasi hartara,

Emia ez balitz jin bid'erdira !

3

Oi choriño gaicho heien beldurti handia,
Trustiarekin ihiztaria,

Batto hain gairdi,
Hain inotzenki,
Pasatzen zela
Arra hura,
Beha jarri,
Eta hor gero,

Sesian sartu zen, han gordatzeko.

4

Eta orduan berean, nontsu zen emia;
Sasi handian barna sartua ;

Hor aphaindurik,
Ta lumaturik,
Bere papoa ;
Kukurusta
Harroturik,
Jarri zenean,

Umec orhoit zen, ber'ohantzean.

APURDIN

BASSUSARRY

1

Baionatik jali'ta non naizen erori ?
Herri charmegarria baita Bassussarry,
Choratua nindagon han zahar gazteri
Zer bakean dohazin Jaun mera gidari.

2

Mezan airoski khanta, handik landa gero
Musikaren ondolik denak lerro lerro
Zahar gazteak nahas, kontent ziren oro
Eskerrak daitzutela, zuri Légasse Arnaud !

3

Mahain luze batean ehun bat kokatu
Andreak berehala zerbitzuan lothu
Han ikhusi dutana nahi dut aithortu
Dutela Bassussarrin jendek apetitu

4

Etzen deusen eskasik egi'erraiteko
Orotarik ausarki bazen asetzeko
Zerbitzua ohore ostalerendako
Gisa hortan tratatuz berriz ethorriko

5

Gazteria charmanta, ezin daite uka
Guziek berdin ontsa emaiten musika
Loriagarri segur da holako klika
Ibil araz lezake maingua jauzika

6

Azken bertsua daukat zuretzat jaun mera
Atehikazu hil arte beth'ideia bera
Zuzentasunak badu bidea ederra
Etsaia ichil dago lothurik beldurra.

L. M.

Libertatearen Amodioa

¹ Eskualdun garbi batek othe dauka deusir
Libertatea bezain gauza aberatsik
Ez, ez, harentzat ez da deus hain baliosif
Zorion hortaz baizik ez duke ametsik
Hura gabe ez baitu bizitze urrosik.

² Munduko gaztelurik den ederenean
Lausengu jan edan on guzien artean
Eskualduna ez dauke han bertzen menean
Nahiago du izan librotasunean
Mendian berak egin etehola batean.

³ Orai bi mila urthe ainitz Eromano
Gerlan ethorri ziren Eskual-Herriraino
Gantabre azkar heiek zioten oraino
Nahiago dugu hil sumetitu baino,
Hitz hori ez da galdu orai arteraino.

⁴ Eskualdunak bakea du behti galdatzen
Zeren libertatea gerlak dion kherentzen
Harगतिक nihork ez du nehun ikharatzen
Lehoi baten pare da etsaier oldartzen
Burrzagiek dute hortakotz mailatzen.

⁵ Eskualdunak zertan du lachalzen gakoa
Haren libertatea dakon atkekoa
Botu bat duenean zerutikakoa
Humilki obeditzen du zeruko Jainkoa
Eta hartzen ordena bizi guzikoa.

⁶ Libertate ederra, gauza baliosa,
Jainkoa zerbitzatuz girichino gisa
Igandeak begira ahal bezain ontsa ;
Gero biba pilotu, pleka eta musa,
Hori da Eskualdunen bizitze urusa.

⁷ Libertatea khenduz othe da gei denik
Eskualdun bihotza charna dezakenik ?
Ez da lorerik eta ez da landarerik
Gernikako arbola daitteke bakarrik
Arbola saildu horrek ez baitu pareririk.

⁸ Eskualdunen artean ez dugu aditu
Egiazko fedean ez denik argitu
Eskualdunak orotaz libro nahi baitu
Satanen bilhurretik haurrean libratu
Geroztik mamu harek begietan gaitu.

⁹ Neure gudua huntu du akabatuko
Biba libertatea Eskualdunendako
Jainkoa othoizletik ez naiz baratuko,
Bakezko bizitze bat diot galdatuko.
Eta gero zerrua eternitatego.

GIZONA IHIZI

Badira Pariseko inguruan oi-
hanak ihizi mota guziez moka-
tuak ; baina nor nahi ez dai-
teke han ihizin har. Hortakotz
badira han zainzaitle bereziak
eta norbeit ber...

Lapir...

AIREPLAN ICHTRIPU

Palesinako eskualdean, ai-
replan bat bazen petroia tokien
ikhusterat joana, bi aitzi
barranean. Betteban

Narbonne 3,
Nork errai
darrak Narbon
ru tanto bakhr
jinen zirela ?
Edo Narbon
aphaldu dira,
goak biziki gor

**St-Vincent-de-
Stade Bordelais**
Bordelaisk,
ustle zuten aise
baita ordia erra
rech obratzea.

Montferand
Montfer
chen, ala
ederrak. Or
Ikhusi dute
artzea.

R.C. de Fra
Paris-tar
risen irabay
lire, chant
ikhusi.

Perpignan 1
Auch-ekoek
den Perpignan
diren ere har
Bertze zombel
kete hobekiago

Grenoble 3, Bé
Grenoble-ko
onean ditugu na
dute haundizki
ko plazan, bain
ereman. Kasu ja

Aviron Bayonnais
Gujan-Mestras

Tanloek ma
bezala, Bayon
dute beren
tarlean

P. Lafitte: Pilotaria

PILOTARIA

Airea : **Ttiki-ttikitik**

Soinekoz xuri, gerrikoz ferde, zein eder pilotaria !
Gorputza lerden, begia erne, iduriz ihiztaria :
Bainan zaila du eta gogorra bilatzen duen xoria :
Pilota bizi, borobil, airos, klaskadun, punpalaria !

Plaza guzian haren ondotik zenbat urrats, zenbat laster ?
Lur-arrasetik, edo airetik, bihur eskuin, itzul ezker...
Batean jauzi, bertzean ukur, erdirat bil edo bazter,
Pilotariak badu jokoan nun akit eta nun izer.

Gazte zintzoa, jende guzia zuri so dago artoski.
Zenbaitek ere kondatzen dute zure besoan osoki.
Diru puska bat jokatu dute, zutaz segurak izaki,
Hetaz orroituz, bururadino beharko duzu atxiki.

Gazte maitea, bada bertzerik ikusliarren artean :
Aita hor duzu, burua gora, irabazten duzunean,
Kopeta ilun, petto eskoil bat eskapatzen zaitzunean ;
Anaiak berdin partzuer tutzu jaltzen zaitzun ohorean.

Gazte suharra, zure herritar moltzo bat ere hor daude,
Begiak kartsu zuri josiak, errotikan zure alde :
Beren gogoan, partida hortan bazauzkate beren orde :
Sort-auzoaren itxura bera eta ikurriña zaude.

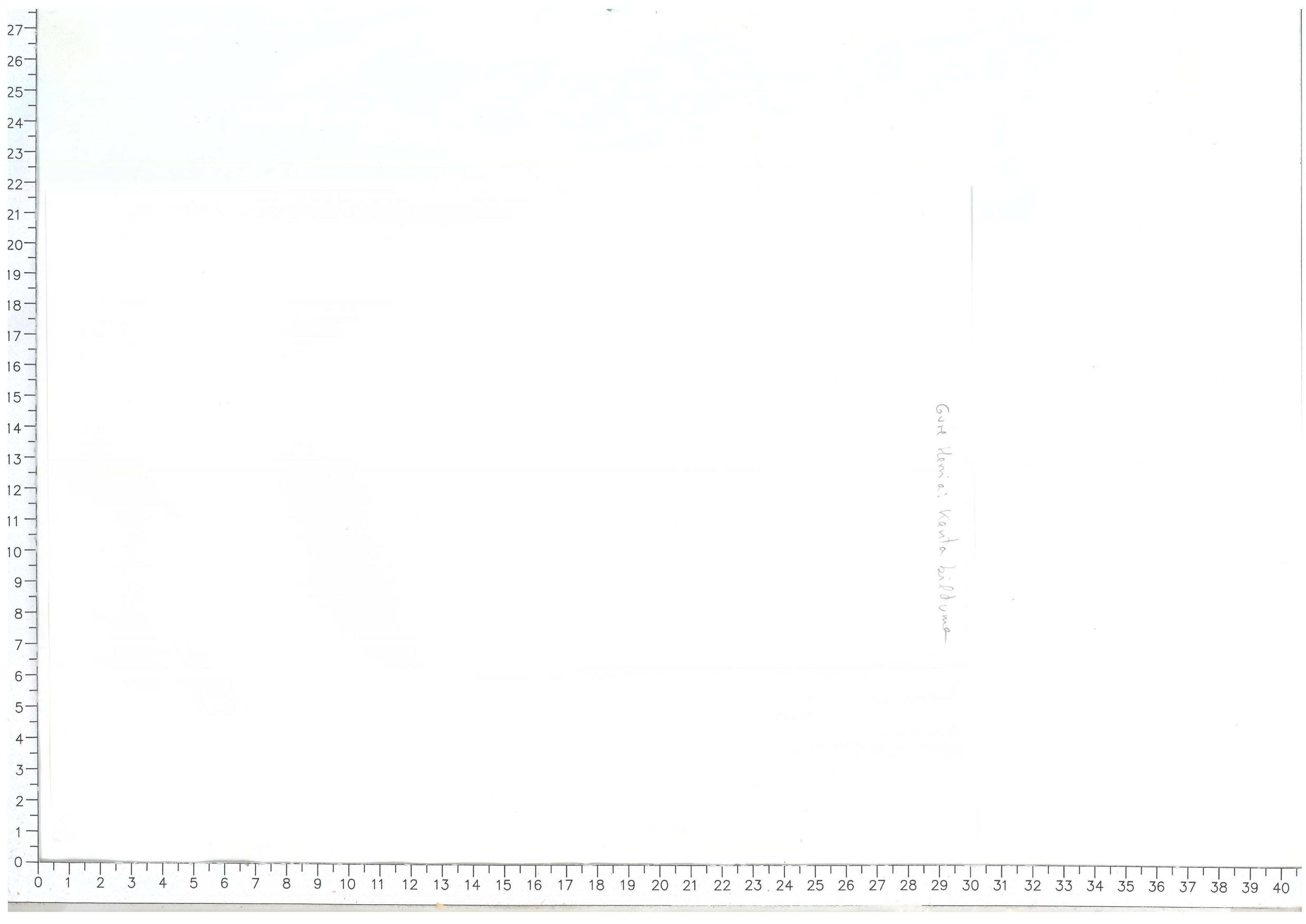
Bainan, gaztea, xoko batean, bada Miren bat ixilik
Bihotza pil-pil zure kintzetaz amodioz grifaturik.
Ar zaite bada prestu-prestua, zintzoki eta gurbilik,
Antzegabeki ez dezazun gal haren « zorion » maiterik.

Pilotariak entzuten ditu « gainaren » oi-hu-patarrak ;
Bere lanean sustatzen dute, doblatzen haren indarrak.
Huts aldietan ez da etsitzen, berpizten baitu oldarrak :
Gora-beherek bertzenaz ere hazten partida ederrak.

Pilotaria « plaza-gizon » da, beti bere zainen jabe,
Galdurik ere, nehoren kontra aihergo izpirik gabe ;
Nausitzen bada, ez da dudarik zaiola miletan hobe.
Bainan munduan pilotariak daude elgarren haurride.

P. ITHURRALDE.

Gurt Henia: Kanta bilduna

fres, ambur

Agur Herriari

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Recueilli par Nehor et C. Dufau

Agur Herriari

Harmonisation
du R. P. J. Ant. de Donostia

Quasi Lento

The musical score is written for voice and piano. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 8/8. The tempo is marked 'Quasi Lento'. The score is divided into several systems, each with a vocal line and a piano line. The piano part includes markings such as 'doux', 'toujours doucement', 'FP', 'deux Ped. (cloches : ezkilak)', 'Pui mosso', 'augmentant', 'peu à peu', '(sonore mais pas trop) crescendo toujours', and 'simile'. The lyrics are in Basque and French, with some words in italics. The score ends with a final chord marked 'a!' and 'f'.

AGUR HERRIARI

I

Urrundik ikusten dut, ikusten Mendia,
Zeinaren gibelean baitut nik herria!
Jadanik dut aditzen, zorion handia!
Ezkila maitearen hasperen ezta!

II

Ezkila, zer othe duk hik egun erraiten?
Urrunera zer herri othe duk egortzen?
Mendiek hedoi-petik dautek ihardesten,
Hik errana zerura ditek garraiatzen.

III

Landako langilea, artzain mendikoa,
Ithurriko bidean dohan neskatoa,
Aditurik, ezkila, hire boz lainoa,
Othoizten hasi dituk Ama zerukoa!

IV

Nik ere dut othoizten Birjina Maria
Bas-herrietan galdu haurren gidaria,
Neretzat othoi dezan ardiets grazia
Bozean Kausitzeko nik egun herria!

V

Mendiak utzi ditut urrun gibelean;
Herria dut ikusten jadanik aldean;
« Zer duk, ene bihotza, saltoka barnean?
« Othe duk huts eginen, herrira heltzean?

VI

« Agur, agur herria! agur sor-lekua!
« Agur nere hurreko leku maitatua!
« Jainkoak aditurik haur baten oihua,
« Hire gana duk haur bat egun hurbildua! »

VII

« Mendiaren hegitik hartuz bazterrera,
« Iduri chingola bat aldapa behera;
« Bidechka, hi zuzen haiz jausten zelhaiera,
« Zuzen ereman nezak ahaiden artera. »

VIII

« Bide hegiko haitza, bortz aldiz haurrean,
« Igandetan mezatik etchera sartzean,
« Bai bortz aldiz jarri nauk, amaren aldean,
« Hire adar handiek egin itzalean! »

IX

« Baratze gibelesko elhorri churia,
« Bethi duk begiratzen hurreko tokia;
« Hik bezala zertako, aldaska garbia,
« Nik ez dut sor-lekuan higatzen bizia? »

X

Bainan nere begitik nigar bat da jausten...
Bozkarioak darot bihotza gaintitzen...
Etchekeen boza dut jadanik aditzen...
« Jainkoa, darozkitzut eskerrak bihurtzen! »

XI

(Berriz herritik urruntzean.)

« Ezkila, berriz diat bihotzean pena,
« Herritik urruntzean bakotchak duena;
« Neretzat hik baihuen jo lehen oreana,
« Agian hik orobat joko duk azkena!

ELISSAMBOURE.

AGUR HERRIARI

I

Urrundik ikusten dut, ikusten Mendia,
Zeinaren gibelean baitut nik herria !
Jadanik dut aditzen, zorion handia !
Ezkila maitearen hasperen ezta !

II

Ezkila, zer othe duk hik egun erraiten ?
Urrunera zer berri othe duk egortzen ?
Mendiek hedoi-petik dautek ihardesten,
Hik errana zerura ditek garraiatzen.

III

Landako langilea, artzain mendikoa,
Ithurriko bidean dohan neskatoa,
Aditurik, ezkila, hire boz lainoa,
Othoizten hasi dituk Ama zerukoa !

IV

Nik ere dut othoizten Birjina Maria
Bas-herrietan galdu haurren gidaria,
Neretzat othoi dezan ardiets grazia
Bozean Kausitzeko nik egun herria !

V

Mendiak utzi ditut urrun gibelean ;
Herria dut ikusten jadanik aldean ;
« Zer duk, ene bihotza, saltoka barnean ?
« Othe duk huts eginen, herrira heltzean ?

VI

« Agur, agur herria ! agur sor-lekua !
« Agur nere hurreko leku maitatua !
« Jainkoak aditurik haur baten oihua,
« Hire gana duk haur bat egun hurbildua ! »

VII

« Mendiaren hegitik hartuz bazterrera,
« Iduri chingola bat aldapa behera ;
« Bidechka, hi zuzen haiz jausten zelhaiera,
« Zuzen ereman nezak ahaiden artera. »

VIII

« Bide hegiko haitza, bortz aldiz haurrean,
« Igandetan mezatik etchera sartzean,
« Bai bortz aldiz jarri nauk, amaren aldean,
« Hire adar handiek egin itzalean ! »

IX

« Baratze gibeledko elhorri churia,
« Bethi duk begiratzen hurreko tokia ;
« Hik bezala zertako, aldaska garbia,
« Nik ez dut sor-lekuan higatzen bizia ? »

X

Bainan nere begitik nigar bat da jausten...
Bozkarioak darot bihotza gaintitzen...
Etchekoen boza dut jadanik aditzen...
« Jainkoa, darozkitzut eskerrak bihurtzen ! »

XI

(Berriz herritik urruntzean.)

« Ezkila, berriz diat bihotzean pena,
« Herritik urruntzean bakotchak duena ;
« Neretzat hik baihuen jo lehen orena,
« Agian hik orobat joko duk azkena !

ELISSAMBOURE.

Agnes

Arima Erratuaren Kantua

Andante

NEHOR et C. DUFAY

27
26
25
24
23
22
21
20
19

Oi mi-ra-ku-lu gu-ziz sin-hes-te ne-ke-a, A-

18
17
16
15
14
13

ri-ma gai-cho ba-ten ber-riz i-tzul-tze-a; Mun-

12
11
10
9
8

du-tik goa-na ze-la ba-zu-en ur-the-a, Ur-

7
6
5
4
3
2
1
0

the bu-ruz e-gin du ber-riz i-tzul-tze-a.

Andante

Arima Erratuaren Kantua

Musique et Harmonisation
NEHOR et C. DUFAU

21
20
19
18
17

Oi mi-ra-ku-lu gu-ziz sin-hes-te ne-ke-a, A-

p

16
15
14
13
12

ri-ma gai-cho ba-ten ber-riz i-tzul-tze-a; Mun-

mf

11
10
9
8
7

du-tik goa-na ze-la ba-zu-en ur-the-a, Ur-

Cres

6
5
4
3
2
1
0

the bu-ruz e-gin du ber-riz i-tzul-tze-a.

1

Oi mirakulu guziz sinheste nekea,
Arima gaicho baten berriz itzultzea ;
Mundutik joana zela bazuen urthea,
Urthe-buruz egin du berriz itzultzea.

2

Ama zuten elizan urthe-buruzale,
Ahizparik gaztena. etcheari soile,
Hunek ez zuen uste bazela nehore,
Boz bat hor entzuten du, berak uste gabe.

3

Boz hura entzun eta, so'iten du gainean,
Ustez auzoko haurrak zituen etchean....
Bere ahizpa hila ikusiz bet-betan...
Harriturik, oihuka hasten da orduan.

4

Hilak ordu berean: « O ago ichilik!
« Ez daunat deus eginen, ez egin nigarririk!
« Ni hire ahizpa nun, lur gainerat jinik,
« Zerbait laguntza nahiz, orai hire ganik. »

5

— « Zer nahi duzu beraz, ahizpa maitea ?
« Purgatoriotan da zure izaitea ?
« Zu hantik tiratzeko banu berthutea,
« Egin nezake segur en'ahal guzia.... »

6

— « Joan behar dun joan gure elizara,
« Eta hantikan gero, Santa Barbarara,
« Ta ororen buruan, San Madalenara....
« Bolurikan ez egin, arinki sekula! »....

X. X. X.

Andante

Charmegarria Zira

Musique et Harmonisation
NEHOR et C. DUFAU

The musical score is written in a 6/8 time signature with a key signature of one flat (B-flat). It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are written below the vocal line. The score is divided into six systems, each corresponding to a numbered line of text on the previous page. The piano part features a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a more active bass line in the left hand. Dynamics include piano (p) and mezzo-forte (mf). There are some performance markings like '8va Bassa' in the piano part.

Charmegarr-i-a zi-ra, e-der e-ta gaz-te, E-

ne bi-hotzak ez du zu baizikan maite. Ber-

tze zombait be-za-la o-the zi-ra li-bre?... Zu-

re-kin ez-kon-tze-a-z du-da-rik ez nu-ke.

1

« Charmegarria zira eder eta gazte,
Ene bihotzak ez du zu baizikan maite.
Bertze zembait bezala, othe zira libre ? ...
Zurekin ezkontzeaz dudarik ez nuke.

2

« Churi gorria zira, arrosa bezala ;
Profetak ere dira mintzo hola hola.
Araberen bazinu gorputza horrela,
Iduriko zinuen.... zeruko izarra.

3

« Oi maitea, zatozkit, plazer duzunean,
Nehork ikusi gabe, ilhun-nabarrean ;
Lagun bat badukezu joaiteko bidean,
Hark ezarriren zaitu trankil bihotzean. »

4

— « Plazer eginen duzu, ichiltzen bazira,
Haur iñorantak hola trompatzen baitira ;
Ez da enetzat ona holako segida....
Bertzalde zure baithan ez naiteke fida ! »

5

— « Adios, beraz orai, ene arraroa,
Hori dela medio herritik banoa ;
Bihotza trichte eta kechuan gogoa,
Bethi jarreikiren zait zur'amodioa. »

X. X. X.

Moderato

Bandera Eskualduna

NEHOR et C. DUFAU

27
26
25
24
23
22
21
20
19

Ger-ni-Ka-Ko hai - tza gu - ze ban-de-ra da,

mf

18
17
16
15
14

Ze-ru-e-ta - rau - no hel - tzen du Kas-Ko-a; Lur-

p. mf

13
12
11
10
9
8

ra - zen zo-la-ra bar-na-tzen du er-ro-a; o-do-lik

7
6
5
4
3
2
1
0

gar-bi-e - naz lo - thu-a da hu-ra

que j'ambure

Allegretto

Bidarraitarra

NEHOR et C. DUFAU

Mila zortzi e-hun hemeretzi-an, Ur-ri-aren il-haren bede-ra-tri-

an, O-more ona nui-en hauien kantatzian; Gaxt'eta ale-ge-ra tran-

mf

ped * ped * ped * ped *

-kil bihotzian, on-tasu-na frango ba-dut intresian, Deu-sik ez

rall.

mf.

etchi-an : o-rai bezain aberats nintzen zortzi-an

rall.

mf

1

Mila zortzi ehun eta hemeretzian,
Urriaren hilaren bederatzian,
Omone ona nuien hauien kantatzian ;
Gazte eta alegera, trankil bihotzian,
Ontasuna frango badut intresian,
Deusik ez etchian :
Orai bezain aberats nintzan sortzian !

2

Nor nahik zer nahi erranikan ere,
Bidarraitarra nuzu, bai nahi ere ;
Etcheke seme ona, segurki halere,
Nahiz baden herrian hobechagorik ere ;
Baitut bortz haurride, enekin sei dire,
Oro adichkide.....
Dotiaren gainetik samurtzen ezgire.

3

Aita ezkondu zen gure amarekin,
Ama aitarekin, biak elgarrekin ;
Orduian gazte ziren, bertze zerbaitekin,
Eta orai zahartu miseriarekin :
Ontasun' igorri bertze haurridekin,
Parte bat enekin,
Enekin baino haboro bertze bortzekin.

4

Aita zen etcheke, ta ama kampoko,
Jainkoak egin'tu elgarrekilako ;
Hirur murthiko eta hirur neskatoko,
Haurrik aski badute aisa bizitzeko.
Balimba bertzerik ez zaie sorthuko !
Ez da fidatzeko,
Arraza nasaia da ; horra zertako.⁽¹⁾

5

Adinen beha gaude egia erraiteko,
Gure ontasun ororen partitzeko.
Diru idorra ere bada bizikichko,
Jainkoak daki zembat bakhotcharendako ;
Izaiten badugu, ez dugu utziko
Auzokuen dako ;
Bainan ez daiku sakelarik erreko.

6

Hemen bagirade orai zembait lagun,
Botoila bana arno edan dezagun.
Lehenik ona denez hor jasta dezagun.
Ta ona balin bada, bir'edan detzagun.
Hots, trinka dezagun, plazer har dezagun,
Bilha zembait lagun !
Diru dianak izanen dik ezagun.

7

Etchek'andera, oi zure trichtia !
Uste duzu girela diru gabia ?
Bai, dirua badugu, bainan da larria....
Zor utziren dautzugu gaurko afaria.
Etchek'andera, emazu guardia,
Har pazientzia.....
Noizbeit izanen duzu pagamendia.

OTXALDE.

(1) Ailleurs on dit :
Landatuak hirriskatzen du phisteko

Qui samburu

Andantino

Donadoa edo Muthil Zaharra

NEHOR et C. DUFAU

21
20
19
18
17

Ba-kharrik bi-zi-tze — az un-ha-tu-a frango, che-de zer-

16
15
14
13
12
11

bait ba-nu — en la-gun bat hartze — ko; Bainan o-

10
9
8
7
6

-rai andre — ak zem-bat ez du be-har! Ez, Ez, na-

5
4
3
2
1
0

-ki — a-go dut e-gon muthil za-har!

Bakharrik bizitzeaz unhatua frango,
Chede zerbait banuen lagun bat hartzeko ;
Bainan orai andreak zembat ez du behar !
Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar.

Herrunka guzietan estatua gaindi,
Egun oroz baitugu mila moda berri ;
Hoinbertze gasturekin, nola menaian sar ?
Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar.

Grizetek utzi dute mokanes pullita,
Ustez hobeki dohan lore-dun boneta ;
Zer ! boneta buruan neskatcha bat nik har !
Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar.

Sederian sarthuak, printzesak iduri,
Fu ! egiten diote soin telapintari ;
Horrela uste dute zembait choro lokhar . . . . .
Ni ez bainaiz logale, nago muthil-zahar.

Handiek badakite musian kantatzen,
Bainan badakitea botoin baten lotzen !
Dendari jornaletan zembat urre, zilhar !
Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar !

Mirail baten aldean, goizetik josiak,
Han dituzte miratzen aurkhintza guziak,
Egun gauza bat eskas, bertze zerbeit bihar . . .
Nor ez da lotsatuko ? Gauden muthil zahar.

Zenbat senhar munduan, gaizki gerthatuak,
Leporaino sasian direnak sarthuak,
Orai egiten dute berantegi nigar ;
Hambat gaichto berentzat ; egon muthil-zahar.

Ezkontzako bideak, legun eta garbi ;
Urrundik begiratu, du belus'iduri,
Bainan da hurbiletik, dena harri, bizkar,
Nola bainaiz lautsuzko, nago muthil-zahar.

Segur da deithuko nau, batek *galai hotza*,
Behar bada bertzeak *harpagon* zikhoitza ;
Laidoen jasaiteko senti baitut indar,
Askoz nahiago dut egon muthil-zahar.

Oi ! hauche da mendea gizon-gazten dako !
Orai andreak dire jaunen larrutzeko ;
Ez othe da, diozu, chuhur zembait bakhar ?
Ez-nezake zin egin, gauden muthil-zahar.

Hobeago zuretzat othe-da zoria ?
Zuri nago, neskatcha, goregi jarria ?
Utzatzu sobraniak, izanen da senhar ;
Non-ez, egonen zare bortchaz *neska-zahar* (1°).

(1) Bertze aldi batez eman dezakegu kantu horien bigarren airea lehen
airea baino maizago ere, kasik, entzuten dena.

Andantino

Ikusten duzu goizean

NEHOR et C. DUFAY

I - kus - ten du - zu goi - ze - an, ar - gi - a has - ten de - ne - an, men -

- ditto ba - ten gaine - an, Etche - ti - pi - tto, aurtzin chu -

- ri bat, Lau haitz ondo - ren er - di - an, chakua churu bat

athean, I - thurri - ño bat aldean, han biñi nair ni bake - an.

1

Ikhusten duzu goizean,
Argia hasten denean,
Menditto baten gainean,
Etche ttipitito, aintzin churi bat
Lau haitz ondoren erdian,
Chakhur churi bat athean,
Ithurriño bat aldean,
Han bizi naiz nj bakean.

2

Nahiz ez den gaztelua,
Maite dut nik sor-lekhua
Aiten aitek hautatua.
Etchetik kampo zaut iduritzen
Nombeit naizela galdua ;
Nola han bainaiz sorthua,
Han utziko dut mundua
Galtzen ez badut zentzua.

3

Etchean ditut nereak,
Akilo, haitzur, goldeak,
Uztarri eta hedeak ;
Jazko bihiezt, ditut oraino
Zoko guziak betheak ;
Nola iragan urtheak
Emaiten badu bertzeak,
Ez gaitu hilen goseak.

4

Landako hirur behiak,
Esnez hampatu ditiak,
Ahatche eta ergiak,
Bi idi handi, kopeta zuri,
Bizkar beltz, adar handiak,
Zikiro, bildots guriak,
Ahuntzak eta ardiak,
Nereak dire guziak.

5

Ez da munduan gizonik,
Erregerik ez printzerik,
Ni bezein urusa denik ;
Badut andrea, badut semea,
Badut alaba ere nik ;
Osasun ona batetik,
Ontsasun aski bertzetik ;
Zer behar dut gehiago nik .

6

Goizean hasiz lanean,
Arratsa heldu denean,
Nausi naiz mahainean,
Giristino bat ona dut hartu
Nik emaztea hartzean ;
Ez du mehe egunean,
Sarhuko uste gabean
Chingar hezurrik eltzean.

7

Piarres ene semea
Nahiz oraino gaztea,
Da muthiko bat ernea ;
Goizean goizik bazken erdira
Badarama arthaldea ;
Segituz ene bidea,
Nola baitu egitea,
Ez du galduko etchea.

8

Ene alaba Kattalin,
Bere hameka urtheekin
Ongi doha amarekin ;
Begiak ditu amak bezala ,
Zeru zola bezin urdin ;
Uste dut, demborarekin,
Oraiko itchurarekin,
Andre on bat dion egin.

9

Ez dugu behar lurrean,
Ongi bizirik etchean,
Utzi laguna gosean :
Ez du beharrak sekula jotzen
Gure etheko athean,
Non ez duen mahainean,
Othuntza ordu denean,
Lekhu bat gure aldean.

10

Ene andrea Maria,
Ez da andre bat handia,
Bainan emazte garbia ;
Irri batentzat badut etchean
Nik behar dudan guzia,
Galdegiten dut grazia,
Dudan bezala hasia,
Akhabatzekeo bizia.

ELISSAMBOURE.

21

Andantino

Ikusten duzu goizean

NEHOR et C. DUFAU

I-kus-ten du-zu goi-ze-an, ar-gi-a has-ten de-ne-an, men-

The first system of music features a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The lyrics are: "I-kus-ten du-zu goi-ze-an, ar-gi-a has-ten de-ne-an, men-". The piano part includes dynamic markings like *p* and *mf*.

-ditto ba-ten gaine-an, etche-tti-pi-tto, aintzin chu-

The second system continues the piece with the lyrics: "-ditto ba-ten gaine-an, etche-tti-pi-tto, aintzin chu-". The piano part includes a *rit.* marking above the treble staff and *mf.* markings in the piano accompaniment.

-u bat, lau haitz ondo-ren er-di-an, chakur shuru bat

The third system has the lyrics: "-u bat, lau haitz ondo-ren er-di-an, chakur shuru bat". The piano part includes *mf* markings in both the treble and bass staves.

athean, I-thurri-ño bat aldean, han biri nair ni ba-ke-an.

The fourth system concludes the piece with the lyrics: "athean, I-thurri-ño bat aldean, han biri nair ni ba-ke-an.". The piano part includes a *rit.* marking above the treble staff and *mf* markings in the piano accompaniment.

1

Ikhusten duzu goizean,
Argia hasten denean,
Menditto baten gainean,
Etehe ttipitto, aintzin churi bat
Lau haitz ondoren erdian,
Chakhur churi bat athean,
Ithurriño bat aldean,
Han bizi naiz ni bakean.

2

Nahiz ez den gaztelua,
Maite dut nik sor-lekhua
Aiten aitek hautatua.
Etehetik kampo zaut iduritzen
Nombeit naizela galdua ;
Nola han bainaiz sorthua,
Han utziko dut mundua
Galtzen ez badut zentzua.

3

Etchean ditut nereak,
Akilo, haitzur, goldeak,
Uztarri eta hedeak ;
Jazko bihiez, ditut oraino
Zoko guziak betheak ;
Nola iragan urtheak
Emaiten badu bertzeak,
Ez gaitu hilen goseak.

4

Landako hirur behiak,
Esnez hampatu ditiak,
Ahatche eta ergiak,
Bj idi handi, kopeta zuri,
Bizkar beltz, adar handiak,
Zikiro, bildots guriak,
Ahuntzak eta ardiak,
Nereak dire guziak.

5

Ez da munduan gizonik,
Erregerik ez printzerik,
Ni bezein urusa denik ;
Badut andrea, badut semea,
Badut alaba ere nik ;
Osasun ona batetik,
Ontsasun aski bertetik ;
Zer behar dut gehiago nik .

6

Goizean hasiz lanean,
Arratsa heldu denean,
Nausi naiz mahainean,
Gristino bat ona dut hartu
Nik emaztea hartzean ;
Ez du mehe egunean,
Sarthuko uste gabean
Chingar hezurrik eltzean.

7

Piarres ene semea
Nahiz oraino gaztea,
Da muthiko bat ernea ;
Goizean goizik bazken erdira
Badarama arthaldea ;
Segituz ene bidea,
Nola baitu egitea,
Ez du galduko etchea.

8

Ene alaba Kattalin,
Bere hameka urtheekin
Ongi doha amarekin ;
Begiak ditu amak bezala ,
Zeru zola bezin urdin ;
Uste dut, demborarekin,
Oraiko itchurarekin,
Andre on bat dion egin.

9

Ez dugu behar lurrean,
Ongi bizirik etchean,
Utzi laguna gosean :
Ez du beharrak sekula jotzen
Gure etcheko athean,
Non ez duen mahainean,
Othuntza ordu denean,
Lekhu bat gure aldean.

10

Ene andrea Maria,
Ez da andre bat handia,
Bainan emazte garbia ;
Irri batentzat badut etchean
Nik behar dudan guzia,
Galdegiten dut grazia,
Dudan bezala hasia,
Akhabatzeke bizia.

ELISSAMBOURE.

IRUNGO PILOTA PARTIDA, 1847^{an}

KASKOINA

HARMONISATION
R.P.J.A.de Donostia

Allegretto

Pi-lo-ta par-ti-da bat J-run-go he-rri-

pp *recita*

an, Pro-bin-tzi-a-rren e-ta Fran-tse sen ar-te-

an Jaun a-phez Baz tan dar bat zen Fran tze se-ki

mf *cres* *cres*

Jaun a-phez Baz-tan - dar bat zen

lan Gi-da ri Go-ber-na-dor ku-ra-ia-re-ki-

ao *f*

Pran-tze-se ki-lan Go-ber-na-dor ku-ra-ia-re-ki-

lan E-tho-rri-a u-rrun-dik molts o-na-re-ki

pp

lan

lan Bi-to-ri-a-ren bil-ha kas-koi-na-re-ki-lan

rall.

IRUNGO PILOTA PARTIDA, 1847^{an}

KASKOINA

1
Pilota partida bat, Irungo herrian,
Probintziarren eta Frantsesen artian ;
Jaun aphez Baztandar bat zen Frantsesekilan,
Gidari gobernador, kuraiarekilan,
Ethorria urrundik, molts-onarekilan,
Bitoriaren bila « Kaskoinarekilan ».

2
Probintzian jendia estimagarria,
Gazteria guzia da pilotaria ;
Orai arte bazuten bethi bitoria,
Azpitik zadukaten Eskualdun herria,
Bainan orai Frantses bat, guti iduria,
Baztandar jaun batekin dute nagusia.

3
Jaun apezaz, kaskoinaz, girade mintzatu ;
Orai bertze lagunak, nahitut aipatu ;
Hazpandarrak diote ederki botatu,
Eta Uztariztarrak guziak charmatu ;
Baztane-ta Frantzia dire koroatu,
Eta Probintziarrak tristerik gelditu.

4
Ez da posible, Jaunak, kasik sinhestia,
Konfidantzia nola zuten ezarria ;
Duroz kargaturikan mandoa ekarria,
Garbitu nahi zuten arraia guzia,
Bainan etcherakoan heien doloria !
Mandoak Irunen galdu kargaren erdia.

5
Probintziarrak ziren ongi preparatu,
Mandoa trebaseko duroz zen kargatu ;
Galtzeaz, duda gabe, ez ziren orhoitu ;
Abilak dire bainan, hek ere trompatu,
Español moneda da Frantzia frankatu,
Mandoa etcherakoan kargak ez kolpatu.

6
Probintziarrek zuten prekozionia,
Berekin ekarria pertsu emailia ;
Berendako zaukaten arras bitoria,
Urrun zen pensatzia partida galtzia ;
Kanturik egin bada, ez daite egia,
Erretzen ahal dute oraiko kopia.

7
Urgulutan zirela, ez dugu dudarik,
Ez zuten ez pentsatzen partida galtzerik,
Uste zuten Frantzian ez zela gizonik,
Heien Kontra pilotan atherako zenik ;
Jakin bezate beraz, Lapurtarren ganik,
Probintzia ez dela munduan bakarrik.

8
Irunen in derauku urrezko uria,
Bainan ez baliatu hanitz Probintzia ;
Frantziako parterat zuen ichuria,
Aise doratu dugu Pausuko zubia,
Aintzinetik bantatzia ez da prudentzia,
Jaungoikoak eman daie punizionia.

9
Bitorios balire Irunen izatu,
Usoño bat behar zen berehala partitu,
Frantses kasta guzia zutela garbitu,
Miseria gorrian ginela gelditu ;
Bainan usua zaie bidian trompatu,
Donostia utzirik, Lapurdin da sartu.

10
Arraio demonio ! Kaskoin trunko hori
Bizitik bai loretik ederki duk hari !
Egundaino holakorik ez diagu ikusi ;
Horrekin behar diagu pilotan ikasi ;
Frantses pikaro hoier etzaie itsusi,
Lapurdi Probintzian pilotan nagusi !

11
Adios, Probintziarrak, orai bagoatzi,
Despendio sariak ditugu irabazi,
Baldin berriz haitzeko gosturik baduzi,
Etzaituztegu nahi errenkuran utzi ;
Mando mula eder hori ongi karga zazi,
Plazer duzenian gaztiga daukuzi.

XXX.

Iruñeko Ferietan

Andantino

NEHOR et C. DUFAU

27
26
25
24
23
22
21
20
19
18

I - ru - ñe - ko fe - ri - e - tan I - ra - gam San Fer -

17
16
15
14
13

- mi - ne - tan, E - hun zal - di ar - ri - ba - tu

12
11
10
9
8
7

An - da - lu - zi - a - tik tro - pan; Mer - ka - tu e - der

6
5
4
3
2
1
0

bat zautan, Za - go - la - rik bi ler - ro - tan

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Iruñe ko ferietan,
Iragan San Ferminetan,
Ehun zaldi arribatu Andaluziatik tropan ;
Merkatu eder bat zauntan,
Zagolarik bi lerrotan.

Bat zen pikar'ta zuria,
Bota bainion begia :
Andaluz batek egin daut bi untz urheren galdia
Eskain'orduko erdia,
« Harzak, hiria duk zaldia... »

Han nintzan harrapatua,
Aginduaz dolutua,
Urruntzeko izan banu hirur arditen lekua..
Gizonez inguratua,
Iduri preso hartua!

Zeruko Jinko Jaun ona,
Zerek ekharri nu huna!
Andaluz bat zazpi urthez presondegian egona
Laburzki mintzo zauntana :
« Konda niri hitzemaña!! »

— « Jauna nahi dut pagatu,
Bainan lehenik miatu ».
— « Zaldiaren miatzeko astirik orai ez duzu
Lenik soma konda zazu,
Gero miaturen duzu ».

Nik pagatu-ta kondua,
Eztitzen hasi mundua ;
Krachturirik hartu nuen delako behor maingua
Emanik behar dirua,
Hustu bainuen lekua.

Utzirik bide ederra,
Hartu dut larre bazterra :
Zaldia nuen desperra, begi batetik okerra,
Maiz jotzen zautan kitarra,
Eztularekin uzkerra!!

Belategiko bentetan,
Pasatu nintzen andetan ;
Nolazpeit arribaturik Urdazuriko errekan
Sartu baitzautan phartetan,
Athera nuen kordetan!

Nonbeitikan goizaldera,
Arribatu naiz etchera ;
Anderea jin zerautan argiarekin athera,
Jarri behorrari beira,
Ez baitzen kontent sobera!

— « Horiche da behor tcharra
Eta bertzalde chaharra!
Hortan gastatu dautazu familiako beharra.
Sal nintzazke sos batera
Zaldia eta senharra! »

— « Zaude ichilik andria,
Othoi emazu bakia ;
Beliak et'arranuak bortutik daude goardia;
Hil azu beraz argia,
Hunat ez ditzen abia. »

— « Zaude ichilik zu ere
Holakorik erran gabe ;
Belarik ez arranorik hemen ez baita batere
Segur eginak baikire
Estofa on baten jabe! »

Plazan zutenian ikusi,
Nahi zaundaten erosi :
Tratuan baikinen hasi, etzuten emaiten aski,
Ez dut ez eskutik utzi,
Ume bat behar daut hazi.

Heldu den ume berria,
Behor edo zamaria,
(Eginen baitut goardia denez ama iduria,
Balinba aski handia!)
Ai zer primako zaldia!

ITHURRIRA GOIZEAN

Musique de NÉHOR et DUFAU

Harmonisation du R.P.J.A. de DONOSTIA

ANDANTINO
DOUCEMENT, SANS CRIER

Goi — ze — angoi jei — ki — rik ar —

The first system of music features a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on grand staff (treble and bass clefs). The vocal line begins with a whole note rest, followed by a series of quarter notes. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note pattern in the right hand and a bass line in the left hand. The tempo and dynamics are marked as 'ANDANTINO DOUCEMENT, SANS CRIER' and 'pp'.

gi — a ba — ño len U — re — ra joan nin — du — zun pe —

The second system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a whole note rest followed by quarter notes. The piano accompaniment features a more complex texture with triplets and sixteenth notes in the right hand. The dynamics remain 'pp'.

ga — rra har — tu — rik Tra-le — ra la la ra Tra-le-ra-le —

The third system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a whole note rest followed by quarter notes. The piano accompaniment features a more complex texture with triplets and sixteenth notes in the right hand. The dynamics are marked as 'p' and 'Poco piu mosso bien rythme et p'.

ra la la ra Tra-le-ra-le — ra le-ra le — ral U —

The fourth system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a whole note rest followed by quarter notes. The piano accompaniment features a more complex texture with triplets and sixteenth notes in the right hand. The dynamics are marked as 'p'.

re - ra joan nin - du - - zun pe ga - rra har - tu - rik.

ITHURRIRA GOIZEAN

1

Goizean goiz jeikirik, argia gaberik,
Urera joan ninduzun, pegarra harturik,
Tra lera, la la la...

2

Jaun chapeldun gazte bat jin zautan ondotik :
« Heia nahi nuenez urera lagunik ? »

3

— Nik : « Ez nuela nahi urera lagunik,
Aita beha zagola salako leihotik. »

4

Aita beha zagola, ezetz-erran gatik,
Pegarra joan zerautan, besotik harturik.

5

Urera ginenian, ez ginen egarsu;
Galdegin zautan ere : « Zombat urthe tutzu ? »

6

— « Hamasei... Hamazazpi orain ez konplitu :
Zurekin ezkontzeko, gazteegi nuzu. »

7

Etcherat itzultzeko, nik dutan beldurra!
Ez jakin nola pentsa amari gezurra!

8

— « Arreba, nahi duzu nik erakuts zuri,
Etcherat ethortzean zer erran amari?... »

9

« Urtcho churi pollit bat, gabaz dabilana,
Hark ura zikindurik, egotu naiz, ama! »

10

Dakigunaz geroztik zer erran amari,
Dugun pegarra pausa, oneski liberti!

XXX.

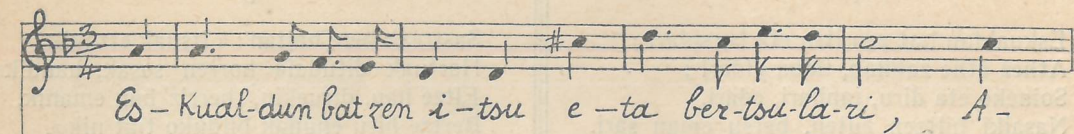
Gregambur

Itsua eta Sastrea

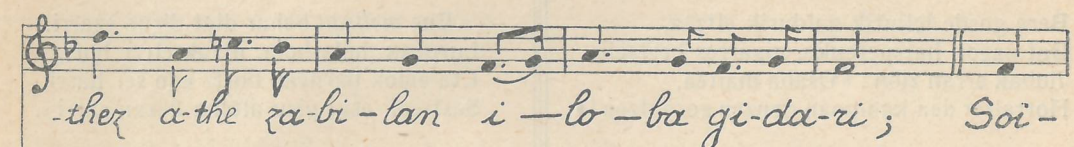
Andante

NEHOR et C. DUFAU

Es - Kual - dum bat zen i - tou e - ta ber - tou - la - ri , A -

- thez a - the za - bi - lan i - lo - ba gi - da - ri ; Soi -

- ne - ko e - ta di - ru , jan - ha - ri , e - da - ri , Na -

sai - ki bil - tren zu - ten ber - tou eman sari .

1

Eskualdun bat zen itsu eta bersulari ;
Athez athe zabilan, iloba gidari ;
Soineko eta diru, janhari, edari,
Nasaiki biltzen zuten, bersu eman sari.

2

Zuhur gisa baitzuten sos guti chahutzen,
Piko baten azpian eltze bat zaukaten ;
Hiru ehun libera harat bildu zuten . . . .
Bainan gaichtagin batek ebatsi zioten.

3

Bere gorde lekutik galdurik eltzea,
Bat zagon hatsperenka, nigarrez bertzea.
Ilobak erran zion : « Osaba maitea,
Horra zer den kampoan gauzen gordatzea ! »

4

— « Azkeneko aldian hemen ginelarik,
Ikusi gaituztela ez diat dudarik ».
— « Bai, *sastrea* heldu zen, pegarra betherik,
Behatu zuen guri, bainan urrunetik. »

5

— « Iloba gida nezak sastrearen gana,
Adi dezan bersu bat itsuak emana.
Gure eltzea badu harek eremana,
Bazakiat nik hura zer gisaz engana ».

6

Ilobak erran zion aphil beharrira :
« Sastrearen etcherat orai heltzen gira,
Irri faltsuan dago leihotik begira,
Ez erran hitz gaichtorik, zuhurra bazira ».

7

— « Iloba gida nezak arthoski bidean,
Zerbait daiat utziko, azken egunean :
Ehun luis baitiat piko baten pean,
Bertze ehun emanen, bihar, han berean ».

8

Sastreak bere baitan : « Itsuak etzakik
Hartuak ditudala horren sosak, handik ;
Eltze hau, diruekin, berriz han emanik,
Bertze hiru ehunak bilduko tiat nik ».

9

Sastrearen agintza balios izan zen :
Biharamun goizeko, eltzea han zuten !
Ilobak erran zion : « Hemen dugu, hemen !
Oi zoin ongi sastrea enganatua den ! »

10

— « Ene *moltsan* behar diat dirua ezarri.
Lurpean, hola hola, utzak eltze hori,
Eta emok barnean bortz edo sei harri,
Sastreak aski pisu altcha dezan sarri ».

11

Itsuak sastreari : « Errak, to, egia,
Atzo bezala dukan arrai arpegia,
Ala trichterik dagon, doluan jarria,
Dirua erain eta . . . bildurik harria ? »

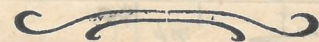
12

— « Itsu harpagon, zikoitz, laido-emailea,
Habil, eta ez kolpa ene ohorea !
Dirudun bahaiz ere, eta ni gabea,
Baduk aski zorigaitz hire ilhumbea ! »

13

— « Ni itsu, ilhumbean, hi, sastre erromes . . .
Dezagun lagun elgar biek ditugunez :
Nik egiten haut jabe ene ontasunez,
Okhertu nahi banauk hire begi batez . . . »

P. DIBARRART.

Adagio

Jaun Goikoari

NEHOR et C. DUFAU

Jainko Jauna, zuk e-gi nak, di ra mendi handi-e-nak,

mf. p

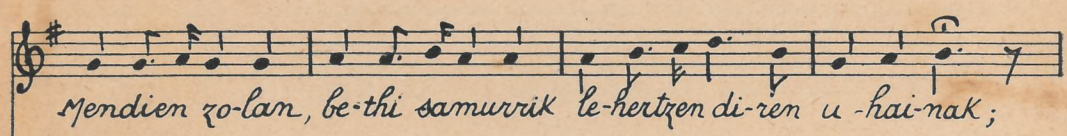
ze-ru-a hunki-tze raino gora altzatzen di-re-nak,

p

Mendien zolan, be-thi samurrik le-hertzen di-ren u-hai-nak;

crescendo mf

Nork egin di-tu e-ta nun se-Ku-tan ho-la ko la nak?

p

1

Jainko Jauna, zuk eginak dira mendi handienak,
Zerua hunkitzeraino gora altchatzen direnak,
Mendien zolan, bethi samurrik, lehertzen diren uhainak ;
Nork egin ditu eta nun sekulan holako lanak ?

2

Mendi punttan agertzen den iguzki handi ederra,
Ihunabar guzietan jalitzen den arth'izarra,
Itsas gainean zazpi kolore altchatzen den orz'adarra,
Zuk dituzu aurthikiak, zuhaurek nahi tokira.

3

Gazlena, haitz'ta phagoak, oihanetan landatuak,
Gure lur eskualdunetan zuk zerutik hostatuak,
Chutik dagozi, bethi ederrik, oro zahar-okhituak,
Erroak ifernuraino barna kurumilkatuak.

4

Phentze polliten erditik kantuz doan ithurria,
Ur bazterreko sasia, leiratuz dagon choria,
Sorhopiletan churi'ta gorri luhatzuz dohan lorea,
Obra miresgarri hori ez dea oro zurea ?

5

Kampoetan zabaltzen den ogi eder urrezkoa,
Harrien artetik irriz ageri mahats molkoa,
Nork erein ditu, zeru gainetik, baizen'ta zuk, Jaun-Goikoa ?
Ahurra zabalduz duzu hedatu zure eskua .

6

Arranoak bortuetan, kaskoetan bas-ahuntzak,
Oihan-zolan ihiziek, arbola beltzean huntzak,
Desertuetan orroaz dauden lehoinak, tigreak, hartzak,
Gora erraiten dauzkute munduan zuk utzi haizak.

7

Bas-ihizi handietan balinbazaitut laudatzen,
Gauza ttipi ttipietan ez zaitut ez nik mendratzen :
Ottia eta chinaurritoa eder zaizkit iduritzen,
Lehoin azkarrak bezembat erleak zaitu handitzen.

8

Chimichtak zeru guzia noiz baitu ere urratzen,
Zure hasarre sailduaz berehala naiz orhoitzen ;
Barrukietan kabalak dira marrumaka ikharatzen,
Eta supazter chokoan lazturikan gu zeinatzen.

9

Gogoetan nagolarik, gaua horra nun den jautsi,
Izarrek zeru beltzean bederazka phizten hasi :
Jainko onaren begi argiak zarezte la dut ikasi . . .
Mahuma urrun zazue, igorrazue ihesi !

10

Gauza orotan zarena, maite zaitugu orotan.
Jainko on eta handia, atchik gaitzazu zu-baithan !
Itsas gainean hi mariñela, hi artzaina mendietan,
Jainko handi hortaz orhoit ; ez ahantz zuen onetan !

J. BARBIER.

Jugaburu

Kandela Dantza,

Kadira Dantza

Assez lent.

Mélodie de N'ehor et C. Dufau.

Tan, tan, tan tan, Ra-pe - ta - plan ! Art-zain za - har-rak ta-fer -
Plus rapide

nan : Hor-di gi - ra Ez, ez gi-ra ! Hor-di gi-ra Ez, ez gi-ra ;

Ba-so-ak, det - za - gun bi-ra, Ba-so-ak det - za-gun bi-ra !

Jo-ho-ho, jo-ho-ho, jo-ho-ho ! Ba-so-ak de - tza-gun bi - ra !

- ra !

— 2 —

— 3 —

Tan, tan, tan, tan,

Tan, tan, tan, tan,

Rapetaplan !

Rapetaplan !

Nork jotzen derauku bortan ?

Uria hari karrikan :

Beharbada

Gauden hemen

Otsoa hor da, (bis)

Arno hunen (bis)

Nihor ez gaiten athera ! (bis)

Gostu onean edaten ! (bis)

Johoho, johoho, johoho ! (bis)

Johoho, johoho, johoho ! (bis)

Nihor ez gaiten athera ! (bis)

Gostu onean edaten ! (bis)

— 4 —

Tan, tan, tan, tan,
 Rapetaplan !
 Babazuza tarapatan :
 Dugun edan } (bis)
 Hamarretan ! }
 Aberats gira gau huntan ! (bis)
 Johoho, johoho, johoho ! (bis)
 Aberats gira gau huntan ! (bis)

— 5 —

Tan, tan, tan, tan,
 Rapetaplan !
 Ez dut minik sabelean !
 Nahi nuke } (bis)
 Ehun urthe }
 Hola egon banindaite ! (bis)
 Johoho, johoho, johoho ! (bis)
 Hola egon banindaite ! (bis)

— 6 —

Tan, tan, tan, tan,
 Rapetaplan !
 Amoric ez da botoilan ;
 Ostalera, } (bis)
 Ez ikhara ; }
 Arnoko bethi sos bada ! (bis)
 Johoho, johoho, johoho ! (bis)
 Arnoko bethi sos bada ! (bis)

— 7 —

Tan, tan, tan, tan,
 Rapetaplan !
 Zer othe dut begietan ?
 Non da borta ? } (bis)
 Airatu da..... }
 Mahaina dantzan dabila ! (bis)
 Johoho, johoho, johoho ! (bis)
 Mahaina dantzan dabila ! (bis)

— 8 —

Tan, tan, tan, tan,
 Rapetaplan !
 Zangoek amor bidean !
 Hanketan min ! } (bis)
 Gaizo Martin, }
 Urhatsik ez dirok egin ! (bis)
 Johoho, johoho, johoho ! (bis)
 Urhatsik ez dirok egin ! (bis)

— 9 —

Tan, tan, tan, tan,
 Rapetaplan !
 Eri tchar naiz, hiltzekotan !
 Sendo nintzan, } (bis)
 Aski edan }
 Izan banu gau hunetan ! (bis)
 Johoho, johoho, johoho ! (bis)
 Izan banu gau hunetan ! (bis)
 X. X. X.

N. B. Azkue (*Cançonero*, II, n° 58) donne, d'après le Dr. Constantin, une mélodie toute différente pour les premières paroles de ces couplets. Les derniers vers n'y trouvent pas de place. Nous donnerons, quelque jour, cette mélodie qui se retrouve aussi à Ustaritz.

Pour nous, nous avons été heureux de notre trouvaille. Le Chirula mène la danse sur les notes aiguës. Pour la *danse à la Chandelle*, on commence par tourner gravement autour de la chandelle piquée au sol. Puis, on s'arrête et de plus en plus vite, autour de la même chandelle, on tourne un pied d'abord, l'autre ensuite. Et le défilé, se poursuit ainsi de tous les danseurs.

Pour la *danse à la Chaise*, les mouvements en S imitent le glissement du serpent entre les chaises, lentement d'abord, de plus en plus vite ensuite.

Mélodie de:
Néhor et Dufau

LOREA

Harmonisation du:
R.P. J. A. de Donostia

que sam...

Andantino   *doucement*

Al-fe-re-tan haitz

pp

so-tzen, oi lo-re mai-te-a, Ba-ra-tze baz-te-

très lié

re-tan, humil-ki gor-de a Ba-fa-da go-cho-

mf

e-nak haube-thi sa-la-tzen Kir'e-goi-tza ba-

p

27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

rall.

ko - tchak e - mecki Kau - si - zen.

rall.

LOREA (La Violette)

AIREA : Lili bat....

1

Alferretan haiz sortzen, oi lore maitea,
Baratze bazterretan, humilki gordea.
Bafada gochoenak hau bethi salatzen;
Hir'egoitza bakotchak errechki Kausitzen.

2

Oi erradak zertako haizen hoin herabe?
Eder duk modestia, bainan gaindi gabe.
Berthutean orobat, bertzetan bezala,
Jakizak, ez badakik, negurri badela.

3

Bertze lore guziak, sorthu bezain sarri,
Arrai, dantzan bizi tuk, zefir soinulari :
Hi aldiz belharpean, burua behera,
Alhargun bat iduri, lurrari begira.

4

Hire lagunek haute beren gana deitzen,
Zeren hauten guziek bihotzez maitatzen.
Altcha beraz lurretik, ez ukh' ethorkia!
Arrosaren aldean duk hire tokia.

DOCTEUR LARRALDE,
Concours de 1862.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Lili eder bat badut nik

Méلودie de Nehor et C. Dufau.

Li - li e - der bat ba - dut nik, As - pal - di be.

gich - ta - tu - rik; Bai - nan ez nai - te men - tu - ra

ha - ren es - ku - rat har - tze - ra; Ba - na - ki zer

den lan - je - ra, Joan nin - da - ki - o - al - de - ra.

— 2 —

Lili ederra, behazu ;

Maite nauzunez errazu !

Zure begiek bihotza barna dautate kolpatu ;

Kolpe huntarik badut nik

Granganatzeko hirrisku.

— 138 —

— 3 —

— Pena nikezu, ni gatik
Balimbazindu malurik ;
Ez nuke uste ene begiek eman dautzuten kolperik ;
Ez duzu beraz lanjerik.....
Etzira hilen hortarik.

— 4 —

— Mintzo zirade polliki,
Polliki eta tendreki.
Bisitaño bat nikezu zu ganat nahi laburzki ;
Desira badut segurki,
Bazinezadat permeti.

— 5 —

— Permeti niro, maitia,
Ez dut hain bihotz dorphia ;
Bainan, lehenik, nahi dut jakin zure gogoko berria.....
Zu ene ganat jitziaz
Estona laite mundia !

— 6 —

— Ez ahal nuzu printzia,
Ez et'Aitoren semia !
Hola nehoren estonatzeko ez da sujet bat handia ;
Zuhaur zirade chimplia,
Ilusionez bethia.

— 7 —

— Badakit chimple nizela ;
Hori segurki hala da ;
Iduritzen zaut atsolutoki ezagutzetan zirela ;
Nik ere badut fortuna ;
Bainan ez dut zuk emana.

X. X. X.

N.-B. — Nous croyons que c'est là la version courante, avec ses doubles croches bien frappées, et ses points d'orgue arbitraires, sans les fantaisies à la Mozart que l'on trouve sur certains cahiers, pour les premières et dernières mesures de la majeure, reprises ensuite telles quelles pour la finale.

Andantino

Neure Dotea

NEHOR et C. DUBAU

27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17

Ai-tak e-man daut do-te-a, Neu-re-

mf

Detailed description: This system contains the first two staves of music. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef with the same key signature and time signature. The lyrics 'Ai-tak e-man daut do-te-a, Neu-re-' are written below the vocal staff. A mezzo-forte (*mf*) dynamic marking is placed above the piano staff.

16
15
14
13
12

-a, neu-re-a: Ur-de-ño bat be-re u-

p

Detailed description: This system contains the next two staves of music. The vocal line continues with the lyrics '-a, neu-re-a: Ur-de-ño bat be-re u-'. A piano (*p*) dynamic marking is placed above the piano staff. The piano accompaniment continues with chords and moving lines.

11
10
9
8
7

-me-kin, oi-lo ko-lo-ka bere chito-e-kin, Ti-pu-la

Detailed description: This system contains the third two staves of music. The vocal line has the lyrics '-me-kin, oi-lo ko-lo-ka bere chito-e-kin, Ti-pu-la'. The piano accompaniment features a steady rhythmic accompaniment.

6
5
4
3
2
1
0

Kor-da hei-e-kin, Ti-pu-la Kor-da hei-e-kin!

Detailed description: This system contains the final two staves of music on the page. The vocal line concludes with the lyrics 'Kor-da hei-e-kin, Ti-pu-la Kor-da hei-e-kin!'. The piano accompaniment ends with a final chord.

— 1 —

Aitak eman daut dotea,

Neurea, neurea : (bis)

Urdeño bat bere umekin,

Oilo Koloka bere chitoekin,

Tipula korda beiekin,

Tipula korda beiekin !

— 2 —

Otsoak jan daut urdea,

Neurea, Neurea ! (bis)

Acheriak oilo koloka,

Garratoinak tipula korda,

Adios neure dotea !

Adios neure dotea !

X. X. X.

O Jinko Handia, zu zira

(Pastorale Souletine d'ABRAHAM)

NEHOR et C. DUFAU

Lent

27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17

O jin-ko handi - a , zu zi - ra

mf.

Detailed description: This system contains the first two staves of music. The top staff is a vocal line in treble clef with a 2/4 time signature. The lyrics are "O jin-ko handi - a , zu zi - ra". The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, starting with a 7 in the bass line. The music is marked *mf.* (mezzo-forte).

16
15
14
13
12

o - ro-ren kre-a - za - ti - a , e -

p *mf*

Detailed description: This system contains the next two staves. The vocal line continues with the lyrics "o - ro-ren kre-a - za - ti - a , e -". The piano accompaniment features a *p* (piano) dynamic in the first measure and *mf* (mezzo-forte) in the last measure.

11
10
9
8
7

- za-zu, o-thoi, ni - ta - ra zou-

p

Detailed description: This system contains the third and fourth staves. The vocal line continues with the lyrics "- za-zu, o-thoi, ni - ta - ra zou-". The piano accompaniment is marked *p* (piano) in the final measure.

6
5
4
3
2
1
0

- re grazi-a ex-ti - a .

Detailed description: This system contains the final two staves. The vocal line concludes with the lyrics "- re grazi-a ex-ti - a .". The piano accompaniment ends with a double bar line.

(Abrahamek Haranerik Chandorat (?) joiteko)

I
O Jinko handia, zu zira   Zutarik dependitzen duzu
    Ororen krezalia,   ororen kountentamentia,
Ezazu, othoi, nitara   Ezi ene indar tchipiek
    zoure grazia ezta.   deus eztiñie balia.

(Loth bere iloba presountegitik libratu ondoan.)

II
Jinko handi loriousa,   Mirakullu egiten duzu
    ororen krezalia,   plazer duzun aldi oroz,
Bethi zuk plazer duzuna   Khantatu nahi dizugu,
    izan bedi kounplitia.   Jauna, egun boztarioz.
    Gitian algarreki
    orai bertan erretira,
    Eta joan Sodomako
    erregiaren edireitera.

(Ainguriak abertitu zianian haurra ukhenen ziala.)

III
Ehun ourthetako gizonak   Eta 90 urthetan,
    othian possible lizatia,   Sara ene emaztia,
Adin hartan, seme baten   Possible izanen deia
    harek injendreatzia ? (1º)   seme baten sortzia ?

(Sodomak eta Gamorrek erre behar ziala,
Jinkoak Abrahami erran zeionian)
Numquid perdes justum cum impio ?

IV
Jauna balimbada   Ah ! Jaun handia, zu
    hiri haietan 50 justo,   othian khechatu zirade,
Othian hanko abitantak   Eta hiri eder haiek
    galduren direia oro ?   arren finitu behar dizie ?
    O Sodoma eta Gomorra,
    herri kourrounpitiak,
    Ziek ere ukhenen tuzie
    Jinkoaren azote kolpiak.

(Abrahamek, Izaaqui lephoa mouztou behar
zeionian, libratu zialakoz, Jinko hounari :)

V
Jauna, zuk ikhousi duzu   Nihaur errezebi nezazu
    ene boronthatia,   zoureki bake handian,
Badakizu noula nian   Laid'ahal zitzadan bethi
    gaiza hori prestatia.   eternitate guzian.
Ene semiaren ikhoustez   Adio, mundia, adio,
    mundu hountan bizirik,   Korrupzioez bethia ;
Ez zeneitan emaiten ahal   Ahatzerazi izadazut,
    phaku ederragorik.   O Jinko krezalia.

(Error hilik).

1º Enjendreatzia ! engendrer !... Oh ! les pauvres puristes, passez vite !...

N.-B. — A l'obligeance de M. l'abbé Hirigoyen, curé de Chéaute, nous devons et ces couplets et cette version musicale. Il les tient lui-même « de son paroissien et ami HEGUAPHAL, ancien Régent de pastorales. » On ne pouvait puiser à meilleure source, on le voit.
Cet air nous devons l'ajouter — constitué aujourd'hui l'Angelus Souletin : *Zelutik jink ainguriak* qui comprend une syllabe de plus à la 3e ligne, nécessitant ainsi la suppression de l'une des dix boucles écrites pour la Pastorale, sur plusieurs couplets tout au moins, la facture du vers n'étant pas toujours régulière.

PILOTARIAK

Mélodie de Nehor et C. Dufau.

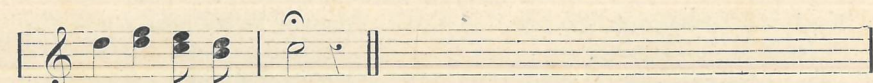
Pi - lo - tak o - ho - re du Es - kual herri - e - tan, ze -

ren den e - der - re - na jo - ko guzi - e - tan : Es - kualdunak, gaz -

te - tik, pi - lo - ta - plazetan, A - ger - tzen du ba - du - en o -

do - lik zai - ne - tan.

1

Pilotak ohore du
Eskual herrietan,
Zeren den ederrena
joko guzietan :
Eskualdunak gaztetik,
pilota-plazetan,
Agertzen du baduen
odolik zainetan.

2

Lehenko pilotari
handien izenak
Espantutan gintuzke
erran behar denak ;
Oraiko gizon gazte
deus zainik dutenak
Oro ernaraz detzan
heien aiphamenak.

3

Perkain eta Azantza,
zer pilotariak !
Elgarren bethekoak,
joile bihurriak.
Ikustekoak ziren
esku huska biak,
Chichtuz zohazinean
hoien ukhaldiak.

4

Bai besain, bai besazpi,
bai pumpa lasterrak,
Oro zituen eder
Kurutchet Ezkerrak,
Domingo Ezpeletar
zafrari supherrak
Harrituak zaduzkan
hark ere bazterrak,

5

Jandarme 'Betiri'ta
Heraizko Martin,
Bi Soldadueneko
osab'ilibekin ;
Ibar'eta Echkanda
Duronearekin,
Eskuz bai eskularruz
oro ziren berdin.

6

Sustun Itsasun eta
Zuraiden Bettiri,
Zoin gehiago ziren
erreferan ari.
Onddore-ta Puttiko
eta Franchistegi
Rumebarekin botan
ziren lau piklari.

7

Kaskoinak, eskularruz,
Kaskaka, chirrichtan,
Pilota nora nahi
zabilkan chimichtan ;
Jokoz bezenbat kaskoz,
munduaren bichtan,
Nekhez agerturen da
haren parerikan.

8

Berrogoi-ta-zazpiko
Irungo partida...
Sekulan halakorik
nun ikusiko da !
Kaskoinaren trunkoa
ez zaitela bira...
Hark eman zituen
guziak azpira.

9

Kaskoinaren denboran
baziren hainbertze !
Lopetegi, Gamio,
Senjan, Hauziartze,
Tripero, Kandelero,
Ottarre, Goietche,
Harriaga, Norberto,
Larrondo, Bizintche.

10

Gero Espainiatik,
guri nausitzera,
Melchor, Antsa, Mañuel,
zitzaizkun athera.
Horien joa ez zen
guk usatu bera ;
Guante luzeaz zohan
atchik eta fuera.

11

Aichiki joko hori
laster ikhasirik,
Frantsesak ez zagozken
ez lo, ez geldirik.
Mattiu Aheztarrak,
gazterik hasirik,
Españolak zituen
iduki hezik.

12

Mattiuri bertze hauk
zitzaizkon jarreiki :
Bere hiru anaiak,
gazteena Betti ;
Gregorio, Leitzelar,
Orgambide, Halty ;
Bi Eizartze, Larralde,
Chantrea gaindizki.

13

Eskularrua utziz,
arte hortan, oro
Chichteraz hasi ziren
nork jo urrunago.
Jo urrun horren leia
chuchenean dago,
Eta hurbiletik du
indar gehiago.

14

Bidaur, hiru Larrondo,
Chilhar eta Jatsa :
Lau gathu, acheri bat,
seigarrena hartza.
Seiek dute jokoa
murriz eta gaitza...
Damurik chahartzeak
oro geramatza.

15

Berterretche, Patzola
eta Abadia....
Sakhatik da bihurri
hoien ukhaldia.
Ottarre, Belekabe,
Ziki plekaria....
Plazarat agertzeko
oi ! zer gazteria !

16

Pilotari chaharrak
joaiten has orduko,
Berriak dire bethi
ondotik helduko.
Eskualherrian bada
bethiko muthiko,
Ohore hoi baitute
chutik idukiko.

17

Saratar hoiek dire
sortzez pilotari.
Hazparden ere hautak
badire noiz-nahi.
Ezpeletar, Khamboarrak
zirenean ari,
Hek ere segur lehen
bazuten behari.

18

Plaza bat izaiki'ta
pilotaririk ez ;
Asko herritan hortaz
dagode ahalkez.
Eskualdun aztureri
ukho hoi egitez,
Eskualduna da hola
Kaskointzen, nahi-t'ez.

19

Igande'ta bestetan,
ofizioz goiti,
Pilota partida bat
behar laite bethi.
Hartan herriko seme
hoberen zombeiti
Zor zaie agertzea
guziz ohorezki.

20

Askotan eder zaiku
plekako jokoa,
Trinket partidatto bat,
orobat lachoa...
Bego hargatik nausi
errebotekoa ;
Pilotako legea
hartan da osoa.

21

Gaztetik ez denean
pleka beizik hartzen,
Pareta hari joka
besoa da galtzen ;
Bichta eta indarrak
guti han largatzen,
Zabaleko joari
nekhez gero jartzen.

22

Ez du bere parerik
errebot zabalak ;
Pilotak, airatzeko,
han ditu hegalak ;
Botak bai erreferak,
marrak bai gibelak,
Han dituzte agertzen
nork bere ahalak,

23

Pik arrasak ez badu
hiltzen errefera,
Errebotaren joa
doha urrunera.
Paso aldekoak du
bihurtzen barnera,
Ahalaz chacha edo
kintze egitera.

24

Bainan erne baitago
errebotlaria,
Zolak igorri joan
du bere loria.
Errechacharieri
orobat guardia ;
Besoa dute zalu
bai eta begia.

25

Butariaren joko
latz eta borthitza....
Maiz horren eskuan da
partidaren giltza.
Paso marrako edo
arte jo murrizta....
Kintze gudukatuan
hark du azken hitza.

26

Kintze, trente, kuarenta,
Joko da laugarren ;
Hoi en artean zenbat
gora behera den !
Erreferaria da
beldur arraiaren,
Eta kuarentaduna
ados jaustearen.

27

Pilota partidetan
hau ikusten dugu :
Ez dela aski joa
handi ez mukurua ;
Gehienik duenak
begi eta buru,
Kintze irabazteko
maiz joa chuhur du.

28

Oro plazarat bilduz,
hantchet beha gaude.
Bortz bortzi ari dire
bi gison aralde,
Zoinek jo chuchenenik,
bizi edo lore.
Irabazleak gero
han du han ohore !

29

Eguerdik jotzen badu
partida artean,
Eskualdunak zer garen
ezagun gare han :
Buru has eta chutik,
denak othoitzean,
Gu baino gorago bat
baitugu gainean.

30

Pilota zoin den joko
ohoragarria,
Ongi dakiena da
Musde Abadia.
Gazteak pilotara
ditezten lehia,
Hark ematen diote
bermatze saria.

31

Saridun partidetan,
begira hargatik,
Jukutria gaichto bat
guri egitetik !
Pilotan ari dena
sari horren gatik,
Zinez artzen ez bada,
dohala bichtatik !

32

Barne edo zokhotan
dagon gazteari
Trufa egin dezogun,
zeren den hoin nagi.
Kaskoien jostetetan
gostu badu ari,
Ez dela Eskualduna
aise du ageri.

33

Kampo aro ez bada,
hortakotz barnean,
Imbido-ta hordago,
joka bai musean.
Orduan da arnoa
gocho mahainean,
Guziz irabazirik
edaten denean.

ZALDUBY-

guzamburu

SALUT à GARAZI

par un ZIBERUTAR

(Recueilli et harmonisé par le P. DONOSTIA)

(Chanté par Haramburu, maison Sagardoy, Sauguis - S' Etienne)

Lent noble

Ho-rra gi-tza-gi-zi-e e-

8^a loco 8^a loco 8^a loco

ppp doux et enveloppant

2 Ped. toujours

gun Zi-be-ru-ko bost dantza-ri Go-go hu-nez ja-rrai-ki gi-

8^a loco 8^a loco

suivez la voix

ra goiz i-za-rra-ren galtu-a-ri Zi-en Kon-ten-taraz te-

suivez la voix

ko na-hi gi-na te-ke a-ri Gu-re a-

ha-la tti-pia da ba-na de-naz zi-ren zer-bi-tza-ri.

pp

ppp

8va...

Cette belle mélodie est une variante de celle que Ch. BORDES publia avec les paroles
 " Arranvak bortietan " Cfr- La (Tradition Basque)

I

Horra gitzagizie egun Ziberuko bost dantzari.
 Gogo hunez jarraiki gira goiz izarraren galtuari.
 Zien kontentazteko nahi ginateteke ari
 Gure ahala ttipia da bena denaz ziren zerbitzari.

II

Don Yuane hiri ederra, herri ederra Garazi.
 Atarratzek Garaziri bihotzetikan goraintzi.
 Ber odoleko oro girela ez dugu behar ahantzi.
 Elgar ganako amodioa ezin ginioko utzi.

III

Baniera dugu ekharri ziena eta guria,
 Kolorez eder eta garbi, gorria eta urria.
 Hunek ez du nahi beretu mundu bazter handia
 Zazpi izarrek zerratzen die gure Uskal-Herria.

IV

Bat egiten ikusten ditit Don Yuan eta Uharte
 Aspaldian bagunian Ziberu herri horien entzute.
 Parisen ere indar handia horiek omen badute
 Yauna, han balia zaguski menditar gaichuen alde.

Quijambun

San Bartholome Arratsian

NEHOR et C. DUFAU

Moderato

(Mugertarrak)

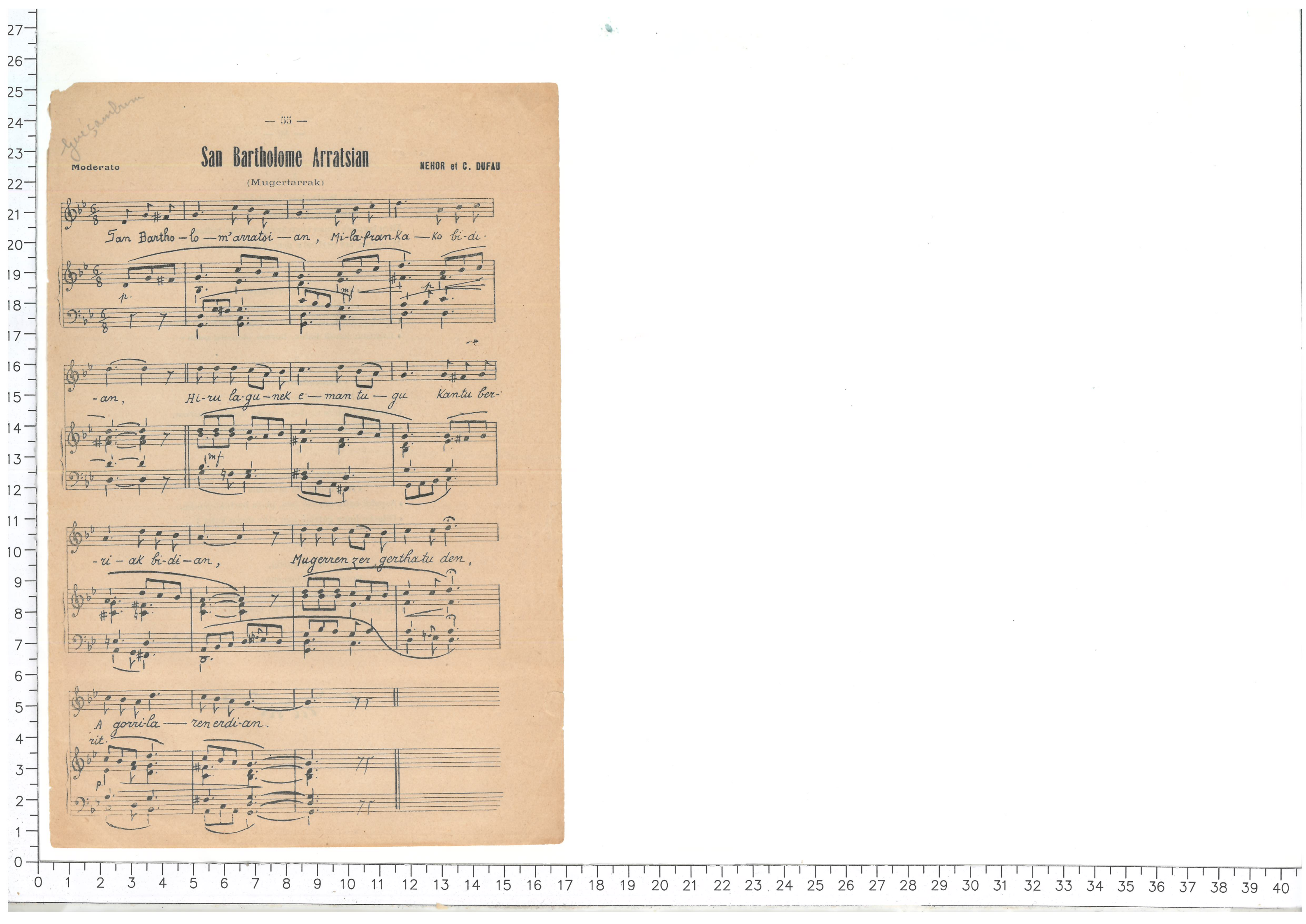
San Bar-*tho* - *lo* - *m'* *arratsi* - *an*, *Mi-la-fran* *ka* - *ko* *bi-di*.

- *an*, *Hi-ru* *la-gu* - *nek* *e* - *man* *tu* - *gu* *kantu* *ber-*

- *ri* - *ak* *bi-di* - *an*, *Mugerr* *en* *zer* *ger* *tha* *tu* *den*,

A *gorri* - *la* - *ren* *er* - *di* - *an*.

rit.

1

San Bartholom' arratsian,
Milafrankako bidian,
Hiru lagunek eman tugu kantu berriak bidian,
Mugerren zer gerthatu den, Agorrilaren erdian.

2

« Jaun barbera erradazu,
« Othoi zuk plazer baduzu,
« Sendagailurik baldin bauzu, orai beharretan nauzu,
« Eritasun handi batez, hurran akabatu nuzu ».

3

— « Emanadazu besuia,
« Mira dezadan folsuia : . . . »
« Sukarrik batere ez duzu, fresko daukazu larruia,
« Nondikan sofritzen duzun, erranedazu egia ! ».

4

— « Erran nezake egia . . .
« Harrituren da munduia !
« Aspaldi badu mintzo zela, plaza hortako jendia,
« Oilasko luma gorriak non othe duien kafia ? . . . »

5

Oilasko luma gorria,
Emazu othoi guardia,
Ez dela baizu kunkitzia oilanda chitan zarria,
Uste gabe jin baitake etcheko buruzagia !!

X. X. X.

San Bartholome Arratsian

Moderato

NEHOR of C. DUFAU

(Mugertarrak)

San Bar tho - lo - m'arratsi - an , Mi - la - fran ka - ko bi - di -

p. *mf*

- an , Hi - ru la - gu - nek e - man tu - gu Kan tu ber -

mf

- ri - ak bi - di - an , Muger ren zer ger thatu den ,

p.

A gor ri - la - ren er di - an .

rit. *p.*

1

San Bartholom' arratsian,
 Milafrankako bidian,
 Hiru lagunek eman tugu kantu berriak bidian,
 Mugerren zer gerthatu den, Agorrilaren erdian.

2

• Jaun barbera erradazu,
 • Othoi zuk plazer baduzu,
 • Sendagailurik baldin bauzu, orai beharretan nauzu,
 • Eritasun handi batez, hurran akabatu nuzu ».

3

— • Emanadazu besuia,
 • Mira dezadan folsuia : . . .
 • Sukarrik batere ez duzu, fresko daukazu larruia,
 • Nondikan sofritzen duzun, erranedazu egia ! ».

4

— • Erran nezake egia . . .
 • Harrituren da munduia !
 • Aspaldi badu mintzo zela, plaza hortako jendia,
 • Oilasko luma gorriak non othe duien kafia ? . . . »

5

Oilasko luma gorria,
 Emazu othoi guardia,
 Ez dela haizu kunkitzia oilanda chitan zarría,
 Uste gabe jin baitake etcheko buruzagia !!

X. X. X.

O Jinko Handia, zu zira

(Pastorale Souletine d'ABRAHAM)

NEHOR et C. DUFAN

Lent

0 Jín-ko handi — a , zu zi — ra

o — ro — ren kre — a — za — ti — a , É —

— za — zu , o — thoi , ni — ta — ra zou —

— re grazi — a ex — ti — a .

(Abrahamek Haranerik Chandorat (?) joiteko)

I

O Jinko handia, zu zira	Zutarik dependitzen duzu
Ororen krezalia,	ororen kountentamentia,
Ezazu, othoi, nitara	Ezi ene indar tchipiek
zoure grazia ezta.	deus ezizie balia.

(Loth bere illoba presountegitik libratu ondoan.)

II

Jinko handi loriousa,	Mirakullu egiten duzu
ororen krezalia,	plazer duzun aldi oroz,
Bethi zuk plazer duzuna	Khantatu nahi dizugu,
izan bedi kounplitia.	Jauna, egun boztarioz.

Gitian algarreki
orai bertan erretira,
Eta joan Sodomako
erregiaren edireitera.

(Ainguriak abertitu zianian haurra ukhenen ziala.)

III

Ehun ourthetako gizonak	Eta 90 urthetan,
othian possible lizatia,	Sara ene emaztia,
Adin hartan, seme baten	Posible izanen deia
harek injendreatzia ? (1°)	seme baten sortzia ?

(Sodomak eta Gamorrek erre behar ziala,
Jinkoak Abrahami erran zeionian)

Numquid perdes justum cum impio ?

IV

Jauna balimbada	Ah ! Jaun handia, zu
hiri haietan 50 justo,	othian khechatu zirade,
Othian hanko abitantak	Eta hiri eder haiek
galduren direia oro ?	arren finitu behar dizie ?

O Sodoma eta Gomorra,
herri kourrounpitiak,
Ziek ere ukhenen tuzie
Jinkoaren azote kolpiak.

(Abrahamek, Izaaqui lephoa mouztou behar
zeionian, libratu zialakoz, Jinko hounari :)

V

Jauna, zuk ikhousi duzu	Nihaur errezebi nezazu
ene boronthatia,	zoureki bake handian,
Badakizu noula nian	Laid'ahal zitzadan bethi
gaiza hori prestatia.	eternitate guzian.

Ene semiaren ikhouslez	Adio, mundia, adio,
mundu hountan bizirik,	Korruptioenez bethia ;
Ez zeneitan emaiten abal	Ahatzerazi izadazut,
phaku ederragorik.	O Jinko krezalia.

(Error hilik).

1° Enjendreatzia ! engendrer !... Oh ! les pauvres puristes, passez vite !...

N.-B. — A l'obligeance de M. l'abbé Hirigoyen, curé de Chéreaute, nous devons et ces couplets et cette version musicale. Il les tient lui-même « de son paroissien et ami HEGUIAPHAL, ancien Régent de pastorales. » On ne pouvait puiser à meilleure source, on le voit.
Cet air nous devons l'ajouter — constitue aujourd'hui l'Angelus Souletin : *Zelutik jink ainguriak* qui comprend une syllabe de plus à la 3e ligne, nécessitant ainsi la suppression de l'une des deux boucles écrites pour la Pastorale, sur plusieurs couplets tout au moins, la facture du vers n'étant pas toujours régulière.

SUKAR-MALINA

Musique de NÉHOR et DUFAU
ANDANTE NOBLEMENT CHANTÉ

Harmonisation du R.P.J.A. de DONOSTIA

A gur oi, i — zar mai — ti — a I-guzki — e der — be — gi —
p dolce

a! Zu-re ga — ti — kan mik u — tzi ni — ro bi —
Poco piu mosso mf crescendo

zi nai — zen he-rrí — a E — ta al — de — rat zu — re — ga — nat
Revenir au 1er Temps P diminuendo

jin i — zar char — me — ga — rri — a!
ritard m.g. ppp

SUKAR-MALINA

1

Agur, oi izar maitia, iduzki eder begia,
Zure gatikan nik utzi niro bizi naizen herria,
Eta alderat zure ganat jin, izar charmagarria.

2

Mintzo zira bai cderki, ederki eta oneski,
Zure ganikan nahi nuke nik jakindu bereziki,
Noiz izanen naizen zuretzat izar edo iduzki?

3

Zazpi urthe badu orai, uda hunetan komplitu,
Amodio perfeta batez, zintudala maitatu,
Bainan orai ni beldur nuzu, zaizkidan kambiatu.

4

Eri nuzu bihotzetik, erraiten dautzut bi hitzez,
Sukar-malinak harturik nago, zu ez izan beldurrez
Othoi othoi zuk senda nezazu, hil ez nadin chagrinez.

5

Gaitz ooren kontra ere erremedioak badire :
Sukar-malina balimbaduzu, zerbitza hor barberez,
Eta ez ethor zu ene ganat, ni miriku beharrez.

6

Urh' erreztun bat badut nik, bere ederrez harturik,
Hura ikusi arteraino zuk, zur'erhian sarturik,
Ene bihotzak ez du izanen, oren bat deskantsurik.

7

Urh' erheztuna baduzu, bertze norbeiti emoza ;
Nere erhian sarturik segur ikusiren ez duzu ;
Bertze zembeit ahal duzunez entseia hobe duzu.

8

Oi Epher zango gorria, airean joalle propia,
Ez duzuia bada pena, ene hola ikustia ?
Othoi, othoi, har nazazu, utzirikan bertziak !

9

Norat nahi joan nadin, ene bihotza zurekin ;
Plazerikan ez dut hartzen, ene gazte lagunekin.
Nun ez zaitudan zu ikusten, zure begi ederrekin.

10

Arrosak eder botia, ederchago du loria...
Lehen bertzetan ibili eta, orai niri gorthia,
Zoazkit begien bichtatik, parabolaz bethia.

XXX.

Txoriñua Kaiolan

(Reccueilli et harmonisé par le P. DONOSTIA)

Allegretto

Musical notation for the first system, measures 15-18. It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part begins with a *p* dynamic marking. The lyrics "Txo — ri—" are written under the vocal line.

Musical notation for the second system, measures 9-13. It features a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics "ñu — a ka — io — lan tris — te rik du kanta —" are written under the vocal line.

Musical notation for the third system, measures 4-7. It features a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics "tzen. Du — e — la — rik zer jan zer e—" are written under the vocal line.

27
26
25
24
23
22
21
20

dan Kan pu a de si ra

19
18
17
16
15
14

tzen Ze ren, Ze-

pp

13
12
11
10
9
8

ren; ti ber ta ti a zein e der

rit. un peu

7
6
5
4
3
2
1
0

den!

Tempo

CHURIKO

Mélodie de:
Néhor et Dufau

Harmonisation du:
R.P. J.A. de Donostia

Allegretto

The musical score is written on a single page of aged paper. It features a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is written in a single treble clef staff, and the piano accompaniment is written in grand staff notation (treble and bass clefs). The music is in 6/8 time and B-flat major. The tempo is marked 'Allegretto'. The lyrics are written below the vocal line. The score is divided into four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are: 'Me-he-te-gi-ko cha-ku-ra, zangoz, e- vai-nez ma-ku-ra, Ber-ga bat lu-ze mu-tu-ra, Lar-ru-tik hur-bil he-zu-ra, Ur-the gu-zi-a ba-ru-ra, Zen zen to-ki chu-ku-ra.' The piano accompaniment includes dynamic markings such as 'p' (piano) and 'rit. peu' (ritardando poco). The score is numbered 27-40 on the left margin.

Me-he-te-gi-ko cha-ku-ra, zangoz, e-
vai-nez ma-ku-ra, Ber-ga bat lu-ze mu-tu-
ra, Lar-ru-tik hur-bil he-zu-ra, Ur-the gu-
zi-a ba-ru-ra, Zen zen to-ki chu-ku-ra.

CHURIKO

1

Mehetegiko chakurra,
Zangoz, errainez makurra,
Berga bat luze muthurra,
Larrutik hurbil hezurra,
Urthe guzia barura,
Zeren zen toki chuhurra.

2

Amak ttikitik utzia,
Esnerik gabe hazia,
Tripa errainei josia,
Uliek jaten hasia;
Churikok bere bizia
Hola derama guzia.

3

Mahainpetik kokoriko,
Begira dago Churiko
Artho achaltto bat noizko
Othe zaien eroriko...
Nausiak ematen daizko
Doan hortik bi ostiko.

4

Chakhur gaichoa holakoz
Merke hazten zutelakoz,
Tripa hutsik, ilhun gogoz,
Pleinuz zagon egun oroz :
Hatzka zangoz eta besoz,
Nihun ez zauken kukusoz.

5

Ohoinak ere noiz-nahi
Horren sainga ilhaunari
Gabaz ziren irriz ari :
« Chakhur prestua hi haiz, hi ! »
Gero ichiltzea sari,
Jo harrika gaichoari.

6

Egun batez, baratzer
Huiatzan dute lanera,
Doan oilo haizatzer...
Chakhur gose-ta mimbera,
Buztana tripaz behera,
Ihes doa gordetzer.

7

Martin, etcheko, muthila,
Zalu harturik makhila,
Haren ondotik dabila.
Churiko, chakhur abila,
Lastoan ichil-ichila
Dago alegia hila.

8

Zenbeit gau egun bakharez,
Gorde egonik herabez,
Athera zen jan beharrez,
Hamikatua, nigarrez,
Estalia zaragarrez,
Lakhastaz eta zakharrez.

9

Sukaldean nihor ez da;
Sartzen da chakhur herresta.
Erreakia zen prespresta,
Zeren zen herriko besta;
Usain, milik'eta jasta,
Dena jaten du has eta.

10

Etcheko andre khechua
Hor heldu da hats-hauntua :
« Zakhur madarikatua,
« Eia, hor, usu-usua,
« Nik, hauts artean burua,
« Egik hire ordenua. »

11

Ordenak hau du beltza
Denen uztea bertzentza;
Churikok badaki ontsa
Nori zer utz nola phentsa.
Etchekandriari gantza;
Nausiari azken putza.

12

Bizian gosez egonik,
Hilzean sobera janik,
Huna Churikok erranik
Zer entzun dugun azkenik :
« Gose dagonaren ganik
« Ez daitekela lan onik. »

ZALDUBY.

Andante

Ura eta Arnoa

NEHOR et C. DUFAU

27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

zuzunbun

Noe le-ge zaharre-ko gi-zon famatu-a, Zuk lan-datu zin-

-du-en le-hen mahastia; Ai-hen balios hura NorKeman zautzun bira

-rura Lur-rian finkatzia? Gi-zo-na-trichterri-am kausitzen den teno-

-ri-am, Hark dauk kontsolatu-a, Hark dauk kontsolatu-a!

1

Noe lege zaharreko gizon famatua,
Zuk landatu zinduen lehen mahastia ;
Aihen balios hura,
Nork eman zautzun burura,
Lurrian finkatzia ?
Gizona trichtezeian
Kausitzen den tenorian,
Hark dauk kontsolatua ! (bis).

2. — Arnoak

« Arnoa nizan bezala, naute ohoratzen,
Kompañia guzietan choilki ni maitatzen ;
Frantzian, Italian,
Bai eta're Espainian
Nik oro charmatzen ;
Erregeren gorthian,
Bethi ni mahain-burian,
Ni naute ni ezartzen ! (bis) »

3. — Urak.

« Hire balenoria arras duk handia ;
Ehiz bada, funtsian, hain maitagarria !
Gizona desordrian
Hik ezartzen duk, mundian,
Jotzen osarria ;
Hik in tatchen kentzera,
Eta heien Kasatzera,
Ni nauk obligatia ! (bis) »

4. — Arnoak

Gizona dagonian auhenek harturik,
Zombait pena.dolorez bihotza ihunik,
Edan beza nitarik,
Basua ongi betherik,
Gupida gaberik ;
Haren pena doloriak,
Chagrin'ta pasioniak
Kasaturen tiat nik ! (bis)

5. — Urak

« Ene charmek ez ditik batre gibelatzen. . . .
Arnoan den gizona nitaz ez orhoitzen !
Hire nonchalentzia
Eta're balenorian
Burua dik galtzen !
Grazia, konstantzia,
Hala hala berthutia,
Hik ez duk ez segitzen ! (bis) »

6. — Arnoak.

« Bekhaiztia haizela zaitak iduritzen,
Arrazoinikan gabe baihitzaute mintzatzen ;
Hoimbertez erreiteko !
Hik halere ez oraino
Etsaiak ikusten !
Gizon ala andriak,
Apez ala erregiak,
Nik oro adichkide ! (bis) »

7. — Urak

« Ez duk ez hi baizikan munduan bertzerik
Atchikiko nauenik desohoraturik ;
Ene edertasuna,
Nihauren garbitasuna
Hik dauk ehortzirik !
Hordia hor habila,
Hihaur idurien bilha,
Kasik ezeztaturik ! (bis) »

8. — Arnoak

« Amodio'ta ura, zaudete ichilik,
Zoin zuen termiñotan deus erran gaberik !
Bacchus bere hoinian,
Barrika baten gainian,
Dagok charmaturik !
Mundiaren ahoan,
Mahainen buru-buruan
Hark naukak ezarririk. (bis) »

9. — Urak

« Zinezko laudorioak nik ditiat izaiten ;
Mundu guziko fruituak nik tiat freskatzen ;
Untziak itsasoan,
Bethiko komersioan,
Ditiat erabiltzen ;
Ta Batheio Sainduan,
Mezako Sakrifizioan,
Ni bainiz ni kausitzen ! (bis) »

10. — Arnoak

« Ni ere kausitzen nuk, hor, Meza Sainduan,
Hi baino lehenago Sakrifizioan ;
Hortan ez duk halere
Abantailik batere
Hiretzat mundian ;
Hik bihotza trichtetzen,
Eta nik alegeratzen,
Gizonen eretzian ! (bis) »

11. — Urak

« Hire alegantzia laster duk pasatzen,
Familietan deskantsu hik ez duk emaiten ;
Gizona, ostatuan,
Maiz disputaren buruan,
Duk ezarrarazten !
Hortarik nahigabiak ,
Ardura heriotziak,
Dituk eginarazten ! (bis) »

12. — Arnoak.

« Ez duka ez emaiten hik erraposturik, ?
Ago beraz holache, bai konfonditurik !
Gizonak, hi utzirik,
Eta nihaur maitaturik
Hobeki eginen dik ;
Bethi bake onian
Ta osagarri hobian
Dembor'iraganen dik. (bis) ».

X. X. X.

Allegretto

Zazpi uso badoazi

VENOR of C. DUFAY

Zaz-pi, u-so ba-doa-zi, hamalau he-ga — lex; Be-

mf

-ren mendi le-pho-ak atchemam be-hax — rez; Kam-poan hiltze-ra

p.

no-a, maitia zure mi — nez, Bor-tha i-dek zadaru, Jaunaren

p.

a — mo — rez, Jaunaren a — mo — rez.

rit.

1

— « Zazpi uso badoazi hamalau hegalez,
Beren mendi-lephoak atcheman beharrez ;
Kampoan hiltzera noa, maitia, zure minez,
Bortha idek zadazu, Jaunaren amarez,
Jaunaren amarez .

2

— « Zombat ere baitakik ederki mintzatzen,
Ez nauk hik uste bezain errechki trompatzen ;
Egiazki mintzatzeko deraiat erraiten,
Jin haizen bide beraz etcherat joan hadien ! ».

3

— « Ene maite pullita, buruan zer duzu ?
Gau et'eguna bezain sanjakor zira zu !
Nihon promes emanik zuk balimbaduzu,
Aintzin gibeletara guardia emazu !

4

Maitia, ez dautazuia atsein bat ein nahi,
Gauño bat zure ganat ni ekarrarazi,
Nere pena doloren erraitera zuri ? .....
Hori ber'aski nuke nik kontsolagarri ! »

5

— « Maitia, nik banuke aski borondate
Horrembertze penarik zuri eman gabe ;
Bainan gure etchian sendi bazintzate,
Sekulakoak heiekin eginak zintuzke ! »

6

— « Maitia jiten bazira gauerdi heineko,
Zerbeiten egiterat naiz entseiatuko ;
Ordukotz etcheakoak dira lotarako,
Sokekilan bederen zaitut tiratuko ».

7

— « Norbaitek egin dautzu berriki bisita,
Chinilla urheria lephotik jauzika ;
Horrek utzi derautzu present bat pullita,
Kontsolaturen zira, hura ikusi'ta ! »

X. X. X.

Zeluko Izarren Bidia

Andantino

(Dialecte souletin)

RENOR et C. DUFAU

Ze-lu-ko i-zar-ren bi-di-a   Nik bane-ki,   ze-lu-ko

i-zar-ren bi-di-a   Nik bane-ki,   Han nir'e-

-ne maite gar-ti-a chuchen kaousi;   Be-na gaour

ja-goi-ti   nik hou-ra Er i-kousi !

1

Zeluko izarren bidia
 Nik baneki,
 Han nir'ene maite gaztia
 Chuchen kaousi ;
 Bena gaour jagoiti nik houra
 Ez ikousi !

2

Haritch gazte bat nik aihotzaz
 Trenkaturik,
 Uduri zait ene bihotza
 Kolpaturik,
 Errouak eroriko zaitzola
 Eihaturik !

3

Ahal baliz, ene begia
 Zerraturik,
 Ene maite gaztiarena
 Argiturik,
 Ezar niro ene odola
 Ichouririk !

4

Zeren beitzen lili orenen
 Eijerrena,
 Bai eta ene bihotzeko
 Maitenena,
 Haren izanen da ene azken
 Hasperena !

X. X. X.

Dugun Edan eta

NEHOR et C. DUFAU

Allegretto

Chanson bachique

Du-gune-dan e-ta gai-te-ren li-ber-ti! *Nork*

e-manien de-rau-ku itatcha-rikan guri? *Guk*

du-gu-na hauche da: maichko edan nahi! *Berandu ex-kon-*

-tre-ko aski dugu hori, *Mai-ti-a Katta-lin!*

plus lent

1

Dugun edan eta gaitezen liberti !
Nork emanen derauku tatchrarikan guri ?
Guk duguna hauche da : maichko edan nahi !
Berandu ezkontzeko aski dugu hori !
Maitia Kattalin !

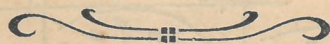
2

In nomine Patris eta et Filii !
Gora nintzelarikan behera erori !
Lephoko zainetarik hautsi tut hamabi,
Sahets-hezurretarik hogoi bat eta bi,
Maitia Kattalin !

3

Indan edatera, maitia Kattalin,
Egarriak ni hurran akhabatua nin ;
Hi ikustiarekin, botoila horrekin,
Bihotza phizten zautan, edatiarekin,
Maitia Kattalin !

X. X. X.

Le Jeune Homme et la Jeune Fille

Andante

The musical score is written on five staves in 3/4 time. The melody is in G major. The lyrics are in Basque and French. The score includes a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The lyrics are: Oi xar-ma-ga rri-a, o-thoi, entzun ne-zu Lei-hu-la jalki e-ta hu-nat so e-gi-da-zu. U-rrunti hu-na nü-zü: Ga-ia il-hun du-zü E-bi-a a-ri dü-zü Kru-de-la ez-pa-zi-ra pie-ta-te har za-zu Bor-ta i-dok a-da-zu.

1

(Le jeune homme) Oi xarmagarria, othoi, entzün nezazu :
Leihula jalki eta hunat so egidazu.
Urrunti huna nüzü ;
Gaia ilhun düzü ;
Ebia ari düzü :
Krudela ezpazira pietate har zazu.
Borta idok adazu.

2

(La jeune fille) Oi amets, ametsa ! bahian hire mentsa.
Destenore huntan iratzarazten naika.
Eztiat, ez, antsia
Orai jeikitzia,
Ez bortaren zabaltzia,
Arrixkatzen niked infreditzia
Eta ezтик balia.

3

(Le J. h.) Gizon bat niz eta ama baten semia.
Pena doloretan igaiten dit bizia.
Eta zu maitia,
Ene türmentia,
Bihotz atxedia. (d'acier)
Amodiuaren gaixki plazatzia
Ezta pena handia ?...

4
 (La j. f.) Hélas, zer dük, arren, hola aflijitzeko ?
 Zertako hartu dük ainbeste amodio ?
 Eztük enetako
 Sortürrik orano
 Gizona trompatzeko
 Enük, ez, arrenküa ainbeste flatorio
 Ez merke, ez kario.

5
 (Le j. h.) Eniz trumperiaz mundu huntan bizitzen.
 Fede hun bateki niz zuregan jiten.
 Urhats dolorusa
 Ilhumpez egiten,
 Zuk beinazu xarmatzen.
 Zure ikustiak ene bista oro
 Düzü inganatzen.

6
 (La j. f.) Afekzionetan hola bahiz bizitzen,
 Zeren ehiz ene aita-amer agertzen
 Bahaie huntsa hartzen
 Enük apartatzen,
 Obedient nük izanen,
 Haien konsellier ni nük behatüren,
 Hurak obeditüren.

7
 (Le j. h.) Maitia, arragret dit nik zure ait'et'amez
 Enüzü agertzen zeren beniz ahalke.
 Posible balitz zure
 Deseña, banüke
 Erraiteko bi elhe
 Eia diodanez erreusi deuse
 Haier deklaratu gabe.

8
 (La j. f.) Hire ahalkiak badik bere malezia.
 Uste düka nizala erenegun sorthia.
 Gaxki empegatu dük
 Hik hire mihia
 Eta izpiritia.
 Ni nahi naianak
 Elizatik landa ükenen dik eskia.

Le Jugement Dernier

Andantino

Mundu hu—nen a—tsa—ri—an Yu—ya—
 men—du di—bi—no— a I—zan zen or—de—na—
 tu. Mun—du u—nek be—har zia—la e—rre
 hil— a ña beza—la e—ta ha—la fi—ni—tu.

1
 Mundu hunen atsarian
 Yuyamendu dibinoa
 Izan zen ordenatu.
 Mundu unek behar ziala
 Erre hilaña bezala
 Eta hala finitu.

2
 Berri amiragarri batekin
 Nurk gure entresagatik(?)
 Behar mündü güzia.
 Labürski bildüren gira
 Yosepháteo ordokila.
 Bidian da mesia.

Cette belle chanson m'a été chantée par Fr. Piérou de Tardets (Sep. 1927) La petite note
 commencement est une sorte d'appui pour commencer à chanter. Le chanteur populaire débute
 mélodie avec une liberté que la notation ne peut pas rendre

3

Ez yüstorik, ez gaxtorik
Eztate lotsagaberik.
Tribünal aitzinian,
Yuyiaren aitzinian
Armatürik yustizia
Azotia eskian.

4

Itsasuan hil dienak
Arrañek yan dütienak
Edo saiek lürrian:
Nahi bada dien ere
Aidaturik hilañak ere
Pisturen instantian

5

Zelietarik izarrak
Flandeü (lumineux flambeau) eder eta klarak
Dirade eroriko.
Orduko yenten desira
Lurra dakien erdira
Han barnen gordatzeko

6

Trompet' otsez aingüriak
Lür güziko hil - herriak
Dütie ingüratüko.
Hiler yaiki ditiala
Egun handia heltu dela
Kontü errandatzeko.

Copie à Engrâce Errecaborde de 71 ans, à Menditte (Soule). Septembre 1927. Elle l'avait appris
à l'âge de 18 ans d'une personne âgée de 70 ans.

Kantatzera niazu

Handwritten musical score for 'Kantatzera niazu'. The score consists of five staves of music in G major, with various time signatures (2/4, 3/4, 2/4, 3/4, 2/4). The lyrics are written below the notes.

Kan — ta — tze — ra nu — a — zu a — le — ge —
- rak ga — be, Ez bai — tut pro — be — chu rik
enis — ta — zu — rik e — re. — lli — hon deu sik e —
bat — si, gi — zo — nik il — ga — be Se — ku — la —
- ko ga — le — rak e — ne — ta — ko di — re.

II

Kantu ok egin ditut Paueko irian,
Burdinaz kargaturik oi! presondegian.
Kopia ere igorri denbora berian
Othoi, kanta ditzazten oi! gure herrian.

III

Kantu ok eman ditut ez xangrinatzeko
Adaixkide guziek kuraye artzeko.
Eta partikularzki, aita, zuretako
Kantu ok aitzian nitaz oroitzeko

IV

Badut obligazione aita eta arrebari
Bai eta gauza bera oseba jaun horri.
Yaun ori adresatu da herriko merari
Bai eta eginarazi dihurutan zer nai.

V

Aita aitzineko, arreba ondoko
Oseba jaun ori dihuru fornitzeko
Ez al ere enetako bi sei-liberako
Galeretan bederen leher egiteko.

VI

Zutaz estonatzen niz oi! aita, zilarra
Ardura dudalarik begian nigarra.
Munduaren bistako oi! zer aingerua...
Bainan barnian dituzu bi mila debruak.

VII

Azken bertsoa huna amarendako.
Arrazoin bat badiat hiri erraiteko.
Untsa governa ari. Etzauk dolutuko.
Ni baitan etsemplua ez duk gaitz artzeko.

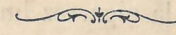
Cette mélodie a été copiée à Orègue. Elle m'a été chantée par SARRY, de la maison MINDIA. Il l'a apprise de sa mère quand il était âgé de 10 ans; il avait 60 ans quand il me la chanta le 8 Septembre 1923. Sous le titre de "AHAIRE ZAHAR HUNTAN" on peut voir dans la collection SALLABERRY une mélodie qui est une variante de celle que je donne. Les paroles sont différentes.

P. DONOSTIA

mf
- ni - a zi - re - nez er - ra - da - zū bai al' ez, Bes - te -

mf *f*

p
- la Ba - nu - a De - ser - ti - a - la ni - gar rez hur - tze - ra.

PRIMA EIJERRA

(Ziberutarrez).

Prima eijerra,
Zütan fidatürrik
Hanitch bagira,
Oro trompatürrik.
Enia zirenez erradazü bai al'ez,
Bestela
Banua
Desertiala nigarrez hurtzera.

— Desertiala
Juan nahi bazira,
Arren zuaza,
Oi! bena berhala!
Etzitiala jin harzara nigana,
Bestela
Gogua
Dolütüren zaizü, amoros gachua!

— Nitán etsemplü
Nahi dianak hartü,
Ene malürrak
Pärerik ezpeitü.
Charmagarri bat nik nian maithatü,
Fidatü,
Trompatü;
Seküla jagoiti ikhusi ezpanü!

— Mintzo zirade
Arrazu gabetarik
Eztüdala nik
Zur'amodiorik;
Zü beno lehenik banian besterik
Maiterik,
Fidelik;
Horrez eztereizüt egiten ogenik.

USO ZURIA

U - so zu - ri - a, e - rra - zu, No - rat yo - ai - ten
 zi - ren zu? Es - pai - ni - a - ko por - tu - ak o - ro El - hurrez
 be - theak di - tu - zu. Zu - re gaur - ko os - ta - tu Gu - re e -
 - txe - an ba - du - zu, gu - re e - txe - an ba - du - zu...

Cette chanson est très connue dans notre pays : elle l'est tellement que l'on croit qu'elle serait composée (la musique) par quelque paysan basque. Il n'en est pas ainsi. Elle est citée ou donnée dans beaucoup de recueils de chansons populaires basques ; mais on en cite seulement trois ou quatre couplets. Nous avons pu recueillir plusieurs strophes qui accompagnent celles que l'on chante à l'ordinaire. Les voici :

I

Urzo zuria, errazu,
 Norat yoaiten ziren zu?
 Espainiako portuak oro
 Elhurrez betheak dituzu;
 Zure gaurko ostatu
 Gure etxean baduzu. (bis).

II

Enau lotsatzen elhurrak
 Ez eta gauaren ilhunak;
 Maitiagatik pasa nitzazke
 Gauak eta egunak;
 Gauak eta egunak;
 Desertu eta oihanak. (bis)

III

Urzoa eder airean
 Ederrago da mahainean.
 Zure parerik ez dut ikusi
 Espainia guzian,
 Ez eta ere Frantzian,
 Iguzkiaren azpian. (bis)

IV

San Frantsesen ermita
 Desertuan barna da;
 Maitea gana yoaiten
 Han nuen ene pausada;
 Gibelera behatu eta
 Haspeherapenak ardura. (bis)

V

Izan nuzu pelegrin
Yondoni Yakian behin.
Hango eliza batian
Sarthu ninduzun
Hirur neskatxa gaztekin.
Arrosorio guti erranik,
Athera nintzen batekin. (bis)

VI

Perpiñoalek ez dik erraiten
Bere kopletan gezurrik;
Aberatsak ohoreak ditik
Hilik ala bizirik.
Bertze munduan hala direnetz
Ez duk ageri berririk. (bis)

VII

Aberatsentzat on dena
Zendako ez da guretzat;
Arrazoin onez yuya dezagun
Ez dugunetz Yinko bat,
Ala aberatsak ez diren
Huin suyet bekhaturat. (bis)

(D'après mon cahier dactylographié rapporté d'Amérique du Sud, Buenos-Aires).

Voici une autre version :

I

Uso xuria, errazu:
Nora joaten zira zu?
Espainiako mortuak oro
Denak elurra dituzu.
Gaurko zure ostatu
Etxe neurian badezu. (bis)

II

Ez nau izitzen elurrak
Ez eta gauaren illunak.
Maitiarekin pasa netzake
Gauak eta egunak;
Gauak eta egunak;
Basa mortuan oyanak.

III

Uso eder bat airian
Erredik (errerik) obe marian (mayian)
Zu bezalakoik eztela jayo
Espainian guzian,
Ez eta ere Frantzian,
Iruzkiaren azpian. (bis)

IV

Uso xuri atera omen da
Frantziako mugatik.
Lumeño bat erori omen zayo
Egaltxo biyen artetik.
Ure erori ezpalizayo,
Etzuen bere parerik. (bis)

V

Maite naizula diozu,
Nik ere maite zaituzu.
Diozu bazain maite banaizu,
Elizaz fede nazazu;
Elizaz fede nazazu;
Geroztik zeria naukazu.

Copié à Nemesia Gortari, etxeoandre de la « borda » d'Etxotoa, à Oronoz, Baztan.

Voici une autre version :

I

Uso xuriya, errazu,
Nora yuaten zeran zu?
Espainiako mortuak oro
Elurrak betiak dituzu.
Gaurko zure ostatu
Etxe gurian badezu. (bis)

II

Ez nau izitzen elurrak,
Ez eta gaban illunak.
Maitiagatik pasa nezazken.
Gabak eta egunak;
Gabak eta egunak;
Desertu eta oyanak. (bis)

III

Maite nauzula diozu
Nik ere maite zaitutzu,
Diozun bezin maite banauzu,
Elizaz fede nazazu;
Elizaz fede nazazu;
Eta ordun zuria naukazu. (bis)

IV

Uso zuriya airian.
Ni berriz aren parian.
Zuregantikan beti pensatzen
Noiz izain zaren neuria;
Noiz izain zaren neuria;
Eta ni berriz zuria. (bis)

V

Uso zuriya airian,
Ederrago, bai, mayian,
Zure parerik ez det arkitzen
Espaine guzian;
Espaine guzian;
Ez eta ere Franzian,
Eguzkiaren azpian.

VI

Uso zuriya airian,
Ni berriz aren parian.
Borzetan ere empeñatunaiz
Paratu naizik saria;
Paratu naizik saria;
Egunaz eta gabian. (bis)

Copié à une femme de Sumbilla, Navarra.

Voici une autre version qui provient d'un cahier de Mme Ariztia de Sare.

I

Uso xuria, errazu: — norat joaiten ziren zu? (bis)
Espainiarat joiteko — bortian elurra duzu:
Gaurko zure ostatu — gure etxian badezu. (bis)

II

Ez nau izitzen elurrak — gutiago gau ilhunak: (bis)
Maitiagatik pasa netzazke — gauak eta egunak,
Gauak eta egunak — desertu eta oihanak. (bis)

III

Usoa eder airian — ederrago mahainian. (bis)
Maitia, zure parerik — ez da Espain guzian:
Ez da ere Frantzian — iguzkiaren azpian. (bis)

IV

Izar zatek zerutik — klaritatez beterik (bis)
 Gauaz ere distiratzten du — bertze ororen gainetik :
 Duda nuke baduenez — mundu hunetan parerik. (bis)

V

Izar haren begia — hain da xarmegarria, (bis)
 Koloreak xuri gorri — perfektionez bethia :
 Eria ere senda liro — haren begitartia. (bis)

VI

Yuan ninduzun pelerin — bi serore gazterekin (bis)
 Komentu batian sartu ninduzun — heiekin biekin :
 Arrosario guti erranik — jalgi ninduzun batekin. (bis)

VII

Lau eta zazpi hameka — oi! ene maite pollita! (bis)
 Zurekin entzun nahi nukezu — esposarioko meza :
 Estolarekin apeza — distinguekin eliza. (bis)

José Maritorena d'Amayur (Baztan) m'a donné une variante de cette dernière strophe; la voici :

Zazpi eta lau ameka — agur, Señora Domeja.
 Zurekin nai nuke entzun — esposarioko meza :
 Estolaregin apeza — distinguekin eliza. (bis)

Ce même Maritorena me disait que cette strophe appartient bien à USO ZURIA.

Mon ami, Jesus Elosegui, émigré de Tolosa (Guipuzcoa), m'a fait parvenir cette variante qu'il a copiée à Sare, à un « **bordari** » :

I

Izar batek zerutik — klaritatez betherik,
 Gabaz ere argitzen du — bertze ororen gainetik :
 Gald' egiten dut bazuenez — mundu untan parerik.

II

Izar aren begia — hain da xarmegarria,
 Kolore xuri gorria — prefezionez bethia :
 Eria ere senda laik' — ikus zure begitartia.

III

Urso xuria, errazu : — norat yoaiten zaren zu ?
 Españañarat yoaiteko — bortian elurra duzu :
 Yanen (ganen) guzu elgarrekin — hura denian hurtu.

IV

Ez nau lotsatzen elurrak, — ere gutiago gau illunak :
 Maitiagatik pasa netzazke — gauak eta egunak :
 Gauak eta egunak — desertuetan oianak.

V

Sain Yosephen ermita — desertuan gora da.
 Españañarat igaitian — han da ene pasada (d'autres : **pausada**)
 Gibelat ere zoazin eta — asperena ardura.

VI

Azperena ibilia — maitiaren bortara,
 Ibili eta erranyok — nik igortzen hautala :
 Biotzian sar hakiok — hura eni bezala.

VII

Harat hunat bide bat — larregainerat bertze bat :
 Bidexka hortan ibiltzen da — ihiztari abil bat :
 Non kausituren duen — urso xuri xarma(ñt) bat.

VIII

Ursoa eder airian — ederrago platian :
 Zure parerik ez dut ikusi — Espania guzian :
 Ez eta ere Frantzian — iduzkiaren azpian.

IX

Maite nauzula diozu — nik ere maite zaitutzu.
 Diozun bezen maite banauzu — elizaz esposa nezazu ;
 Elizaz esposa nezazu eta — gero zuria naukezu.

Etienne Boucher, de Crèvecœur, a publié dans son livre « SOUVENIRS DU PAYS BASQUE ET DES PYRENEES EN 1819 ET 1820 » (Paris, 1823), deux chansons basques, dont l'une : ISAR BATEC CERUTIC... est celle dont nous parlons dans ce supplément. Il en donne six couplets, dont le sixième n'est pas dans les textes que le lecteur vient de voir. Le voici dans son orthographe originale :

Erinu çu biotcis — erraiten bi itxes.
 Sucat malinac arturic nago — etsin tusquedan beldurres
 Charma garria sendanesaçü — il esnadin dolores.

strophe, d'ailleurs, que j'ai publié dans la chanson SUKAR MALINA (cfr. mon recueil pour chant et piano : GURE HERRIA, pag. 8 et 9) sous cette forme :

Eri nuzu bihotzetik, erraiten dautzut bi hitzez
 Sukar malinak harturik nago, zu ez izan beldurrez
 Othoi, othoi, zuk senda nezazu, hil ez nadin xagrinez.

(Cfr. au sujet de ces deux chansons, l'article de Mme Gilberte Guillaumie-Reicher dans la revue GURE HERRIA (Juillet-Septembre 1938, pag. 257-268).

Notons aussi que Vinson, dans son FOLKLORE DU PAYS BASQUE (XIII, **Les Prêtres et la Danse**, chanson basque, pag. 185-186), a publié une strophe dont voici le texte. C'est la traduction d'un des couplets (le VI) de la version de Mme Ariztia.

Je suis allé pèlerin avec deux jeunes fillettes
Je suis entré dans un couvent avec elles deux ;
Ayant peu dit le rosaire, je suis sorti avec une.

La strophe : **Maite nauzula diozu** se trouve avec une autre mélodie dans mon EUSKEL ERES-SORTA (pag. 76, N° 159).

Dans Sallaberry (Chants Populaires du Pays Basque, pag. 110-111), nous trouvons la chanson **CHORITTUA, NURAT HUA?** qui contient deux des strophes de la version donnée par J. Elosegui :

San-Josefen ermita desertian gora da ;
Españalat juaitian han da ene phausada ;
Guibelilat so'gin eta hasperena ardūra !

Hasperena, habilua maitenaren borthala ;
Habil, eta erran izok igorten haidala ;
Bihotzian sar hakio hura eni bezala.

On peut voir aussi quelques strophes de Urso Zuria (peu de strophes) dans ECOS DE VASCONIA, collection de chants basques (populaires ou non), publiée par Echeverria y Guimon. Je ne l'ai pas à la main pour pouvoir préciser le volume et les pages où elle apparaît.

Fr. Michel, dans « LE PAYS BASQUE », etc... (pp. 304 et suiv.), reproduit intégralement les six strophes de Boucher de Crèvecœur, en en modifiant l'orthographe et très légèrement le texte des couplets. Il y a aussi dans ce livre de Fr. Michel (dans les pp. 334 et 428) d'autres rapprochements à faire au sujet de la chanson dont il est question dans ces lignes.

Signalons aussi l'article de R. Gallop, dans **Gure Herria** (an. 1930, pag. 448) et la strophe IX. Citons aussi Mazure dans son **Histoire du Béarn et du Pays Basque** (pag. 519) où l'on trouve des strophes (San Josefen ermita...) de Urso zuria.

II LA MUSIQUE

J'ai dit, au commencement de cet article, que l'on croit basque cette chanson, que sa mélodie est à nous et que ce n'est pas ainsi. La mélodie de **Urso Zuria** est celle d'une mélodie française très connue : « **Ah! vous dirai-je, maman**, ». J'ai demandé au folkloriste et musicologue bien connu, M. Julien Tiersot, de bien vouloir me renseigner sur l'origine de cette mélodie. Voici ce qu'il m'écrivait le 20 novembre 1935 :

« Le thème qui a servi aux variations de Mozart est celui de la chanson bien française du XVIIIe siècle, répandue dès cette époque et notée dans maints recueils, jusqu'à « notre époque :

« Ah! vous dirai-je, maman,
« Ce qui cause mon tourment ?
« Depuis que j'ai vu Silvanore
« Me regarder d'un air tendre
« Mon cœur dit à tout moment :
« Peut-on vivre sans amant ?

« Ce n'est pas une chanson populaire, mais mondain, galante, si vous le voulez. « Mais ce n'est pas du tout un thème allemand. Et, comme pour la plupart des vieilles « chansons, l'auteur en est inconnu. »

Quand il dit que la mélodie n'est pas allemande, il répond à une question que je lui avait posée ; car l'abbé R. M. de Azkue, traitant de l'origine de cette même chanson, dans les pages 6, 7 et 8 de son **Cancionero Popular Vasco**, t. I, tout en laissant le débat entier, insinue la possibilité d'une source allemande.

Elle est connue en Allemagne, certes. Mozart a écrit sur ce thème des Variations pour le piano. On peut le voir aussi dans le recueil : ALT HEIDELBERG DEUTSCHE VOLKS-U-STUDENTENLIEDER ; Berlin, 1904 : gesammelt von Alfred Michow. (Cfr. pag. 18, n° 14 : « FRUHLINGS ANKUNFT », et pag. 274, n° 350 : DER WEIHNACHTSMANN).

Nous avons dit, d'après Tiersot, que cette mélodie est du XVIIIe siècle. Weckerlin, dans : CHANSONS POPULAIRES DU PAYS DE FRANCE (tome II, pag. 36), dit ceci : « La plus ancienne date que je puisse citer pour : **Ah! vous dirai-je, maman**, est 1740. »

D'après LA CLE DU CAVEAU (Table, pag. 245), cet air est attribué à Campra et à Rameau.

Cette mélodie a été très en faveur au XVIIIe siècle. Nous avons dit comment s'en servit Mozart. Adolphe Adam a écrit un joli Trio sur ce thème dans son opéra : LE TOREADOR ou L'ACCORD PARFAIT, opéra-bouffe en deux actes, représenté pour la première fois sur le Théâtre de l'Opéra-Comique, le 18 mai 1849. On peut voir ce TRIO avec les paroles : **Ah! vous dirai-je, maman**, aux pages 101 et suiv. Dans 226-227 il y a encore un souvenir du thème, chanté par Caroline. Ce thème a été aussi traité en valse. (Cfr. Vinson : NOTICE BIBLIOGRAPHIQUE DU FOLKLORE BASQUE, pag. 23) dans la coll. LORE ESKUALDUN AHURRA, SOUVENIRS DU PAYS BASQUE, pour piano, par Camille Deplace. Le chanoine S. Hiriart, auteur de ESKUALDUN ELIZA-KANTUAK, a composé sur ce thème quatorze variations, restées inédites, je crois. Que l'on me permette de citer mes PRELUDES BASQUES, dont le N° 1 est l'harmonisation pour piano de cette mélodie.

Urso Zuria, comme toute mélodie qui court dans la bouche du peuple, s'est transformée quelque peu, pas grand'chose. Ainsi j'ai copié à un basque-français habitant Irurita (vallée de Baztan) cette jolie tournure :

Ce même paysan, fabriquant de sabots, est celui qui m'a chanté la musique que je mets en tête de cet article.

Urso Zuria n'a pas pu échapper non plus aux effusions quelque peu théâtrales de quelque ténor inconnu. Voici la version que Vinson rapporte dans son FOLKLORE DU PAYS BASQUE (pag. 131-132). En plus, il y donne en français cinq strophes de la chanson, qui n'ajoutent rien de nouveau aux textes donnés dans cet article. On y lit au pied de la chanson : Ustaritz, 1er Juin 1868 : pap. Chaho).

Nous avons vu au cours de cet article que certaines des strophes d'Urso Zuria se retrouvent aussi dans d'autres chansons. Il n'y a rien d'étonnant dans cette constatation. C'est un fait constant que cet échange entre les couplets des diverses chansons populaires. Les strophes de Urso Zuria nous posent des problèmes. On y parle d'un ermitage de Saint François; d'un pèlerinage à Saint Jacques; d'un certain Perpiñol (?). Il faudrait savoir quels sont cet ermitage, si ce pèlerinage est le grand pèlerinage à Saint Jacques de Compostelle ou bien à un ermitage du pays; qui serait ce **koplari** Perpiñol. J'ai fait quelques recherches et demandé à des amis de me renseigner sur ces points. En vain. Est-ce trop détailler que de se demander si le poète populaire n'a pas pensé à citer l'ermitage de Saint François qui se trouve dans la Navarre, à Sangüesa, (où il est de tradition que le Saint ait passé, en faisant le pèlerinage de Compostelle?) Serait-ce quelque ermitage dédié à Saint François Xavier, auquel va le souvenir du poète basque?

Je termine ces notes en citant (sans pouvoir les préciser) les lignes que Gasque, dans son étude sur les Origines de la Musique Populaire Basque, et Telesforo de Arañzadi, dans la revue EUSKALERRIAREN ALDE ont dédiées à la chanson qui est la cause de ces lignes. J'ai dit plus haut que je n'ai sous la main ni mes livres ni ma bibliothèque.

Toulouse, le 10 Juin 1939.

P. DONOSTIA.